Sir Arthur Conan Doyle

SHERLOCK HOLMES: COAMA LEULUI

EDITURA PENTRU LITERATURA
CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2012

Sir Arthur Conan Doyle

SHERLOCK HOLMES: COAMA LEULUI

Traducerea: Andrei Bantaş

EDITURA PENTRU LITERATURA CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2012

FIR-DE-ARGINT

— Dragă Doctore Watson, tare mă tem că o să trebuiască să plec — zise Holmes într-o dimineață când tocmai ne aşezasem la micul dejun.

— Să pleci? Unde?

— În ținutul Dartmoor, la domeniul King's Pyland.

Vestea nu m-a surprins câtuşi de puțin. Într-adevăr, ceea ce mă mira era că Holmes nu se amestecase până atunci în acest caz extraordinar, subiectul principal de conversație al întregii Anglii. O zi întreagă tovarăşul meu măsurase odaia în sus şi în jos, cu capul în piept, cu sprâncenele încruntate, umplându-şi mereu pipa cu mahorcă din cea mai tare şi ne-auzind — sau făcându-se că nu aude — nici o întrebare şi nici o observație de-a mea. Agenția noastră de presă îi trimitea mereu ultimele ediții ale ziarelor, dar el nu făcea decât să-şi arunce o clipă ochii pe ele, şi apoi le trântea într-un colț al odăii. Şi totuşi, aşa tăcut cum era, vedeam bine ce-l macină. O singură problemă atrăgea atenția publicului şi numai ea putea să-i pună la încercare capacitatea

de analiză: era vorba de dispariția misterioasă a favoritului din cursa dotată cu cupa Wessex şi tragica ucidere a antrenorului acestui cal. Prin urmare, când Holmes şi-a anunțat deodată intenția de a cerceta la fața locului dramatica întâmplare, n-a făcut decât să-mi spună ceea ce aşteptasem şi sperasem să se întâmple.

— O să-mi facă mare plăcere să vin cu tine, dacă nu cumva te incomodez.

— Dragul meu Watson, îmi faci o mare favoare venind cu mine şi bănuiesc că n-o să-ți iroseşti timpul fără folos, întrucât sunt o serie de amănunte ale acestui caz, care făgăduiesc să-i dea un caracter de-a dreptul unic. Am impresia că avem exact timpul necesar pentru a prinde un tren din gara Paddington şi pe drum o să-ți expun mai pe larg problema. Mi-ai face un mare serviciu dacă ai avea amabilitatea să-ți iei şi excelentul tău binoclu.

Şi, într-adevăr, peste un ceas mă aflam într-un compartiment de clasa întâi, în drum spre Exeter, în timp ce Sherlock Holmes, cu fața sa ascuțită şi concentrată, încadrată de şapca lui de voiaj cu apărători pentru urechi, se cufunda cu toată atenția în parcurgerea unui nou stoc de ziare de ultimă oră, pe care şi le cumpărase în gară. După ce trecusem bine de oraşul Reading, aruncă ultimul ziar sub banchetă şi-mi oferi o

havană din tabachera lui.

— Mergem destul de repede — zise el, uitându-se pe fereastră şi controlându-şi ceasul. În momentul de faţă viteza noastră este de cincizeci şi trei de mile şi jumătate pe oră.

— N-am văzut stâlpii care marchează sferturile de milă.

— Nici eu. Însă stâlpii de telegraf de pe linie sunt aşezaţi la o distanţă de şaizeci de iarzi, aşa că nu e greu de calculat viteza trenului. Bănuiesc că ai luat cunoştinţă de chestiunea asta a asasinatului lui John Straker şi a dispariţiei lui Fir-de-Argint.

— Am văzut ce scrie în ziarele „Telegraph" şi „News Chronicle".

— E un caz dintre acelea în care arta raţionamentului trebuie folosită mai degrabă pentru cernerea detaliilor, decât pentru acumularea unor noi dovezi. Tragedia a fost atât de neobişnuită, atât de totală şi atât de importantă din punct de vedere personal pentru atâţia oameni, încât suferim de o supraabundenţă de sugestii, ipoteze şi presupuneri. Dificultatea este să limpezeşti canavaua faptelor, a faptelor absolute şi incontestabile, de floricelele şi podoabele pe care le adaugă teoreticienii şi gazetarii. Apoi, după ce ne-am aşezat pe această bază solidă, este de datoria noastră să vedem ce

concluzii se pot trage, şi care sunt punctele speciale în jurul cărora se învârte întregul mister. Marți seara am primit telegrame atât de la colonelul Ross, proprietarul calului, cât şi de la inspectorul Gregory, cel care se ocupă de cazul respectiv, ambii îmi solicitau colaborarea.

— Marți seara?! am exclamat. Şi acum suntem joi dimineața! De ce nu te-ai dus ieri la fața locului?

— Pentru că am făcut o greşeală, dragul meu Watson, şi mă tem că e o greşeală dintre acelea care mi se repetă mult mai des decât şi-ar putea închipui cei ce mă cunosc doar prin intermediul memoriilor scrise de tine. Realitatea este că nu mi s-a părut cu putință ca cel mai remarcabil cal din Anglia să poată rămâne ascuns multă vreme, în special pe meleaguri atât de puțin populate ca nordul ținutului Dartmoor. Ieri am aşteptat din oră în oră să aud că armăsarul a fost găsit şi că persoana care l-a răpit este totodată şi asasinul lui John Strarker. Însă când am văzut că mai trece încă o dimineață şi că, în afară de arestarea tânărului Fitzroy Simpson nu s-a făcut nimic altceva, mi-am dat seama că e momentul să intru în acțiune. Şi totuşi, într-un fel mi se pare că ziua de ieri n-a fost irosită zadarnic.

— Deci ți-ai alcătuit o teorie?

— Cel puțin sunt în posesia elementelor

esențiale ale acestui caz. Am să ți le enumăr, pentru că nimic nu lămureşte mai bine un caz din acestea decât prezentarea faptelor în fața altcuiva; pe de altă parte, nu prea văd cum ți-aş putea solicita colaborarea, dacă nu-ți arăt punctul nostru de pornire.

M-am lăsat pe spate, cufundându-mă în pernele compartimentului, trăgând din havană, în timp ce Holmes se aplecă înainte şi începu să enumere punctele problemei, prezentându-mi astfel o schiță a evenimentelor, care determinaseră călătoria noastră.

— Fir-de-Argint — vorbi el — se trage din armăsarul Iasonomy şi are un palmares la fel de strălucit ca şi celebrul său strămoş. Împlineşte cinci ani şi a adus, rând pe rând, toate premiile turfului colonelului Ross, fericitul său proprietar. Până în momentul catastrofei era primul favorit în „Cupa Wessex", pariurile fiind cam trei la unu în favoarea lui. De altfel, el a fost întotdeauna primul favorit al amatorilor de curse şi deocamdată nu i-a dezamăgit nicicând, aşa că şi în cazul unor cote mici s-au pariat pe el sume enorme de bani. Este evident deci că mulți oameni aveau un mare interes să-l împiedice pe Fir-de-Argint să ia startul în cursa de marțea viitoare. Bineînțeles, acest fapt a fost apreciat cum se cuvine şi pe domeniul King's Pyland, unde se află grajdul de

antrenament al colonelului. S-au luat toate precauțiile necesare pentru păzirea favoritului. Antrenorul John Straker este un fost jocheu, care a apărat culorile colonelului Ross înainte de a se îngraşa prea tare pentru a mai face greutatea obligatorie a unui jocheu. El l-a slujit pe colonel cinci ani ca jocheu, şi şapte ani ca antrenor şi instructor şi s-a dovedit întotdeauna un om zelos şi cinstit. Avea în subordinele lui trei băieți, întrucât grajdul nu e de prea mari proporții şi colonelul nu ține decât patru cai. Dintre aceşti băieți, unul stătea de veghe noapte de noapte în grajd, pe când ceilalți dormeau în podul grajdului. Toți trei băieții au recomandări excelente. John Straker, fiind căsătorit, locuia într-o vilă situată la vreo două sute de metri de grajd. Nu avea copii, o singură servitoare îi vedea de gospodărie şi o ducea destul de bine cu banii. Terenul din jur e pustiu, dar la o distanță de circa jumătate de milă spre nord se află un grup de vile construite de un antreprenor din Tavistock, pentru persoane cu sănătatea şubredă şi pentru acelea care doresc să respire aerul curat din Dartmoor. Localitatea Tavistock e situată la vreo două mile mai spre apus, iar pe bărăganul de acolo, tot la vreo două mile depărtare, se află marile grajduri de curse de la Capleton, care aparțin lordului Backwater şi sunt conduse de Silas Brown. Încolo, străbătând

câmpia, găseşti peste tot locuri sălbatice şi mlăştinoase, în care nu locuieşte nimeni altcineva decât vreo câțiva țigani nomazi. Asta era situația lunea trecută, când s-a produs catastrofa. În seara aceea caii fuseseră plimbați şi adăpați ca de obicei, iar grajdul s-a închis la ora nouă. Doi dintre băieți s-au dus acasă la instructor şi au luat cina în bucătărie, pe când al treilea, Ned Hunter, a rămas de pază. Câteva minute după ora nouă, servitoarea, Edith Baxter, i-a dus la grajd cina, alcătuită dintr-o mâncare de berbec foarte condimentată. De băut nu i-a dus nimic, dat fiind că în grajd este instalată apă curentă şi regulamentul îi interzicea băiatului de serviciu să bea altceva. Fata avea cu ea un felinar, întrucât era foarte întuneric pe poteca care taie terenul acela pustiu. Edith Baxter mai avea vreo treizeci de metri de mers până la grajd, când din întuneric s-a ivit un bărbat care i-a strigat să se oprească. În momentul când a intrat în cercul de lumină al felinarului, fata a văzut că e un domn bine şi distins, îmbrăcat într-un costum sport de culoare gri, cu o şapcă de postav pe cap. Purta ghetre şi avea un baston greu cu măciulie. Cel mai mult însă a impresionat-o pe fată chipul neobişnuit de palid al bărbatului şi nervozitatea sa evidentă. Fetei i s-a părut că ar fi în vârstă de treizeci şi ceva de ani.

— Nu poți să-mi spui unde mă aflu? a întrebat-o necunoscutul. Aproape că mă resemnasem la gândul că voi dormi în aer liber, când am văzut felinarul dumitale.

— Vă aflați în preajma grajdului de pe domeniul King's Pyland.

— A, da! Ce noroc pe mine! strigă el. După câte ştiu, un grăjdar doarme în fiecare seară singur acolo. Poate că asta e cina pe care i-o duci. Sunt sigur că dumneata nu eşti aşa de mândră, încât să refuzi să câştigi nişte bani cu care să-ți poți cumpăra o rochie nouă, nu? Bărbatul a scos din buzunarul de la vestă o hârtiuță împăturită şi i-a spus fetei. Ai grijă să-i dai astă-seară băiatului acest bilet, şi în schimb ai să-ți poți lua cea mai frumoasă rochie ce se poate cumpăra cu bani.

Fata s-a speriat de insistența cu care i-a vorbit necunoscutul şi fugi de el, îndreptându-se spre ferestruia prin care dădea întotdeauna mâncare grăjdarului. Ferestruia era deschisă şi Hunter se afla înăuntru, aşezat la măsuța din dreptul ferestrei. Edith începuse să-i povestească ce i s-a întâmplat, când necunoscutul se apropie din nou.

— Bună seara — zise el, uitându-se pe fereastră. Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata.

Fata jură că în momentul în care vorbea necunoscutul, a observat în mâna lui un colț de

hârtie albă — parc-ar fi fost un pachețel.

— Dar ce vă aduce aici? întrebă băiatul.

— Mă aduce o întâmplare care poate să-ți umple buzunarele — îi răspunse necunoscutul. Ai doi cai în cursa dotată cu „Cupa Wessex": Fir-de-Argint şi Bayard. Vinde-mi şi mie un pont bun şi să ştii că am să te răsplătesc cum se cuvine. E adevărat că Bayard ar putea să-i dea celuilalt cal sută de yarzi avans la kilometru şi că proprietarul grajdului a pariat tocmai pe acest cal?

— Va să zică dumneata eşti o iscoadă dintr-aia blestemată! strigă băiatul. Stai să-ți arăt cum ne purtăm noi cu asemenea oameni la King's Pyland! Băiatul sări în sus şi traversă grajdul, ca să asmută câinele asupra lui. Fata fugi acasă, dar se mai uită o dată înapoi şi-l văzu pe necunoscut aplecându-se pe ferestruică în grajd. Peste o clipă însă, când Hunter se repezi după el cu dulăul pe care-l dezlegase, necunoscutul dispăruse, şi cu toate că băiatul alergă în jurul tuturor clădirilor, nu izbuti să-i mai dea de urmă.

— O clipă! am strigat. Dar, mă rog, când a fugit afară cu câinele, grăjdarul a lăsat uşa descuiată în urma lui?

— Straşnic, Watson! Straşnic! mi-a şoptit tovarăşul meu. Însemnătatea acestui amănunt m-a izbit atât de puternic, încât am trimis ieri o telegramă în Dartmoor, anume ca să lămuresc

chestiunea. Băiatul a încuiat grajdul înainte de a ieşi din el. De asemenea, îmi permit să adaug că ferestruica era prea mică pentru ca un om să poată trece prin ea.

Hunter aşteptă până se întoarseră colegii lui, după care îi trimise vorbă antrenorului despre cele întâmplate. Straker se tulbură auzind această veste, deşi se pare că nu şi-a dat seama pe deplin de sensul întâmplării. Era însă vag neliniştit şi doamna Straker, trezindu-se peste noapte, pe la ora unu, îl văzu îmbrăcându-se. Drept răspuns la întrebările ei, Straker îi spuse că nu poate dormi, fiind neliniştit din pricina cailor, şi că are de gând să se ducă până la grajd să vadă dacă totul e în ordine. Nevastă-sa îl imploră să rămână acasă, cu atât mai mult cu cât auzea cum bate ploaia în fereastră, dar în ciuda rugăminților ei, el îşi puse pelerina şi plecă.

Trezindu-se la şapte dimineața, doamna Straker constată că soțul nu s-a întors încă. Se îmbrăca în grabă, chemă servitoarea şi porni împreună cu ea către grajd. Uşa grajdului era deschisă, înăuntru, ghemuit pe un scaun, se afla Hunter, într-o stare de toropeală completă, boxa armăsarului favorit era goală şi nici urmă de antrenor.

Cei doi băieți, care dormeau în podul de deasupra cămăruței cu harnaşamentele, fură

treziți în mare grabă. Nu auziseră nimic peste noapte, pentru că de felul lor aveau un somn greu. Era evident că Hunter se afla sub înrâurirea unui drog puternic; şi întrucât de la el nu se putea obține nici o vorbă de înțeles, fu lăsat să doarmă până-i trecu toropeala, iar cei doi băieți şi femeile fugiră să-l caute pe Straker şi armăsarul. În momentul acela cu toții nădăjduiau că antrenorul o fi avut vreun motiv serios pentru a scoate calul la plimbare dis-de-dimineață, însă urcând movila din preajma casei, de pe care se poate vedea tot terenul înconjurător, nu numai că nu găsiră nici o urmă a favoritului, dar descoperiră unele semne care prevesteau că se aflau în prezența unei tragedii.

La câteva sute de metri de grajd, pe un tufiş, atârna pelerina lui John Straker. Imediat alături se afla o mică văgăună, sau mai degrabă o groapă în mijlocul bărăganului şi în fundul ei descoperiră cadavrul nefericitului antrenor. Capul îi fusese sfărâmat de o lovitură cruntă, aplicată cu o armă grea; şi mai avea o altă rană la coapsă: o tăietură lungă şi dreaptă, făcută evident cu o armă foarte ascuțită. Era limpede însă că Straker se apărase cu dârzenie împotriva atacatorilor, pentru că în mâna dreaptă avea un cuțitaş plin de sânge închegat până în plasele, iar în mâna stângă ținea strâns un fular de culoare roşie, cu buline negre;

servitoarea îl recunoscu a fi cel purtat la gât, cu o seară înainte, de necunoscutul care-şi făcuse apariția la grajd.

Când îşi reveni din toropeală, Hunter declară şi el că e absolut sigur că fularul aparține necunoscutului. De asemenea, era sigur că acelaşi necunoscut, în timp ce stătea la fereastră, i-a drogat mâncarea de berbec, lipsind astfel grajdul de paznic.

Cât despre calul care lipsea, noroiul din fundul gropii aceleia fatale purta destule semne din care reieşea prezența lui acolo în momentul luptei, însă din dimineața aceea calul a dispărut şi cu toate că s-a oferit o mare recompensă şi au fost înştiințați toți țiganii de pe bărăganul Dartmoor, nu s-a aflat nici o veste în privința calului. În sfârşit, analiza a arătat că resturile de cină lăsate de grăjdar conțineau o cantitate apreciabilă de praf de opium, în timp ce oamenii din casă, care cinaseră din aceeaşi mâncare, n-au avut nimic de suferit.

Acestea sunt elementele principale ale cazului în chestiune, prezentate fără nici un fel de înfloriturі ori supoziții. Acum am să recapitulez ce a făcut poliția în această chestiune.

Inspectorul Gregory, căruia i-a fost încredințat acest caz, este un polițist extrem de competent. Dacă ar avea norocul să fie înzestrat şi

cu imaginație, ar putea să se ridice la un rang foarte înalt în meseria lui. De îndată ce a sosit acolo, a găsit şi arestat prompt pe omul asupra căruia cad în mod firesc bănuielile. N-a fost prea greu să pună mâna pe el, pentru că era binecunoscut în împrejurimi. Se pare că numele său este Fitzroy Simpson. E un om de familie foarte bună, cu o educație aleasă, care şi-a risipit averea la curse şi trăieşte acum din câştigul destul de modest pe care îl realizează ca bookmaker de mică anvergură şi mare finețe, pe la cluburile sportive ale Londrei. Din cercetarea registrelor sale de pariuri a reieşit că el înregistrase pariuri în valoare de 5 000 lire împotriva favoritului în această cursă.

La arestarea sa, el spuse că venise în Dartmoor cu speranța de a căpăta oarecari informații privitoare la caii de la King's Pyland, precum şi cu privire la Desborough, cel de-al doilea favorit al cursei, îngrijit de Silas Brown la grajdurile Capleton. El nu încercă să nege că a făcut în seara anterioară tot ceea ce se spusese, dar declară că n-avusese nici un fel de scopuri criminale, ci pur şi simplu dorise să obțină informații de la sursă. În momentul când i se arătă fularul pe care îl purtase la gât, fu absolut incapabil să justifice prezența lui în mâna celui ucis. Hainele sale erau ude, ceea ce trăda faptul

că umblase prin ploaie şi furtună în noaptea anterioară, iar bastonul lui de lemn malaez, cu o greutate de plumb la cap, constituia o armă care, prin lovituri repetate, ar fi putut să producă rănile îngrozitoare de pe urma cărora sucombase Straker.

Pe de altă parte, el personal nu avea nici un fel de rană, în timp ce cuțitul lui Straker era o dovadă că cel puțin unul dintre atacatorii săi prezenta o asemenea urmă. Deci, ți-am înfățişat pe scurt toate faptele, dragă Watson, şi dacă ai putea să aduci vreo lumină cu inteligența ta, ți-aş fi extrem de recunoscător.

Ascultasem cu maximum de interes relatarea pe care mi-o făcuse Holmes cu claritatea sa caracteristică; deşi majoritatea lucrurilor îmi erau binecunoscute, nu apreciasem îndeajuns importanța lor şi nici legătura dintre ele.

— Nu e oare posibil — i-am sugerat eu — ca tăietura din coapsa lui Straker să şi-o fi făcut singur, în cursul zbuciumului şi convulsiilor care au urmat rănii primite la creier?

— E mai mult decât posibil, e chiar probabil — mi-a răspuns Holmes. În cazul acesta, unul din principalele puncte în favoarea acuzatului cade.

— Şi totuşi — i-am spus — nici acum nu pot să înțeleg care este teoria poliției.

— Mă tem că orice teorie am prezenta, ar fi

însoțită de obiecții foarte serioase — mi-a răspuns tovarășul meu. După câte cred eu, poliția își închipuie că acest Fitzroy Simpson l-a drogat pe băiat şi după ce a izbutit într-un fel sau altul să facă rost de o altă cheie, a deschis uşa grajdului, a scos calul din el, aparent cu intenția de a-l răpi. Frâul calului lipseşte, deci se prea poate să i-l fi pus Simpson. Apoi, lăsând uşa deschisă în urma lui, a plecat cu calul peste bărăgan, când deodată l-a întâlnit sau l-a ajuns din urmă antrenorul. Bineînțeles că între ei a început o luptă Simpson i-a zdrobit lui Straker țeasta cu măciulia bastonului, fără ca victima, în legitimă apărare, să-l rănească cu cuțitul ce-l avea asupra lui. Cât despre cal, a fost dus probabil de hoț într-o ascunzătoare secretă, sau poate a fugit în timpul luptei şi rătăceşte acum pe undeva pe bărăgan, sau prin mlaştini. Cam aşa se înfățişează cazul în concepția poliției şi oricât de improbabilă ar fi această explicație, altele sunt şi mai puțin probabile. În orice caz, de îndată ce mă voi afla la fața locului, voi verifica ipoteza. Dar până atunci nu prea văd cum am putea să mai obținem date suplimentare care să ne facă să avansăm în această problemă.

Abia seara am ajuns în orăşelul Tavistock, care se înalță ca partea bombată a unui scut în mijlocul terenurilor mlăştinoase din Dartmoor. La

gară ne aşteptau doi domni. Unul era înalt şi blond, cu o coamă leonină şi cu barbă; ochii de un albastru deschis, aveau o privire curioasă şi pătrunzătoare. Celălalt era mic şi vioi, foarte elegant şi dichisit, îmbrăcat cu redingotă şi ghetre, cu favoriți mici şi bine îngrijiți, şi cu monoclu. Acesta era colonelul Ross, binecunoscutul sportsman, iar celălalt, inspectorul Gregory, un om care făcea o carieră frumoasă şi rapidă în corpul de detectivi al poliției engleze.

— Sunt încântat de venirea dumitale, domnule Holmes — spuse colonelul. Domnul inspector, aci de față, a făcut tot ce se putea presupune că ar fi indicat; dar nu vreau să las nefolosită nici o posibilitate de a-l răzbuna pe bietul Straker şi pentru a-mi recăpăta calul.

— A mai intervenit ceva nou? întrebă Holmes.

— Cu regret trebuie să spun că nu am făcut decât prea puține progrese — răspunse inspectorul. În fața gării ne aşteaptă o trăsură deschisă şi, întrucât fără doar şi poate doriți să vedeți locul cu pricina înainte de căderea nopții, o să discutăm chestiunea pe drum.

Peste o clipă ne aflam cu toții instalați în landoul confortabil şi mergeam la trap prin ciudatul şi vechiul orăşel din comitatul Devonshire. Inspectorul Gregory era obsedat da

cazul respectiv şi dădea drumul la un şuvoi neîntrerupt de observaţii şi comentarii, iar Holmes intervenea doar din când în când cu câte o întrebare sau exclamaţie. Colonelul Ross stătea rezemat de pernele trăsurii, cu braţele încrucişate, cu pălăria trasă pe ochi, în timp ce eu ascultam cu interes dialogul celor doi detectivi. Gregory expunea o teorie identică cu cea pe care presupusese Holmes în tren că o va formula.

— S-a strâns laţul destul de tare în jurul lui Fitzroy Simpson — zise Gregory — şi eu personal cred că el e omul pe care-l căutăm. Pe de altă parte, recunosc că dovezile sunt pur circumstanţiale şi că ar putea să intervină vreun eveniment nou care să ne răstoarne complet teoria.

— Dar cum rămâne cu cuţitul lui Straker?

— Am ajuns la concluzia de netăgăduit că s-a rănit singur în cădere.

— Aceeaşi sugestie mi-a făcut-o şi prietenul meu, doctorul Watson, când veneam încoace. Dacă se dovedeşte adevărată, ea nu e câtuşi de puţin în favoarea lui Simpson ăsta.

— Fără doar şi poate. El nu are nici cuţit, şi nici vreo urmă de rană. Dovezile împotriva lui sunt fără îndoială puternice. El avea un mare interes să facă să dispară favoritul. E bănuit de drogarea grăjdarului. Nu încape îndoială că a

circulat pe ploaie şi furtună în noaptea respectivă, era înarmat cu un baston cu măciulie grea, iar fularul de la gâtul lui a fost găsit în mâna mortului. Cred că avem destule probe pentru a ne putea prezenta cu această acuzație în fața Curții cu Juri.

Holmes clătină din cap.

— Un avocat deştept ar face praf toată această teorie — zise el. Ce motiv ar fi avut Simpson să scoată calul din grajd?

Dac-ar fi dorit să-i facă un rău, de ce nu l-a săvârşit chiar acolo, la fața locului? S-a găsit în posesia lui o cheie falsă? Ce farmacist i-a vândut praful de opiu şi, mai presus de toate, unde ar fi putut el, care nu e de prin partea locului, să ascundă un cal, şi încă un cal aşa de celebru ca acesta? Ce explicație a dat el cu privire la hârtia pe care i-a cerut fetei să i-o înmâneze grăjdarului?

— El zice că era o bancnotă de zece lire. S-a găsit într-adevăr o asemenea bancnotă în punga lui. Celelalte obiecții pe care le-ați ridicat dumneavoastră nu sunt chiar aşa redutabile cum par. El nu e total străin de meleagurile acestea. În timpul verii a stat de două ori la Tavistock. Opiul l-a cumpărat, probabil, de la Londra. Cheia care i-a slujit pentru deschiderea grajdului putea să fi fost aruncată ulterior. Calul se prea poate să se afle în fundul vreunei gropi sau a unei mine

părăsite de pe bărăgan.

— Ce zice el în privința fularului?

— Recunoaşte că e al lui şi declară că l-a pierdut. Dar a intervenit un element nou, care poate să justifice scoaterea calului din grajd de către Simpson. Holmes îşi ciuli urechile.

— Am descoperit urme care arată că o şatră de țigani se aşezase luni seara la depărtare de circa o milă de locul crimei. Marți au plecat. Acum, presupunând că a existat o înțelegere între Simpson şi aceşti țigani, nu e oare posibil ca el să fi dus armăsarul la aceşti țigani, înainte de a se fi cercetat zona sau, pe de altă parte, ca armăsarul să se afle acum în posesia țiganilor?

— Tot ce se poate.

— Se fac acum cercetări pe tot cuprinsul ținutului, pentru a da de urma acestor țigani. De asemenea, am cercetat personal toate grajdurile şi acareturile caselor din Tavistock pe o rază de zece mile de jur împrejur.

— După câte am înțeles, există un alt grajd de cai de curse în apropiere.

— Da, şi acesta e un factor pe care bineînțeles nu trebuie să-l neglijăm, întrucât Desborough, calul antrenat la aceste grajduri, era al doilea favorit al cursei. Proprietarul său avea tot interesul să dispară favoritul principal. Se ştie că Silas Brown. antrenorul calului Desborough, a

pariat sume mari în cursa respectivă şi de asemeni că nu era de loc prieten cu bietul Straker. Am cercetat însă grajdurile şi n-am găsit nici un indiciu in legătură cu cazul nostru.

— Şi nici un indiciu din care să se vadă că acest Simpson e legat de interesele grajdurilor Capleton?

— Nici unul.

Holmes se lăsă pe spate şi conversația încetă. Peste câteva minute, vizitiul nostru opri în fața unei vilişoare drăguțe, de cărămidă roşie, cu streşinile joase, de la marginea drumului. La o oarecare distanță, dincolo de o peluză de gazon, se afla o clădire lungă, cu acoperişul de țiglă cenuşie. În toate celelalte direcții se întindeau până la marginea zării curbele domoale ale bărăganului, căruia ferigile veştede îi dădeau culoarea bronzului: zarea era întreruptă doar de turlele din Tavistock şi de un grup de case aflate departe, spre apus — grajdurile Capleton. Cu toții ne-am grăbit să coborâm, cu excepția lui Holmes, care a continuat să rămână rezemat de pernele trăsurii, cu ochii pierduți în zare; era complet absorbit de propriile lui gânduri. Abia când i-am atins brațul s-a trezit cu o tresărire violentă, şi s-a dat jos din trăsură.

— Iertați-mă — zise el, întorcându-se spre colonelul Ross, care-l privea surprins. Visam cu

ochii deschişi.

În privirile lui Holmes stăruia o lucire puternică şi o oarecare agitaţie stăpânită. Pentru mine, deprins cu obiceiurile lui era clar că a prins un fir, deşi nu-mi puteam închipui de unde.

— Poate aţi prefera să mergeţi imediat la locul crimei, domnule Holmes? zise Gregory.

— Ba nu, aş prefera să mai rămân puţin aici şi să cercetez vreo două chestiuni de amănunt. Bănuiesc că Straker a fost adus îndărăt aici, nu?

— Da, e sus. Mâine are loc ancheta parchetului.

— Era de mulţi ani în serviciul dumneavoastră, domnule colonel?

— Totdeauna m-a slujit cât se poate de bine.

— Domnule inspector, bănuiesc că aţi făcut un inventar al lucrurilor care se aflau în buzunarele lui Straker, în momentul când a murit?

— Am toate aceste obiecte în odaia de toate zilele; dacă doriţi, le puteţi vedea.

— Mi-ar face mare plăcere să le văd.

Ne-am dus cu toţii în odaia din faţă şi ne-am aşezat în jurul mesei din mijlocul încăperii, în timp ce inspectorul a descuiat o cutie pătrată de metal şi a aşternut în faţa noastră o grămăjoară de lucruri. Era o cutie de chibrituri, o lumânare arsă până la jumătate, o soluţie pentru oprirea

sângerării, e pipă de lemn, o pungă de piele de focă cu tutun de pipă, un ceas de argint cu lanț de aur, cinci monede de aur de o liră, o trusă de creioane din aluminiu, câteva hârtii şi un cuțit cu mâner de fildeş şi lamă rigidă dar foarte fină, neflexibilă, de la firma Weiss & Comp, Londra.

— Cuțitul ăsta e foarte ciudat — zise Holmes, luându-l în mână şi cercetându-l cu atenție. Întrucât văd pete de sânge pe el, bănuiesc că e cel care a fost găsit în mâna mortului. Watson, un asemenea cuțit e, fără îndoială, un lucru din specialitatea ta.

— E ceea ce numim noi un bisturiu pentru operații pe ochi — am răspuns.

— Aşa am bănuit şi eu. O lamă foarte fină, destinată unor operații foarte delicate. Destul de ciudat ca un om să-l ia cu el într-o expediție dificilă, cu atât mai mult cu cât nici nu e vorba de un briceag pe care să-l poți închide când îl pui în buzunar.

— Vârful lamei era apărat de un disc de plută, pe care l-am găsit lângă trupul victimei — zise inspectorul. Nevastă-sa ne spune că de câteva zile Straker avea acest cuțit pe noptieră şi că plecând din odaie l-a luat cu el. Nu era o armă prea bună, dar poate că alta mai potrivită nu a găsit la îndemână în momentul respectiv.

— Se prea poate. Şi cu hârtiile astea ce-i?

— Trei dintre ele sunt facturi de la negustorii de furaje. Una este o scrisoare cu instrucțiuni de la colonelul Ross. Astălaltă e o notă de plată de la o croitoreasă din Bond Street, madame Lesurier, adresată domnului Darbyshire, pentru suma de treizeci şi şapte de lire şi cincisprezece şilingi. Doamna Straker spune că Darbyshire era un prieten de-al soțului ei, şi că uneori scrisorile lui erau trimise aici.

— Doamna Darbyshire are gusturi destul de costisitoare — remarcă Holmes cu ochii la nota de plată. Douăzeci şi două de guinee (treizeci şi şapte de lire) e un preț destul de mare pentru o singură toaletă. Dar, mă rog, se pare că altceva e greu să mai aflăm de aici, aşa că ar fi bine să mergem acum la locul crimei.

Când am ieşit din odaia de toate zilele, o femeie care aştepta pe coridor a făcut un pas înainte şi l-a apucat de mânecă pe inspector. Avea fața răvăşită, slabă şi agitată; se vedea bine că a trecut de curând prin nişte clipe de groază.

— I-ați prins? I-ați găsit? întrebă ea gâfâind.

— Nu, doamnă Straker; dar domnul Holmes, aici de față, a venit de la Londra ca să ne ajute şi o să facem împreună tot posibilul.

— Sunt sigur că v-am cunoscut la un picnic la Plymouth, acum câțiva ani, nu-i aşa, doamnă Straker? zise Holmes.

— Nu, domnule, vă înşelaţi.

— Vai de mine, aş fi putut să jur că-i aşa! Eraţi îmbrăcată cu un taior de mătase gris-perle, cu garnitură de pene de struţ.

— În viaţa mea nu am purtat o asemenea toaletă — răspunse doamna.

— Atunci înseamnă că m-am înşelat — zise Holmes şi, cerându-şi scuze, îl urmă pe inspector afară din casă.

Am pornit cu toţii de-a curmezişul câmpiei şi curând am ajuns la groapa în care fusese descoperit trupul lui Straker. La marginea adânciturii se aflau tufişurile de grozamă pe care atârnase pelerina.

— După câte am înţeles, în noaptea cu pricina nu bătea vântul — zise Holmes.

— Nu vântul nu bătea, însă ploua cu găleata.

— Atunci înseamnă că pelerina n-a fost aruncată de vânt pe tufişurile respective, ci a fost pusă acolo.

— Da, era întinsă peste arbust.

— Ceea ce-mi spuneţi e extrem de interesant. Văd că sunt multe urme de paşi. Fără îndoială că au mai călcat mulţi oameni pe locul ăsta de luni seara încoace.

— Nu, pentru că am pus aici la o parte o rogojină şi cu toţii am stat numai pe ea.

— Perfect.

— În sacul ăsta am una din cizmele pe care le purta Starker şi un pantof de-al lui Fitzroy Simpson, precum şi o potcoavă de-a lui Fir-de-Argint.

— Domnule inspector, depăşiți toate aşteptările!

Holmes luă sacul şi, coborând în scobitura terenului, trase rogojina mai spre centru. Apoi, întinzându-se pe burtă şi sprijinindu-şi bărbia în mână, cercetă cu multă atenție urmele de paşi rămase în noroiul din fața lui.

— Hei! strigă el deodată. Dar ce-i asta?

Era un chibrit de ceară, ars pe jumătate, atât de plin de noroi, încât părea la început să fie doar o aşchie de lemn.

— Nu-mi dau seama cum a putut să-mi scape acest amănunt — zise inspectorul, cu o vădită expresie de enervare.

— Era aproape invizibil, fiind îngropat pe jumătate în noroi. Eu unul l-am văzut doar pentru că-l căutam.

— Cum adică? Vă aşteptați să-l găsiți?

— Nu mi s-a părut imposibil să dau de el.

Holmes scoase ghetele din sac şi compară urma pe care o lăsa fiecare din ele cu cea de pe pământ. Apoi se căță̆ră până la marginea gropii şi începu să se târască printre ferigi şi tufişuri.

— Mă tem că alte urme nu mai sunt — zise

inspectorul. Am cercetat cu atenție terenul în toate direcțiile, pe o rază de o sută de metri.

— Serios? întrebă Holmes ridicându-se. Atunci ar fi o obrăznicie nepermisă din partea mea, după cele ce mi-ați spus, să reiau operația. Dar aş dori să fac o mică plimbare pe locul acesta pustiu, înainte de lăsarea întunericului o să recunosc terenul pentru investigațiile de mâine, şi cred că am să iau şi potcoava asta în buzunar, ca să-mi poarte noroc.

Colonelul Ross, care manifestase oarecare enervare față de metoda calmă şi sistematică de lucru a tovarăşului meu, se uită la ceas.

— Te-aş ruga să te întorci cu mine, domnule inspector — zise el. Sunt câteva chestiuni în care aş dori să te consult, în special dacă nu cumva avem față de public datoria să ştergem numele calului nostru de pe lista concurenților la cupa Wessex.

— Asta în nici un caz! strigă Holmes hotărât. Eu unul aş lăsa calul pe listă.

Colonelul se înclină.

— Îmi pare foarte bine că am putut afla părerea dumitale, domnule — zise el. Când vă terminați plimbarea, ne găsiți acasă la bietul Straker, şi vom putea merge apoi împreună cu trăsura la Tavistock.

Colonelul se întoarse împreună cu

inspectorul, în timp ce Holmes şi cu mine o pornirăm încet, de-a curmezişul bărăganului. Soarele începea să asfințească îndărătul grajdurilor de la Capleton şi câmpia lungă şi uşor înclinată din fața noastră căpătă nuanțe aurii, preschimbate pe alocuri într-un cafeniu-roşiatic, acolo unde ferigile şi ciulinii prindeau ultimele raze ale înserării. Însă frumusețea peisajului îl lăsa absolut rece pe tovarăşul meu, care era copleşit de gânduri.

— Uite cum stau lucrurile, Watson — zise el în cele din urmă. Cred că pentru moment am putea să lăsăm la o parte problema asasinului lui John Straker şi ar trebui să ne limităm să aflăm ce s-a întâmplat cu calul. Presupunând că a luat-o la fugă în timpul tragediei sau după consumarea ei, unde ar fi putut să se ducă? Calul e un animal cu un pronunțat spirit de turmă. Dacă a fost lăsat singur, instinctele sale l-ar fi dus fie înapoi la King's Pyland, fie la Capleton. Ce rost ar fi avut să fugă într-aiurea pe bărăgan? Şi în orice caz până în momentul de față ar fi dat cineva de urma lui. Iar pe de altă parte, ce rost ar fi avut să-l răpească țiganii? Oamenii ăştia întotdeauna o iau din loc când aud de vreun bucluc, pentru că n-au nici un chef să-i sâcâie poliția cu cercetările. Cât despre vânzare, nu puteau trage nădejde să vândă un asemenea cal. Ar fi riscat enorm de mult şi n-ar fi

câştigat nimic furându-l. Asta-i mai presus de orice îndoială.

— Atunci unde e calul?

— Ți-am mai spus că trebuie să se fi dus ori la King's Pyland ori la Capleton. La King's Pyland nu e. Deci este la Capleton. Să folosim această presupunere ca o ipoteză experimentală şi să vedem la ce ne duce. După cum a remarcat şi inspectorul, această parte a bărăganului este un teren tare şi uscat. El însă coboară spre Capleton şi, după cum văd de aici, în partea aceea se află o scobitură mai lungă, care probabil marți noaptea a fost foarte jilavă. Dacă presupunerea noastră este justă, atunci calul trebuie să fi traversat acest teren, şi acolo cred eu că ar fi cazul să-i căutăm urmele.

În timpul acestei conversații ne continuasem, drumul cu paşi destul de repezi şi după câteva minute ne şi aflam la scobitura cu pricina. La rugămintea lui Holmes, am coborât malul vâlcelei către dreapta, în timp ce el s-a îndreptat spre stânga. Nici nu apucasem bine să facem cincizeci de paşi, când l-am şi auzit strigând, şi l-am văzut făcându-mi semn cu mâna să mă apropii. Pe terenul moale din fața lui se vedeau bine adâncituri de copite şi potcoava pe care a scos-o din buzunar se potrivea exact cu urmele calului respectiv.

— Iată, dragul meu, valoarea imaginației — zise Holmes. Asta e tocmai calitatea care-i lipseşte lui Gregory. Noi ne-am închipuit ce s-ar fi putut întâmpla, ne-am slujit de această presupunere, şi am găsit că realitatea ne dă dreptate. Să mergem mai departe.

Am traversat fundul mlăştinos al vâlcelei şi am străbătut apoi cam un sfert de milă de terenuri ierboase, uscate şi tari. Apoi, pe panta care urma, am văzut din nou urmele calului. Iar le-am pierdut pe parcursul unei jumătăți de milă, dar le-am regăsit foarte aproape de Capleton. Holmes a fost primul care a dat cu ochii de ele şi mi le-a arătat, cu o expresie de triumf pe față. Alături de urmele calului se vedeau limpede şi urmele paşilor unui om.

— Dar până acum calul era singur! am strigat.

— Tocmai. Până acum a fost singur. Ei, dar asta ce mai este?

Cele două şiruri de urme se întorceau brusc şi luau direcția domeniului King's Pyland. Holmes a scos un şuierat şi am pornit amândoi de-a lungul urmelor. El nu le scăpa din ochi, dar eu m-am uitat întâmplător puțin într-o parte şi, spre surprinderea mea, am văzut aceleaşi urme întorcându-se înapoi, în direcția opusă.

— Bravo ție, Watson! mi-a spus Holmes, când

i le-am arătat. Ne-ai scutit de un drum lung, care ne-ar fi făcut numai să pierdem vremea. Hai să cercetăm drumul de înapoiere.

N-a trebuit să mergem prea mult. Urmele începeau la asfaltul aleii care ducea la poarta grajdului Capleton. La apropierea noastră, din grajd a ieşit un argat.

— N-avem nevoie de vagabonzi pe aici! strigă el.

— Vreau să pun numai o întrebare — zise Holmes, cu mâna în buzunarul de la vestă. Dac-aş veni mâine dimineață, la ora cinci, ar fi prea devreme ca să vorbesc cu stăpânul dumitale, domnule Silas Brown?

— Hei domnule, dac-o să fie cineva sculat, apoi sigur că dânsul e ăla, pentru că se trezeşte totdeauna primul. Dar uitați-l aici, domnule, aşa că vă poate răspunde chiar el la întrebări. Nu, domnule, nu! Dacă mă vede că mă ating de banii dumneavoastră, îmi pierd pâinea. Dacă vreți, mi-i dați mai pe urmă.

În timp ce Sherlock Holmes punea la loc în buzunar moneda de jumătate de coroană pe care tocmai o scosese, pe poartă ieşi un bărbat mai în vârstă, cu o înfățişare feroce, care pocnea într-una dintr-o cravaşa grea.

— Ce-i asta, Dawson? strigă el. Lasă trăncăneala! Du-te şi vezi-ți de treabă! Iar voi ce

naiba căutați pe-aici?

— Voiam să vorbim cinci minute cu dumneavoastră, scumpe domn — zise Holmes cu glas mieros.

— N-am timp să vorbesc cu orice pierde-vară. N-avem nevoie de intruşi pe-aici. Cărați-vă, că altfel asmut câinele asupra voastră!

Holmes se aplecă înainte şi şopti ceva în urechea instructorului. Acesta tresări puternic şi se înroşi până în albul ochilor.

— E o minciună! strigă el. O minciună sfruntată!

— Mă rog! Ne certăm în privința asta aici, în public, sau discutăm în taină, în biroul dumneavoastră?

— Bine, dacă doriți, poftiți înăuntru.

Holmes zâmbi.

— Nu te țin decât vreo câteva minute, Watson — zise el. Şi acum, domnule Brown, sunt întru totul la dispoziția dumneavoastră.

A durat o jumătate de oră bună şi până s-a întors Holmes şi cu instructorul, toate nuanțele roşiatice ale peisajului deveniseră cenuşii. În viața mea nu am văzut o schimbare atât de rapidă la un om, ca aceea care se petrecuse în acest răstimp cu Silas Brown. Fața lui era pământie, ca cenuşa parcă, pe frunte îi străluceau picături de sudoare şi mâinile în care ținea cravaşa îi tremurau, aşa

că acum aceasta flutura ca o rămurică bătută de vânt. Dispăruse şi maniera lui arogantă şi teroristă şi acum se gudura pe lângă tovarăşul meu ca o javră pe lângă stăpân.

— Instrucțiunile dumneavoastră vor fi îndeplinite întocmai — zise el.

— Nu trebuie să se producă nici cea mai mică eroare — zise Holmes, uitându-se în jur. Celălalt tresări văzând amenințarea din ochii detectivului.

— Nu, nu. Vă asigur că nu voi tolera nici o greşeală. Va fi acolo la timp. Îl schimb mai întâi, sau după aceea?

Holmes se gândi o clipă şi apoi izbucni în râs.

— Nu, nu-l schimba — zise el. Am să-ți scriu în privința asta. Şi acum, te rog să nu cumva să recurgi la vreo şmecherie, că altfel...

— Puteți avea toată încrederea în mine. Toată încrederea!

— Să ai grijă de el în ziua respectivă, ca şi cum ar fi al dumitale.

— Lăsați pe mine.

— Da, bănuiesc că mă pot bizui pe dumneata. Bine, mâine o să ai veşti de la mine.

Drept care se răsuci pe călcâi, fără să ia în seamă mâna tremurătoare pe care i-o întinsese celălalt şi porni împreună cu mine spre King's Pyland.

— Rar mi-a fost dat să întâlnesc o combinație

mai desăvârşită de terorist, laş şi pungaş, decât e domnul Silas Brown — remarcă Holmes, în timp ce grăbeam amândoi pasul.

— Va să zică armăsarul e la el, da?

— A încercat el să bâiguie ceva că n-ar fi, însă i-am descris aşa de exact acțiunile lui din dimineața aceea, încât e convins că eu îl supravegheam din umbră. Bineînțeles nu ți-a scăpat amănuntul că urmele acelea de picioare aveau o formă cu totul deosebită, cu botul încălțămintei drept, ceea ce corespunde exact cu cizmele ăstuia. Pe de altă parte, e de la sine înțeles că nici o slugă n-ar fi îndrăznit să facă un asemenea lucru. I-am povestit cum, în dimineața respectivă, a fost ca de obicei în picioare mai devreme decât toți ceilalți, cum a văzut rătăcind pe bărăgan un cal necunoscut, cum s-a dus către el şi ce uimit a fost recunoscând pata albă din fruntea favoritului, de la care se trage şi numele de Fir-de-Argint; cum şi-a dat astfel seama că norocul i-a adus în puterea lui singurul cal care ar fi putut să-l învingă pe cel pe care miza el. Apoi i-am descris cum a simțit mai întâi imboldul de a duce calul înapoi la King's Pyland, dar diavolul i-a arătat că e mai bine să țină calul închis până după cursă, drept care el l-a dus înapoi şi l-a ascuns la Capleton. După ce i-am expus astfel toate amănuntele, s-a dat bătut şi s-a gândit

numai cum să-şi scape pielea.

— Bine, dar grajdurile lui au fost percheziționate.

— A, un şnapan dintr-ăsta specializat în curse de cai ştie multe trucuri.

— Bine, dar nu ți-e frică să laşi calul în puterea lui acum, când are tot interesul să-i facă un rău?

— Dimpotrivă, o să-l păzească, dragul meu, ca pe ochii din cap. Ştie că singura lui speranță de a obține îndurare este să aducă armăsarul nevătămat.

— Colonelul Ross nu mi s-a părut câtuşi de puțin un om capabil să manifeste vreodată prea multă îndurare.

— Chestiunea nu depinde de colonelul Ross. Eu îmi urmez propriile mele metode şi îi spun lui mai multe sau mai puține, după cum am chef. Asta e avantajul de a lucra neoficial. Nu ştiu dacă ai remarcat, Watson, dar colonelul m-a luat cam de sus, aşa că parcă aş fi tentat să mă distrez puțin pe socoteala lui. Te rog să nu-i spui absolut nimic despre cal.

— Ei, cum o să-i spun fără permisiunea ta?

— Şi, bineînțeles, asta rămâne încă o chestiune minoră față de problema asasinării lui John Straker.

— Şi acum o să te consacri acestei probleme?

— Dimpotrivă. Ne întoarcem amândoi la Londra cu trenul de seară.

Cuvintele prietenului meu m-au uluit. Nu stătusem decât vreo câteva ore în Devonshire şi mi-era cu neputință să înțeleg cum îi venea să lase baltă o cercetare pe care o începuse într-o manieră atât de strălucitoare. N-am mai putut scoate o vorbă de la el, până ce ne-am întors în casa antrenorului. Colonelul şi cu inspectorul ne aşteptau în salonaş.

— Prietenul meu şi cu mine ne întoarcem la Londra cu expresul de la miezul nopții — zise Holmes. Ne-a făcut mare plăcere să respirăm puțin aerul dumneavoastră minunat din Dartmoor.

Inspectorul făcu ochii mari, iar colonelul îşi strâmbă gura într-un rânjet batjocoritor.

— Va să zică ați abandonat orice speranță de a-l aresta pe ucigaşul bietului Straker — zise el.

Holmes dădu din umeri.

— Fără doar şi poate că există mari obstacole în această privință — zise el. Am însă toate speranțele ca armăsarul dumneavoastră să ia startul în cursa de marți şi vă rog din suflet să vă pregătiți jocheul. Dacă nu vă supărați, ați putea să-mi furnizați o fotografie a domnului John Straker?

Inspectorul scoase o fotografie din plicul pe

care l avea în buzunar şi i-o dădu lui Holmes.

— Dragul meu Gregory, dar îmi anticipezi toate dorințele! Dacă îmi permiteți să vă mai rețin o clipă, aş dori să pun o întrebare fetei de serviciu.

— Trebuie să mărturisesc că mă cam descumpăneşte consilierul nostru de la Londra — zise colonelul Ross pe şleau, de îndată ce prietenul meu părăsi încăperea. Eu nu văd să fi înaintat cu ceva de la sosirea lui.

— Cel puțin aveți asigurarea că armăsarul dumneavoastră va lua startul în cursă — i-am zis eu.

— Da, am această asigurare — mi-a răspuns colonelul dând din umeri. Însă eu aş prefera să am calul.

Eram gata să-i spun ceva ca să-mi apăr prietenul, când acesta reveni în odaie.

— Şi acum, domnilor — zise el — sunt gata să merg cu dumneavoastră la Tavistock.

La urcarea noastră în trăsură ne ținu uşa deschisă unul dintre băieții de la grajd. Deodată, se păru că lui Holmes i-a venit o idee, pentru că se aplecă uşor înainte şi-l apucă de mânecă pe băiat:

— În țarcul ăla aveți nişte oi — zise el. Cine vede de ele?

— Eu, domnule.

— N-ai observat nimic ciudat la ele în ultima

vreme?

— Nu, domnule, mare lucru n-am văzut; dar vreo trei din ele au început să şchiopăteze.

Mi-am dat seama că Holmes e extrem de încântat, pentru că a râs satisfăcut şi a început să-şi frece mâinile.

— O ipoteză hazardată — zise el, ciupindu-mă de braț. Gregory, permite-mi să-ți atrag atenția asupra acestei neobişnuite epidemii care bântuie printre oi. Putem porni, vizitiu.

Pe fața colonelului Ross stăruia şi acum o expresie grăitoare pentru părerea proastă la care ajunsese în privința capacității tovarăşului meu. Inspectorul însă deveni deodată foarte atent.

— Şi asta vi se pare important? întrebă el.

— Extrem de important.

— Mai e vreun alt amănunt asupra căruia ați vrea să-mi atrageți atenția?

— Asupra curiosului incident care s-a petrecut în cursul nopții cu câinele.

— Dar câinele n-a făcut nimic în cursul nopții.

— Păi tocmai ăsta e incidentul curios — remarcă Sherlock Holmes.

Peste patru zile Holmes şi cu mine ne aflam din nou în trenul de Winchester, ca să participăm la cursa dotată cu cupa Wessex. În urma mesajului transmis, colonelul Ross ne întâmpină

în fața gării şi ne conduse cu trăsura lui la hipodromul de la marginea oraşului. Avea un aer foarte grav şi maniere cât se poate de glaciale.

— N-am văzut încă nici urmă de cal — zise el.

— Bănuiesc că dacă o să-l vedeți, o să-l recunoaşteți? întrebă Holmes.

Colonelul se supără cumplit:

— Sunt de douăzeci de ani turfist şi niciodată nu mi s-a pus o asemenea întrebare — îi răspunse el. Pe Fir-de-Argint îl poate recunoaşte şi un copil, pentru că este țintat şi are picioarele din față pătate.

— Pariurile cum merg?

— Ei, asta e partea curioasă! Ieri puteai obține cota cincisprezece la unu, dar diferența a scăzut din ce în ce, şi astăzi nu poți obține decât cel mult trei la unu.

— Hm! zise Holmes. E limpede că cineva ştie anumite lucruri!

Când trăsura ne-a adus în îngrăditura din preajma tribunei principale, m-am uitat pe tabel, ca să văd lista participanților. Iată ce scria:

Cupa Wessex — cincizeci lire fiecare, cu un admis de o mii de lire pentru caii de patru şi cinci ani;

Premiul doi — trei sute lire;

Premiul trei — două sute lire.

Cursa se desfăşoară pe un traseu nou (2 614 metri)

1. Armăsarul Negruțul, grajdurile domnului Heath Newton (Jocheu: şapcă roşie, cazacă havan).

2. Armăsarul Boxerul, grajdurile colonelului Warllaw (Jocheu: şapcă roz, cazacă albastru cu negru).

3. Armăsarul Desborough, grajdurile lordului Backwater (Jocheu: şapcă galben, cazacă cu mâneci galbene).

4. Armăsarul Fir-de-Argint, grajdurile colonelului Ross (Jocheu: şapcă neagră, cazacă roşie).

5. Iapa Iris, grajdurile ducelui de Balmoral (Jocheu: şapcă verde, cazacă cu dungi galbene şi negre).

6. Calul Rasper, grajdurile lordului Singleford (Jocheu: şapcă vişinie, cazacă cu mâneci negre).

— Am retras din cursă celălalt cal al nostru şi ne-am pus toate speranțele în promisiunea dumneavoastră — zise colonelul. Hei, ce-i asta? Fir-de-Argint e favorit?

— Cinci la patru pentru Fir-de-Argint — se auzeau peste tot strigătele. Cinci la patru pentru Fir-de-Argint! Cincisprezece la cinci pentru Desborough! Cinci la patru cota pentru pluton!

— Iată, s-au ridicat steguleţele pentru

participanți! am strigat eu. Toți cei şase cai sunt prezenți la start.

— Toți şase iau startul? Atunci înseamnă că aleargă şi calul meu! strigă colonelul foarte agitat. Dar nu-l văd. Culorile mele n-au trecut.

— Au trecut doar cinci, ăsta trebuie să fie al dumneavoastră.

În momentul în care vorbeam, un roib voinic ieşi din padoc şi trecu în trap mărunt pe lângă noi, fiind încălecat de un jocheu cu binecunoscutele culori ale colonelului: negru şi roşu.

— Ala nu e calul meu! strigă proprietarul. Animalul ăsta nu are nici o pată albă! Ce i-ai făcut, domnule Holmes?

— Stați nițel. Să vedem cum se descurcă — zise imperturbabil prietenul meu. Timp de câteva minute privi cu ajutorul binoclului meu. Bravo! Un start excelent! strigă el deodată. Uite-i că vin la turnantă!

Din trăsură vedem perfect concurenții cum se apropie de linia dreaptă. Cei şase cai mergeau aproape piept la piept, atât de strâns, încât i-ai fi putut acoperi cu un singur covor, însă pe la jumătatea distanței, se detaşă puțin galbenul grajdului Capleton. În schimb, până să ajungă la noi, elanul lui Deborough se epuizase şi calul colonelului, distanțându-se dintr-o zvâcnitură,

ajunse primul la potou, bătându-şi rivalul cu cel puțin şase lungimi: iapa Iris a ducelui Balmoral ocupa la mare luptă, locul trei.

— În orice caz, cursa am câştigat-o — zise cu greu colonelul, gâfâind şi ştergându-se la ochi cu dosul mâinii. Mărturisesc că nu am înțeles absolut nimic. Domnule Holmes, nu ți se pare că ai păstrat cam prea multă vreme această taină?

— Desigur, domnule colonel. O să aflați totuşi. Să mergem la fața locului şi să ne uităm împreună la cal. Iată-i — continuă el, în timp ce ne îndreptam spre padocul cântarului, în care nu sunt primiți decât proprietarii şi prietenii lor. Dacă o să vă dați osteneala să spălați cu spirt fruntea şi picioarele calului, o să descoperiți că este tot bunul şi bătrânul dumneavoastră Fir-de-Argint.

— Mă uluieşti!

— L-am descoperit în mâinile unui pungaş de falsificator, şi mi-am permis să pun calul să alerge exact aşa cum a fost trimis încoace.

— Scumpe domn, ai făcut minuni. Calul arată foarte bine şi e în formă bună. În viața lui n-a alergat mai bine ca azi. Nu ştiu cum să mă scuz față de dumneata, pentru că ți-am pus la îndoială capacitatea. Mi-ai făcut un mare serviciu regăsindu-mi calul. Mi-ai face un serviciu şi mai mare dacă ai găsi şi pe ucigaşul lui John Straker.

— Păi, am şi făcut-o! zise calm Sherlock Holmes. Şi colonelul, şi eu, ne-am holbat la el.

— L-ai prins? Atunci unde e?

— E aici.

— Aici? Unde?

— E alături de mine, în momentul de față. Colonelul se roşi la față, furios.

— Recunosc că-ți sunt obligat, domnule Holmes — strigă el — dar mă văd silit să consider ceea ce-ai spus acum fie o glumă proastă, fie o insultă.

Sherlock Holmes râse:

— Vreau să vă asigur, domnule colonel, că nu v-am asociat în nici un fel cu această crimă — zise el. Adevăratul ucigaş se află îndărătul dumneavoastră!

Trecu pe lângă colonel şi puse mâna pe gâtul lucios al pursângelui.

— Calul! fu strigătul care izbucni deodată din gura colonelului şi a mea.

— Da, calul. Dar aş vrea să-i uşurez vinovăția, spunând că a făptuit această crimă în legitimă apărare şi că John Straker a fost un om care nu merita câtuşi de puțin încrederea dumneavoastră. Dar iată că a sunat clopotul; şi întrucât sper să câştig vreo câțiva gologani la cursa următoare, am să amân o explicație amănunțită pentru un moment mai potrivit.

În seara aceea, întorcându-ne cu rapidul la Londra, ne aflam singuri în colțul unui vagon pulman, şi aş putea să spun că, atât pentru colonelul Ross, cât şi pentru mine, ceasurile călătoriei au trecut extrem de repede întrucât am ascultat amândoi relatarea făcută de tovarăşul meu cu privire la evenimentele care se petrecuseră în grajdurile de cai de curse din Dartmoor, în noaptea de luni spre marți, precum şi cu privire la mijloacele folosite de el pentru a dezlega enigma.

— Mărturisesc — zise Holmes — că toate teoriile pe care le elaborasem, pe baza relatărilor din ziare, erau complet greşite. Şi totuşi existau acolo câteva indicații bune, numai că din nefericire, erau înecate într-un noian de alte amănunte, care ascundeau adevărata lor semnificație. Am plecat în Devonshire cu convingerea că Fitzroy Simpson este adevăratul vinovat, deşi, bineînțeles, am văzut că probele împotriva lui sunt departe de a fi complete.

În timp ce mă aflam în trăsură, tocmai când am ajuns la casa antrenorului, am înțeles deodată imensa importanță a acelei mâncări condimentate de berbec. Poate vă aduceți aminte că eram foarte absorbit şi că am rămas în trăsură, după ce dumneavoastră, ceilalți, coborâserăți. Mă miram singur cum Dumnezeu am putut să trec cu vederea peste o soluție atât de evidentă a acestui

caz.

— Mărturisesc — zise colonelul — că nici acum nu văd în ce măsură ne poate ajuta acest lucru.

— Asta a fost prima verigă în lanțul raționamentului meu. Praful de opiu are un gust pronunțat. Nu putea trece neobservat. Nu e dezagreabil, dar e perceptibil. Dac-ar fi fost amestecat într-o mâncare obişnuită, consumatorul l-ar fi detectat fără doar şi poate, şi, foarte probabil, n-ar mai fi mâncat. În schimb, sosul picant cu condimente indiene era mediul cel mai potrivit pentru a ascunde gustul acestui praf. Era imposibil de presupus ca acest străin, Fitzroy Simpson, să fi determinat prepararea mâncării condimentate de berbec în familia antrenorului în seara aceea şi ar însemna, fără doar şi poate, să mizezi pe o coincidență prea fantastică, dacă am fi presupus că el s-a întâmplat să aducă praful de opiu tocmai în seara în care se servea o mâncare potrivită pentru a ascunde gustul acela deosebit. Asta e de neconceput. Prin urmare, Simpson este eliminat din cazul respectiv şi atenția noastră se concentrează asupra lui Straker şi a soției lui, singurele două persoane care ar fi putut să aleagă pentru cină acea mâncare picantă de berbec. Opiul a fost adăugat după ce s-a scos deoparte porția grăjdarului, pentru că ceilalți au mâncat

acelaşi lucru, fără nici un iei de urmări. Deci care dintre aceste persoane a avut acces la mâncarea respectivă fără ca fata de serviciu să observe? Înainte de a răspunde precis la această întrebare, reținusem faptul deosebit de important că în noaptea aceea clinele nu a lătrat, pentru că orice deducție justă are întotdeauna darul de a sugera o altă deducție. Incidentul cu Simpson mi-a arătat că la grajd țineau un câine şi totuşi, deşi cineva a intrat şi a scos un cal din grajd, câinele n-a lătrat destul de tare pentru a-i trezi pe cei doi băieți din pod. E deci evident că vizitatorul nocturn a fost o persoană pe care câinele o cunoaşte foarte bine.

Eram convins sau aproape convins că John Straker s-a dus în toiul nopții la grajd şi l-a scos afară pe Fir-de-Argint. Dar în ce scop? Evident, într-un scop necinstit, pentru că altfel de ce l-ar fi drogat pe grăjdar? Şi totuşi nu-mi puteam da seama de ce. S-au mai cunoscut cazuri în care antrenorii îşi asigurau câştiguri însemnate, făcând pariuri împotriva propriilor cai, prin intermediul unor prepuşi, iar apoi îşi împiedicau caii, prin înşelăciune, să câştige cursa. Uneori e folosit un jocheu care ține calul în frâu. Alteori e vorba de mijloace mai sigure şi mai subtile. Ce mijloc fusese folosit în cazul de față? Trăgeam nădejdea că obiectele găsite în buzunarele lui mă vor ajuta să ajung la o concluzie.

Şi aşa s-a şi întâmplat. E imposibil ca dumneavoastră să fi uitat de cuțitul cu totul neobişnuit, care s-a găsit în mâna mortului, şi pe care, fără doar şi poate, nici un om cu mintea întreagă nu l-ar fi ales drept armă. După cum ne-a spus doctorul Watson, un tip de cuțit folosit pentru cele mai delicate operații cunoscute în chirurgie şi în seara aceea, tocmai pentru o operație delicată, urma să fie folosit. Dumneavoastră, domnule colonel, cu îndelungatele dumneavoastră legături cu turful, ştiți, fără îndoială, că se poate face o mică incizie la tendoanele de la pulpa calului, printr-o operație subcutanată, care nu lasă absolut nici o urmă. Un cal supus acestei operații începe să şchiopăteze nițel şi defectul este de obicei atribuit unei întinderi musculare sau unui acces de reumatism, dar niciodată nu este considerat a fi rezultatul unei ticăloşii.

— Ticălosul! Criminalul! strigă colonelul.

— Aşadar, avem aci explicația dorinței lui John Straker de a scoate calul afară în noaptea respectivă. Un animal atât de focos ar fi trezit fără doar şi poate chiar şi pe oamenii cu somnul cel mai greu, dac-ar fi simțit înțepătura unui bisturiu. Deci era absolut necesar să facă operația în aer liber.

— Vai, ce orb am fost! strigă colonelul.

Bineînțeles că de asta a avut nevoie de lumânare şi de asta a aprins chibritul.

— Sigur că da. Dar, cercetând obiectele din buzunarele lui Straker, am avut norocul să descopăr nu numai metoda folosită de el pentru delict, ci şi mobilul lui. Ca un om cu experiență ce sunteți, domnule colonel, ştiți bine că bărbații nu poartă prin buzunare notele de plată ale altor oameni. Avem mai toți destule note de plată de achitat şi aşa. Am dedus deci imediat că Straker ducea o viață dublă şi că ținea două case. Caracterul notei de plată mi-a arătat că e vorba de o doamnă, şi încă de una cu nişte gusturi foarte costisitoare. Oricât de generos ați fi dumneavoastră cu angajații pe care îi aveți, ar fi foarte greu de presupus că, din salariul pe care i-l plătiți, să poată cumpăra soțiilor lor rochii de douăzeci de guinee bucata. Am întrebat-o pe doamna Straker, fără ca ea să-şi dea seama, cu privire la toaletă, şi convingându-mă că nu i-a parvenit niciodată, am reținut adresa croitoresei şi mi-am dat seama că, făcându-i o vizită şi arătându-i fotografia lui Straker, voi putea uşor să fac să dispară enigmaticul personaj Darbyshire.

Începând din acel moment, totul a fost limpede pentru mine. Straker scosese calul din grajd, ducându-l într-o groapă din care să nu se zărească flacăra lumânării. În fuga lui, Simpson

îşi pierduse fularul de la gât, şi Straker îl luase de jos, gândindu-se că ar putea eventual să-l folosească pentru a lega picioarele armăsarului. Odată ajuns în groapă, se duse în spatele calului, aprinse un chibrit, dar acesta, speriat de flacără şi având în plus şi ciudatul instinct al animalelor când simt că se pune la cale vreo ticăloşie, dădu cu copita şi potcoava de oțel îl izbi drept în frunte pe Straker. Mai înainte, cu toată ploaia, îşi scoase pelerina, pentru a putea îndeplini delicata operație şi aşa se face că în cădere s-a rănit cu cuțitul la coapsă. Am prezentat destul de limpede lucrurile?

— Minunat! strigă colonelul. Minunat! Parca-i fi fost de față!

— Mărturisesc că ultima mea supoziție a fost destul de îndrăzneață. Mi-a dat prin gând că un om atât de ager la minte ca Straker n-o să întreprindă delicata incizie a tendonului fără puțin exercițiu prealabil. Şi pe cine ar fi putut să facă această practică? S-a întâmplat ca ochii să-mi cadă asupra oilor, şi am pus întrebarea care, oarecum, spre propria mea surprindere, a arătat că presupunerea e îndreptățită.

— Ne-ai lămurit perfect, domnule Holmes.

— Când m-am întors la Londra, m-am dus la croitoreasă, care l-a recunoscut imediat pe Straker ca fiind un excelent client, pe nume

Darbyshire, cu o nevastă fascinantă şi mondenă, foarte pasionată de rochiile scumpe. Nu am nici o îndoială că această femeie îl făcuse să se înglodeze până peste cap în datorii, şi deci ea l-a împins la această ticăloşie încheiată atât de tragic.

— Aţi explicat totul, cu excepţia unui lucru — strigă colonelul. Unde era calul meu?

— A, calul a rupt-o la fugă şi a fost îngrijit de un vecin de-al dumneavoastră. Cred însă că în privinţa asta trebuie să obţinem o amnistie. Dacă nu mă înşel, am ajuns la Clapham Junction şi peste câteva minute vom fi în gara Victoria. Dacă vă face plăcere să fumaţi o ţigară în apartamentul nostru, domnule colonel, voi fi fericit să vă mai furnizez orice alt detaliu care v-ar putea interesa.

O ÎNTÂMPLARE CU ŞASE NAPOLEONI

Adeseori se întâmpla ca domnul Lestrade de la Scotland Yard să treacă seara pe la noi şi vizitele lui erau primite cu multă încântare de Sherlock Holmes, pentru că-i dădeau posibilitatea să fie la curent cu ce se petrece la cartierul general al poliției. În schimbul veştilor pe care le aducea Lestrade, Holmes era gata întotdeauna să dea atenție amănuntelor vreunui caz cu care se ocupa detectivul şi adeseori, poate chiar fără vreo intervenție activă, să-i ofere câte o sugestie sau o indicație izvorâtă din vastele sale cunoştințe şi din îndelungata sa experiență. În seara despre care vreau să vă vorbesc, Lestrade nu discutase decât despre vreme şi despre ziare. Apoi rămăsese tăcut şi îşi fuma gânditor trabucul. Holmes îl privi țintă.

— Ai pe cap vreo afacere mai deosebită? întrebă el.

— Nu, domnule Holmes, nimic deosebit.

— Atunci povesteşte-mi şi mie despre ce e vorba.

Lestrade râse.

— Mde, domnule Holmes, într-adevăr, n-are rost să neg că sunt preocupat de ceva, dar, pe de altă parte, e o poveste atât de absurdă, încât am stat la îndoială dacă să vă plictisesc cu ea. Cu toate că-i un lucru extrem de mărunt, e totuşi deosebit de straniu şi ştiu că dumneavoastră aveți un gust deosebit pentru tot ceea ce-i ieşit din comun. După părerea mea, lucrul e mai degrabă de competența doctorului Watson decât de a noastră.

— E vorba de o boală? am întrebat eu.

— Mai degrabă de nebunie, şi încă o nebunie foarte stranie. Dumneavoastră ați putea oare să concepeți ca o persoană din vremurile noastre să-l urască atât de mult pe Napoleon I, încât să fie-n stare să-i sfărâme orice imagine pe care o întâlneşte?

Holmes se lăsă pe speteaza scaunului.

— Asta nu mă priveşte — zise el.

— Tocmai asta am zis şi eu. Pe de altă parte, dacă omul pătrunde în diverse case prin efracție, pentru a distruge asemenea imagini, deşi nu-i aparțin, asta înseamnă că e totuşi o chestiune de competența doctorului, nu de cea a polițistului.

— Efracție? Devine interesant. Ia să aud şi eu amănunte!

Lestrade îşi scoase agenda şi-şi împrospăta memoria din paginile ei.

— Prima spargere a fost semnalată acum patru zile — începu el. S-a produs la magazinul de obiecte de artă al lui Morse Hudson, de pe Kennington Road. Vânzătorul intrase o clipă în cămăruța din dosul prăvăliei, când, deodată, auzi o izbitură şi, repezindu-se înăuntru, găsi un bust de ghips, reprezentându-l pe Napoleon, şi aşezat împreună cu alte opere de artă pe tejghea, sfărâmat în bucăți. Ieşi repede în stradă, dar cu toate că mai mulți trecători i-au declarat că au observat un bărbat fugind din prăvălie, n-a putut să-i dea de urmă, şi nici să găsească vreun mijloc de a-l identifica pe răufăcător. Se părea că e vorba de o acțiune huliganică fără sens, dintre acelea care se întâmplă din când în când. Cazul a fost raportat ca atare gardianului din colțul străzii. Bustul nu valora decât vreo câțiva şilingi, şi toată istoria părea să fie prea copilărească pentru a da naştere la o cercetare mai atentă.

Al doilea caz însă a fost mult mai grav şi de altfel mult mai deosebit. S-a produs astă-noapte.

Tot în Kennington Road, la câteva sute de metri de magazinul lui Morse Hudson, stă un doctor binecunoscut. Barnicot, pe nume, care are o clientelă foarte numeroasă pe malul de sud al Tamisei. Locuința şi cabinetul principal le are pe Kennington Road, dar mai ales are şi un cabinet-sucursală, cu farmacie, la o depărtare de vreo

două mile, pe Lower Brixton Road. Doctorul Barnicot e un admirator entuziast al lui Napoleon şi casa lui este plină de cărți, de tablouri şi relicve ce țin trează amintirea împăratului Franței. Cu puțină vreme în urmă a cumpărat de la Morse Hudson două copii similare ale celebrului bust al lui Napoleon, făcut de sculptorul francez Devine. Una dintre ele a pus-o în holul casei lui din Kennington Road, iar cealaltă pe cămin, în cabinetul din Lower Brixton. Ei bine, când a coborât azi-dimineață, doctorul Barnicot a constatat cu surprindere că peste noapte s-a făcut o spargere m casa lui, din care însă nu i s-a luat decât bustul lui Napoleon, aflat în hol. Cineva l-a scos afară şi l-a trântit cu sălbăticie de zidul grădinii, lângă care au fost găsite cioburile.

Holmes începu să-şi frece mâinile.

— Ei, asta e o chestie cu totul originală — zise el.

— M-am gândit eu c-o să vă placă. Dar staţi, că n-am terminat. Doctorul Barnicot urma să vină la cel de-al doilea cabinet al lui la ora douăsprezece şi vă puteți închipui cât de uimit a fost când, odată sosit aici, a descoperit că peste noapte cineva a forțat fereastra şi a răspândit pe toată pardoseala sfărâmăturile celui de-al doilea bust al lui Napoleon, care fusese făcut țăndări chiar acolo unde se afla. Nici într-un caz, nici în

celălalt nu erau alte semne care să ne dea vreo indicație cu privire la răufăcătorul sau nebunul care comisese această faptă ticăloasă. Ei, domnule Holmes, acestea sunt faptele.

— Foarte ciudate, ca să nu zic chiar groteşti — zise Holmes. Aş putea să vă întreb dacă cele două busturi sfărâmate în camerele doctorului Barnicot erau replici fidele ale celui distrus în prăvălia lui Morse Hudson?

— Fuseseră făcute cu acelaşi tipar.

— Un asemenea fapt ar trebui să ne prevină împotriva teoriei, că omul care le sfărâmă ar fi stăpânit de vreo ură generală împotriva lui Napoleon. Gândindu-ne câte sute de statui ale marelui împărat trebuie să existe cu totul la Londra, ar fi exagerat să credem într-o asemenea coincidență: ca iconoclastul nostru necunoscut să-şi înceapă din întâmplare acțiunea tocmai cu trei exemplare ale aceluiaşi bust.

— Ei bine, şi eu m-am gândit ca şi dumneavoastră — zise Lestrade. Pe de altă parte, acest Morse Hudson e principalul furnizor de busturi de felul ăsta în partea respectivă a Londrei şi acestea trei erau singurele pe care le-a avut în prăvălie de ani de zile. Aşa că, deşi după cum spuneți şi dumneavoastră, sunt câteva sute de statui la Londra, este foarte probabil că acestea trei să fi fost singurele din cartierul respectiv. Prin

urmare, un fanatic de prin partea locului ar fi început cu ele. Dumneavoastră, domnule doctor, ce părere aveți?

— Maniile oamenilor sunt diverse şi nu cunosc nici un fel de limită — i-am răspuns eu. Există şi starea medicală pe care psihologii francezi moderni au denumit-o „idee fixă". Ea poate să fie neînsemnată în aparență şi pe de altă parte însoțită de o sănătate perfectă din toate celelalte puncte de vedere. Un om care a citit foarte mult despre Napoleon sau care, cine ştie, a suferit poate vreun neajuns în familie din pricina împăratului, ar fi putut să ajungă la o asemenea „idee fixă" şi sub înrâurirea ei ar putea să fie capabil de orice faptă nebunească.

— Imposibil, dragul meu Watson — zise Holmes clătinând din cap — pentru că oricât de puternică ar fi o asemenea „idee fixă" ea n-ar putea să-i dea maniacului tău atât de interesant posibilitatea de a descoperi unde se află busturile astea.

— Ei bine, atunci tu ce explicație ai?

— Deocamdată n-am încercat să dau vreo explicație. Aş vrea numai să remarc faptul că aceste acțiuni excentrice ale domnului în discuție nu sunt întâmplătoare şi nu sunt lipsite de oarecare metodă. De exemplu, în holul casei doctorului Barnicot, unde zgomotul ar fi putut să

trezească familia, bustul a fost scos afară înainte de a fi sfărâmat, pe când la cel de-al doilea cabinet al lui, unde exista în mai mică măsură pericolul de a se da alarma, a fost sfărâmat pe loc. Afacerea pare să fie un fleac, o absurditate dacă vrei, şi totuşi nu îndrăznesc să afirm că vreun lucru este neînsemnat, deoarece, când mă gândesc, unele dintre cazurile clasice pe care le-am cercetat nu făgăduiau nici ele cine ştie ce la început. Poate-ți aduci aminte, Watson, cum povestea aceea îngrozitoare cu familia Abernetty s-a impus atenției mele prin faptul că pătrunjelul se afundase adânc în unt într-o zi foarte caldă. Prin urmare, îmi vine greu să zâmbesc la auzul poveştii dumitale cu cele trei busturi sfărâmate şi ți-aş fi foarte recunoscător, Lestrade. dacă ai fi amabil să mă înştiințezi de orice eveniment nou care ar surveni într-un lanț atât de ciudat de întâmplări.

*

Evenimentul în legătură cu care rămăsese să fie înştiințat prietenul meu se produse mult mai repede şi într-o formă infinit mai tragică decât ar fi putut el să-şi închipuie. A doua zi dimineață mă îmbrăcam încă în dormitorul meu, când am auzit o uşoară bătaie în uşă şi Holmes a intrat în odaie cu o telegramă în mână. Mi-a citit-o cu glas tare:

„Veniți repede în cartierul Kensinsington, Pitt Street numărul o sută treizeci şi unu. Semnează: Lestrade”.

— Dar ce s-o fi întâmplat? am întrebat eu.

— Habar n-am. Cine-ar putea să ştie? Orice se putea întâmpla. Dar bănuiesc că este urmarea poveştii cu statuile. În cazul ăsta, amicul nostru, iconoclastul, a început să opereze şi într-un alt cartier al Londrei. Watson, ai o ceaşcă de cafea pe masă; la scară ne aşteaptă o birjă.

Peste o jumătate de oră ne aflam pe Pitt Street, o alee liniştită, ferită oarecum de larma uneia din arterele cele mai agitate ale vieții londoneze. La numărul o sută treizeci şi unu am dat de o locuință tip, una dintre acele construcții plate, onorabile şi foarte puțin romantice de acest gen. Oprind trăsura în dreptul casei, am găsit o ceată de curioşi strânşi în fața gardului. Holmes nu-şi putu stăpâni un fluierat:

— Dumnezeule! Trebuie să fie cel puțin o încercare de asasinat. Altfel n-ai vedea pe un comisionar londonez pierzându-şi vremea să caşte gura. După felul cum se ridică ăla în vârful picioarelor şi întinde gâtul, trebuie să se fi produs un act de violență. Dar ce e asta, Watson? Primele trepte sunt ude, iar celelalte sunt uscate. În orice caz sunt destule urme de paşi! Oho, uite-l pe Lestrade la geamul de la stradă, curând o să ne

povestească tot ce s-a întâmplat.

Detectivul ne primi cu o față foarte gravă şi ne introduse într-o odaie de zi, unde se plimba în sus şi în jos un domn mai în vârstă, extrem de agitat şi într-o pijama peste care îşi pusese un halat de flanelă. Domnul Lestrade ni-l prezentă ca fiind proprietarul casei — domnul Horace Harker, de la Uniunea ziarelor centrale.

— E iarăşi vorba de povestea cu busturile lui Napoleon — zise Lestrade. Aseară, domnule Holmes, mi s-a părut că vă interesează problema, aşa că m-am gândit că poate o să vă facă plăcere să veniți la fața locului, acum, când cazul a luat o întorsătură mult mai gravă.

— Şi anume?

— S-a ajuns la crimă. Domnule Harker, vreți să fiți amabil să le spuneți acestor domni foarte exact ce s-a întâmplat?

Domnul în halat se întoarse cu o față cât se poate de tristă spre noi:

— E un lucru extraordinar — zise el — dar toată viața am cules veşti de la alții şi pentru alții, iar acum, când mi-a ieşit în cale un adevărat material de presă, sunt aşa de zăpăcit şi de necăjit, încât nu mă văd în stare să leg două vorbe. Dac-aş fi venit aici ca ziarist, mi-aş fi luat singur un interviu şi aş fi putut să am două coloane pline în toate ziarele de seară. Dar aşa nu

fac decât să dau altora, pe gratis materialul meu, povestind şi relatând propria mea întâmplare la tot felul de oameni, fără ca eu personal s-o pot folosi. În orice caz, de numele dumneavoastră am auzit, domnule Sherlock Holmes, şi dacă o să puteți explica această poveste stranie, am să fiu răsplătit pentru osteneala pe care mi-o dau relatând-o.

Holmes luă loc pe un scaun şi ascultă cu atenție.

— Se pare că totul se învârte în jurul acelui bust al lui Napoleon, pe care l-am cumpărat acum patru luni, pentru a-l instala chiar în camera asta. L-am luat destul de ieftin de la prăvălia Frații Harding, care se află cu două case mai încolo de stația High Street. Ca ziarist, lucrez foarte mult noaptea şi adesea scriu până în zori. Aşa s-a întâmplat şi aseară. Stăteam în vizuina mea, care se afla la mansardă, şi pe la ora trei dimineața am fost aproape convins că aud un zgomot la parter. Am ciulit urechile, dar zgomotul nu s-a repetat, şi am tras concluzia că vine de undeva de afară. Apoi, deodată, peste vreo cinci minute, s-a auzit un țipăt înfiorător, cel mai cumplit țipăt pe care l-am auzit în viața mea, domnule Holmes. Cred că n-o să-l uit până la moarte. Vreo câteva minute am rămas încremenit de groază, apoi am pus mâna pe vătrai şi am

coborât scările. Când am intrat în camera asta, am găsit fereastra larg deschisă şi am observat imediat că a dispărut bustul de pe polița căminului. Nici în ruptul capului nu pot să înțeleg ce l-a putut face pe un spărgător să-mi fure acest obiect, pentru că era doar o copie în ghips, lipsită de orice valoare.

Puteți vedea şi dumneavoastră că oricine ar fi ieşit pe fereastra aceea deschisă putea să ajungă dintr-un pas nițel mai lung în pragul uşii din față. Evident, asta a făcut şi spărgătorul, aşa că eu m-am dus şi am deschis uşa. Păşind prin întuneric, era cât p-aci să cad, împiedicându-mă de un cadavru, care zăcea acolo. M-am întors în goană, ca să iau o lumânare, şi am dat peste un biet om care avea o tăietură cât toate zilele la beregată, şi zăcea într-o baltă de sânge. Era întors pe spate, cu genunchii la bărbie şi cu gura căscată înfiorător. Abia am avut timp să fac uz de fluierul pe care îl folosesc când vreau să chem poliția, şi apoi pesemne că am leşinat, pentru că nu mai ştiu nimic din ce s-a întâmplat pe urmă. Când m-am trezit, eram în hol, şi am văzut un gardian aplecat asupra mea.

— Cine era victima? întrebă Holmes.

— Nu avem nici un indiciu asupra identității — zise Lestrade. O să-i vedeți corpul la morgă, dar deocamdată nu am descoperii nimic în privința

lui. E un bărbat înalt, bronzat, foarte puternic, de cel mult treizeci de ani. E foarte prost îmbrăcat şi totuşi nu pare să fi fost lucrător. În balta de sânge de lângă el s-a găsit un briceag cu plasele de os. Dacă e arma cu care a fost comis asasinatul sau dacă aparţinea de fapt mortului, asta nu prea ştim. Hainele lui nu aveau nici o etichetă cu vreun nume, iar în buzunare nu i-am găsit nimic, decât un măr, nişte sfoară, un plan ieftin al Londrei şi o fotografie. Uitaţi-o!

Se vedea bine că fotografia e un instantaneu, luat cu un aparat mic. Reprezenta un bărbat ager, cu trăsături ascuţite, cu o mutră de maimuţă, date fiind sprâncenele foarte groase şi maxilarul foarte pronunţat, cam ca botul unui babuin.

— Dar cu bustul ce s-a întâmplat? întrebă Holmes, după ce cercetă cu atenţie fotografia.

— Am primit veşti în privinţa lui chiar înainte de sosirea dumneavoastră. A fost descoperit în grădina din faţa unei case părăsite din Campden House Road. Era făcut ţăndări. Mă duc acum să-l văd. Vreţi să veniţi cu mine?

— Cu plăcere. Dar aş dori mai întâi să arunc o privire prin locurile astea. Holmes cercetă covorul şi fereastra. Bărbatul ăsta trebuie să fi avut ori picioare foarte lungi, ori o agilitate deosebită — zise Holmes. Dat fiind terenul de dedesubt, pe care nu-i nici un sprijin, nu e chiar

aşa de uşor să ajungi la pervazul ferestrei şi s-o deschizi. În schimb, înapoierea a fost un lucru relativ simplu. Veniți cu noi să vedeți resturile bustului dumneavoastră, domnule Harker? Ziaristul, neconsolat, se aşezase la masa de scris.

— Trebuie să încerc să scriu ceva în legătură cu povestea asta, deşi nu mă îndoiesc — zise el — că primele ediții ale ziarelor de după-amiază sunt sub tipar, fiind de pe acum pline de toate amănuntele cazului. Ghinionul meu obişnuit! Vă aduceți aminte când s-a prăbuşit tribuna aceea de la Doncaster? Ei bine, eu eram singurul ziarist prezent şi totuşi ziarul meu a fost singurul care nu a putut relata întâmplarea, pentru că eram prea tulburat ca să pot scrie ceva. Iar acum am să ajung prea târziu cu relatarea unei crime care s a produs în pragul propriei mele case.

Părăsind încăperea, i-am auzit penița scârțâind febril pe hârtie.

Locul unde se descoperiseră sfărâmăturile bustului era la câteva sute de metri de acolo. Pentru prima dată dădurăm cu ochii de această reprezentare a marelui împărat, care părea să stârnească o furie nebună şi distrugătoare în mintea necunoscutului. Bustul zăcea în cioburi pe iarbă. Holmes luă în mână vreo câteva din ele şi le cercetă cu atenție. Expresia lui concentrată şi siguranța comportării mă făcură să-mi dau seama

că, în sfârşit, dăduse peste fir.

— Ei? întrebă Lestrade.

Holmes dădu din umeri.

— Mai avem încă de bătut o cale lungă — zise el — şi totuşi avem câteva elemente foarte grăitoare, pe baza cărora putem lucra. În ochii straniului criminal posesia acestui bust de duzină făcea mai mult decât viaţa unui om. Asta e un element. Apoi mai există şi elementul tare ciudat că el nu l-a sfărâmat în casă sau în preajma casei, în cazul când spargerea bustului era singurul lui scop.

— Probabil că a fost tulburat şi pus in dificultate de întâlnirea cu acel individ. Nici nu ştia ce face.

— Mde, şi asta e posibil. Dar aş vrea, în orice caz, să vă atrag atenţia foarte serios asupra aşezării grădinii acesteia în care a fost distrus bustul.

Lestrade se uită în jurul lui.

— Casa era pustie, şi el ştia că in grădină n-o să-l tul¬bure nimeni.

— Da, dar mai există şi o altă casă pustie în susul străzii, pe lângă care a trecut, probabil, venind încoace. De ce n-a spart bustul acolo de vreme ce este evident că fiecare metru pe care îl parcurgea cu bustul în mână sporea riscul de a se întâlni cu cineva?

— Nu ştiu ce să răspund — zise Lestrade.

Holmes arătă cu degetul către felinarul de deasupra capetelor noastre.

— Aici putea să vadă ce face, pe când dincolo nu. Iată motivul.

— Doamne! Asta-i adevărat — zise detectivul Dacă stau să mă gândesc, bustul de la doctorul Barnicot a fost spart foarte aproape de lampa lui roşie. Ei, domnule Holmes, şi ce facem cu acest element?

— Să-l ținem minte; să-l înregistrăm. S-ar putea să descoperim mai târziu vreun amănunt care să aibă legătură cu aceasta. Ce măsuri îți propui să iei, domnule Lestrade?

— După părerea mea, calea cea mai practică de abordare a problemei este să identificăm mortul. Nu cred că-i un lucru prea dificil. După ce am descoperit cine este şi prin care cercuri se învârtea, înseamnă că avem un punct destul de bun de pornire, pentru a afla ce căuta astă-noapte în Pitt Street şi cine l-a întâlnit şi l-a ucis în pragul casei domnului Horace Harker. Nu sunteți de aceeaşi părere?

— Fără îndoială: şi totuşi nu este tocmai calea pe care m-am gândit eu s-o adoptăm în acest caz.

— Dar dumneavoastră ce-ați vrea să faceți?

— O, te rog să nu te laşi câtuşi de puțin influențat de mine! Eu propun ca dumneata să

urmezi calea pe care ți-ai ales-o, iar eu pe-a mea. După aceea, putem să ne comparăm notele şi fiecare va putea să-i furnizeze celuilalt date suplimentare.

— S-a făcut — zise Lestrade.

— Dacă te întorci în Pitt Street, s-ar putea să-l întâlneşti pe domnul Horace Harker. Te rog să-i spui din partea mea că am ajuns la o concluzie, şi anume că fără doar şi poate în casa dumisale a pătruns astă-noapte un criminal dement şi extrem de primejdios, care are o manie împotriva lui Napoleon. Cred că acest lucru ar putea să-i slujească la redactarea articolului pe care l-a început.

Lestrade se holbă la Holmes:

— Dumneavoastră credeți cu adevărat acest lucru?

Holmes zâmbi:

— Ce ți se pare ciudat? Poate-l cred, poate nu-l cred. Dar în orice caz, socot că acest lucru o să-l intereseze pe domnul Horace Harker, după cum o să-i intereseze pe abonații Uniunii ziarelor centrale.

Ei, şi acum, Watson, bănuiesc că o să ne dăm curând seama că ne aşteaptă o zi lungă şi tare complicată. Avem multe de făcut. Domnule Lestrade, mi-ar părea bine dacă ai putea trece pe la noi în Baker Street, astă-seară, în jurul orei

şase. Până atunci, aş vrea să păstrez această fotografie descoperită în buzunarul mortului. Se prea poate să avem nevoie de tovărăşia şi ajutorul dumitale într-o mică expediţie pe care a vom avea de întreprins astă-noapte, dacă lanţul raţionamentelor mele se dovedeşte a fi corect. Până atunci, la revedere şi mult noroc!

Am mers împreună cu Sherlock Holmes până la staţia High Street. S-a oprit la prăvălia Fraţilor Harding — locul de unde fusese cumpărat bustul. Un tânăr vânzător ne-a informat că domnul Harding revine abia după-amiază şi că el personal lucrează de tare puţină vreme în magazin, şi deci nu ne poate furniza prea multe informaţii. Holmes îşi manifestă pe dată dezamăgirea şi necazul:

— Ei, da, Watson, ce să faci, nici nu ne putem aştepta să ne meargă toate ca pe roate — zise el în cele din urmă. Trebuie să mai facem un drum, din moment ce domnul Harding nu se va afla aici decât după-amiază. După cum ai şi presupus, fără îndoială, mă străduiesc să urmăresc aceste busturi până la sursa lor, pentru a descoperi dacă nu există vreun element mai special care să justifice soarta lor cu totul ieşită din comun. Să ne îndreptăm spre prăvălia domnului Morse Hudson, de pe Kennington Road şi să vedem dacă nu poate arunca el puţină lumină asupra acestei probleme.

Un drum de aproape un ceas cu birja ne aduse la prăvălia negustorului de obiecte de artă. Era un omuleț grăsuț, roşu la față şi teribil de țâfnos.

— Da, domnule. Da, chiar pe tejgheaua mea — zise el. Nu ştiu de ce dracu mai plătim impozite şi tot felul de taxe, dacă orice mizerabil poate să intre şi să ne strice marfa. Da, domnule, eu i-am vândut doctorului Barnicot cele două statui. O ruşine, domnule! Un complot nihilist, după părerea mea. Cine altul decât un anarhist ar putea să înceapă să sfărâme statui? De la cine am luat statuile? Dar nu văd ce legătură ar putea să aibă una cu alta? Mă rog, dacă țineți neapărat să aflați le am de la firma Gelder & Co, de pe Church Street, suburbia Stepney. E o firmă cu o reputație bine stabilită în branşa noastră, şi cunoscută de peste douăzeci de ani Câte busturi am avut? Trei, două şi cu unul fac trei: cele două ale doctorului Barnicot şi cel sfărâmat ziua în amiaza mare pe tejgheaua mea. Dacă cunosc fotografia asta? Nu, n-o cunosc. A, ba da! Ha! Dar ăsta-i Beppo! Era un fel de zilier italian, care făcea diverse treburi prin prăvălie. Se pricepea la tot felul de lucruri, printre altele ştia nițel să sculpteze şi să aurească ramele. Individul m-a părăsit săptămâna trecută, şi de atunci n-am mai auzit de el. Nu, nu ştiu nici de unde venea şi nici unde s-a dus. N-am avut

nici o plângere împotriva lui cât a lucrat la mine. A plecat cu două zile înaintea sfărâmării bustului.

— Ei, cam asta-i tot ce puteam să aflăm de la Morse Hudson — zise Holmes, la ieşirea noastră din prăvălie. Îl avem pe acest Beppo ca factor comun, atât în cartierul Kennington cât şi în cartierul Kensington şi ăsta e un amănunt care merită osteneala unei călătorii de zece mile. Şi acum, Watson, hai să mergem la firma Gelder & Co, din suburbia Stepney, sursa şi originea acestor busturi. Tare m-ar mira să nu putem obține ceva lămuriri folositoare de acolo!

Trecurăm într-o succesiune rapidă pe la marginea cartierului eleganței, prin cartierul hotelurilor, prin cartierul teatrelor, prin cartierul literar, prin cartierul comercial şi, în fine, prin cartierul docurilor, până ce ajunserăm la suburbia riverană în care casele de raport sunt înțesate de o sută de mii de suflete. Aci, pe o stradă mai lată, pe vremuri locuința unor negustori bogați din City, am descoperit atelierul de sculptură pe care-l căutam. În față avea o curte mare, plină de monumente cioplite. Înăuntru era o sală vastă, în care vreo cincizeci de muncitori sculptau sau modelau diferite lucrări. Directorul, un neamț blond şi înalt, ne primi cu multă politețe şi răspunse limpede la toate întrebările lui Sherlock Holmes. O privire aruncată în registru

indică faptul că se făcuseră sute de copii ale unui bust al lui Napoleon, sculptat în marmură de Devine, dar că cele trei exemplare trimise lui Morse Hudson, cu aproximativ un an în urmă, făceau parte dintr un lot de şase bucăți, celelalte trei fiind expediate fraților Harding din cartierul Kensington. Nu exista nici un motiv să se creadă că cele şase busturi ar fi diferit în vreun fel de celelalte tipare. Directorul nu avea posibilitatea să sugereze nici un mobil pentru care vreun om ar fi dorit să le distrugă), ba chiar această idee îi stârni râsul. Prețul de vânzare cu ridicata era de şase şilingi, dar cu amănuntul se puteau vinde cu circa doisprezece şilingi bucata, sau poate chiar mai mult. Statuile se făceau cu ajutorul a două tipare unul pentru fiecare jumătate a feței, şi apoi aceste două profile de ghips erau îmbinate, pentru a completa bustul. Operația o făceau de obicei nişte muncitori italieni din atelierul pe care îl văzusem. La terminarea lor, busturile se puneau la uscat pe o masă din coridor, iar apoi erau trimise la magazie. Asta era tot ce se putea spune...

Dar când i-am arătat fotografia, directorul a avut o reacție cu totul deosebită. Se făcu roşu ca racul de furie şi deasupra ochilor lui albaştri, de teuton, sprâncenele se încruntară.

— Ah, ticălosul! strigă el. Da, sigur, îl cunosc chiar prea bine! Firma mea a fost întotdeauna o

întreprindere onorabilă si singura dată când ni s-a întâmplat să intre poliția aici a fost tocmai din pricina acestui individ. E mai bine de un an de atunci. S-a bătut cu un alt italian pe stradă, l-a înjunghiat şi după aceea a venit la atelier, având poliția pe urmele lui, şi a fost arestat chiar aici. Se numea Beppo, celalalt nume nu l-am ştiut niciodată. Asta să-mi fie învățătură ca să nu mai angajez un om cu asemenea mutră. Pe de altă parte insă. era un muncitor bun. chiar unul dintre cei mai buni pe care i-am avut.

— Cu ce pedeapsă s-a ales?

— Omul pe care l-a înjunghiat n-a murit, aşa că Beppo a scăpat numai cu un an de închisoare. Nu mă îndoiesc că intre timp a ieşit; dar n-a îndrăznit să-şi arate mutra pe aici. Avem însă în slujba noastră pe un văr de-al lui şi bănuiesc că el ar putea să ne spună unde se află Beppo.

— Nu, nu! strigă Holmes. Să nu-i suflați o vorbă vărului acestuia! Nici o vorbă, vă implor! Chestiunea este deosebit de gravă şi pe măsură ce mergem mai departe, pare să crească în importanță. Când v-ați uitat în registrul dumneavoastră, la vânzarea acestor busturi, am observat că data era 3 iunie anul trecut. Ați putea să-mi spuneți data arestării lui Beppo?

— Aş putea să vă spun aproximativ, după statele de plată — răspunse directorul. Da —

continuă el, după ce răsfoi registrul — ultima dată a primit salariul de la noi la 20 mai.

— Vă mulțumesc — zise Holmes. Cred că nu mai e nevoie să vă reţin atenția şi răbdarea.

Cu o ultimă rugăminte de a nu pomeni nimic despre scopul cercetării noastre, ne întoarserăm din nou în partea de vest a oraşului.

Se făcuse destul de târziu până am ajuns să ne luăm în grabă dejunul la un restaurant. Afişul unui ziar de după-amiază anunța ,,O faptă nemaipomenită în Kensington. Asasinatul comis de un nebun". Iar conținutul ziarului arăta că domnul Horace Harker izbutise în cele din urmă să-şi publice relatarea

Întreaga întâmplare era povestită cu multe înfloriturişi într-un chip cu totul senzațional, pe două coloane. Holmes sprijini ziarul de serviciul de salată şi-l citi în timp ce mânca. De vreo două ori râse satisfăcut

— E-n regulă, Watson — zise el — ia ascultă nițel: „Ceea ce ne mulțumeşte este faptul că, după câte ştim nu există nici cea mai mică divergență de păreri în acest caz. Întrucât domnul Lestrade, unul dintre reprezentanții cei mai rutinați ai autorităților, şi domnul Sherlock Holmes binecunoscutul expert consultat de poliție, au ajuns amândoi la concluzia că seria aceasta de incidente groteşti, care s-au sfârşit într-un mod

atât de tragic, este cauzată de nebunie şi nu de intenții criminale. Nici o altă pricină, afară doar de alienația mintală, n-ar putea să explice aceste acțiuni" Ascultă-mă pe mine, Watson, presa este o instituție cât se poate de prețioasă, cu condiția să ştii cum să te slujeşti de ea. Şi acum, dacă ai terminat de mâncat, o să ne întoarcem repede în Kensington, să vedem ce poate să ne spună în această chestiune directorul magazinului Frații Harding.

Întemeietorul acestui mare magazin se dovedi a fi un om activ şi repezit, mic de statură, foarte elegant. Avea mişcări iuți, judecata limpede şi vorba promptă.

— Da, domnule, am şi citit relatarea din ziarele de după-masă. Domnul Horace Harker este clientul nostru. Acum câteva luni i-am furnizat bustul. Comandasem trei busturi de acest gen de la firma Gelder & Co. din Stepney. S-au vândut toate între timp. Cui? A, cred că dacă vom consulta registrul nostru de vânzare, vom putea foarte uşor să vă spunem. Da, avem aici înregistrările. Unul a fost vândut domnului Harker, după cum vedeți, şi unul domnului Josiah Brown, care locuieşte în vila Laburnum, suburbia Chiswick; iar ultimul, domnului Sandford de pe Lower Grove Road, oraşul Reading. Nu, n-am văzut niciodată persoana

aceasta a cărei fotografie mi-o arătați. E o față pe care ar fi greu s-o uiți dacă o cunoşti vreodată, nu sunteți de aceeaşi părere? Pentru că rareori mi s-a întâmplat să văd un om mai urât ca ăsta. Dacă este vreun italian printre angajații noştri? Da, domnule, avem câțiva italieni printre muncitorii şi îngrijitorii noştri. Cred că n-ar fi nici o dificultate pentru ei să-şi bage nasul în registrul de vânzări, dacă au chef s-o facă. N-am nici un motiv deosebit pentru a ține sub supraveghere acest registru. Mda, da, într-adevăr, e o poveste foarte ciudată şi sper că o să mă informați şi pe mine dacă cercetările dumneavoastră duc la vreun rezultat.

Holmes luase câteva note în timpul relatărilor domnului Harding şi am văzut că-i foarte mulțumit de întorsătura pe care o luau lucrurile. De făcut însă nu făcu nici o observație, îmi spuse doar că dacă nu ne grăbim, o să întârziem la întâlnirea cu Lestrade. Şi într-adevăr, când am ajuns la Baker Street, detectivul se şi afla acolo şi l-am găsit plimbându-se în sus si în jos, pradă nerăbdării. Aerul său plin de importanță arăta că truda lui din ziua respectivă nu fusese zadarnică.

— Ei? întrebă el. Ați avut noroc sau ghinion, domnule Holmes?

— Am avut o zi foarte grea, dar n-a fost câtuşi de puțin o zi irosită — explică prietenul meu. Am luat contact şi cu negustorii de busturi, şi cu

producătorul lor. Acum pot să urmăresc calea fiecărei statui de la început până la sfârşit.

— Busturile! strigă Lestrade. Ei da, domnule Sherlock Holmes, dumneavoastră aveți metode proprii şi nu este cazul să le critic eu în vreun fel, dar pe de altă parte cred că eu personal am avut astăzi mai mult succes decât dumneavoastră; am identificat cadavrul.

— Ce vorbeşti?

— Şi am găsit o cauză a crimei.

— Splendid!

— Avem un inspector care s-a specializat în problemele cartierului italienesc şi ale cartierului străinilor, Saffron Hill. Ei bine, mortul avea la gât un medalion catolic şi acest indiciu, împreună cu culoarea pielii, m-a făcut să mă gândesc că este meridional. Inspectorul Hill l-a recunoscut de cum l-a văzut. Se numeşte Pietro Venucci, originar din Neapole, şi a fost unul dintre cei mai vestiți cuțitari ai Londrei. Avea legături cu Mafia. Acum vedeți că afacerea începe să se limpezească. Celălalt individ este probabil şi el italian şi face şi el parte din Mafia. Într-un fel sau altul, a încălcat regulile organizației. Pietro a fost trimis pe urmele lui şi probabil fotografia pe care am găsit-o în buzunarul lui reprezenta chiar pe omul căutat, pentru ca nu cumva să se întâmple să înjunghie pe altul. Pietro l-a urmărit pe individ, l-a văzut

intrând într-o casă, l-a aşteptat afară şi în încăierarea care a urmat a primit o rană mortală. Cum vi se pare ipoteza mea, domnule Holmes?

Holmes bătu din palme aprobator.

— Excelentă, domnule Lestrade, excelentă! Dar n-am prea înțeles cum ai explicat dumneata distrugerea busturilor?

— Busturile! Dumneavoastră nu vă mai puteți gândi la altceva decât la busturi! Dar, la urma urmei, ăsta-i un fleac; e vorba de un furtişag mărunt, pentru care se dau cel mult şase luni de închisoare. Noi, de fapt, cercetăm un caz de omor, şi vă spun că încet-încet strâng toate firele acestui caz în mâinile mele.

— Şi stadiul următor?

— Este foarte simplu. O să mă duc cu inspectorul Hill în cartierul italian, o să găsesc omul a cărui fotografie o avem şi o să-l arestez sub învinuire de omor. Nu vreți să veniți cu noi?

— Mă tem că nu. Bănuiesc că ne putem atinge scopul pe o cale mai simplă, dar n-aş putea să spun cu siguranță, pentru că totul depinde, mă rog, totul depinde de un factor care nu e câtuşi de puțin în puterile noastre să-l rezolvăm. În orice caz, am mari speranțe, chiar aş putea să spun că pariez doi contra unu că dacă ai vrea să vii cu noi astă-seară, o să te pot ajuta să pui mâna pe acest individ.

— În cartierul italian?

— Nu; bănuiesc că este o adresă la care avem mai multe şanse să-l găsim, în suburbia Chiswick. Dacă vrei să vii cu mine în Chiswick astă-seară, Lestrade, îți promit că mâine p să merg cu dumneata în cartierul italian şi întârzierea n-o să dăuneze nimănui. Şi acum, cred că vreo câteva ceasuri de somn nu ne-ar strica la nici unul, dat fiind că nu intenționez să plec m ai devreme de ora unsprezece şi e puțin probabil să apucăm să ne întoarcem înainte de revărsatul zorilor. Te rog să iei cina cu noi, domnule Lestrade, şi pe urmă te vei putea odihni pe canapea până se face ora plecării. Între timp, Watson, ți-aş fi recunoscător dacă ai avea amabilitatea să chemi un comisionar, căci am de trimis o scrisoare şi e foarte important să plece fără întârziere.

Holmes petrecu seara scotocind nişte colecții de ziare vechi cu care înțesase una din camerele noastre de debara. Când veni jos într-un târziu, în ochii lui licărea o expresie triumfătoare, dar nu ne spuse nici unuia nimic cu privire la rezultatul investigațiilor făcute. În ceea ce mă priveşte, urmărisem pas cu pas metodele prin care străbătuse calea şerpuitoare a acestui caz extrem de complicat, şi cu toate că încă nu-mi putusem da seama de țelul pe care îl aveam de atins, am

înțeles limpede că Holmes se aştepta ca acest răufăcător ciudat să încerce să pună mâna pe celelalte două busturi care mai rămăseseră, dintre care, după câte îmi aminteam, unul era la Chiswick. Nu încăpea îndoială că scopul călătoriei noastre era să-l prindem asupra faptului şi nu puteam decât să admir viclenia cu care prietenul meu strecurase în ziarul de după-amiază o indicație greşită, un adevărat fitil, pentru a da individului în chestiune impresia că poate să-şi urmeze planul fără nici un risc. Nu m-a surprins de loc faptul că Holmes m-a sfătuit să-mi iau şi pistolul. El personal şi-a luat arma favorită — cravaşa cu măciulie de metal.

La ora unsprezece a tras la scara o trăsură şi cu ea ne-am dus până într-un loc, de partea cealaltă a podului Hammersmith. Holmes a poruncit birjarului să ne aştepte acolo. Mergând câteva minute pe jos, am ajuns la un drum izolat, străjuit de nişte căsuțe cochete, fiecare înconjurată de un teren mărişor. La lumina unui felinar am desluşit pe stâlpul porții unei case o tăbliță: „Vila Laburnum”.

Fără doar şi poate, locatarii se retrăseseră la culcare deoarece casa era cufundată în întuneric, cu excepția oberlihtului semicircular de deasupra uşii de la intrare, care arunca o pată slabă de lumină pe poteca din grădină. Gardul de lemn,

care separa curtea de stradă, arunca o umbră deasă pe partea dinăuntru şi acolo ne-am ales noi ascunzătoarea.

— Mă tem că va trebui să aşteptăm multă vreme — spuse Holmes în şoaptă. Să mulţumim cerului că nu plouă. Nu cred că ne putem permite luxul de a fuma ca să treacă timpul mai repede. În orice caz, însă, avem două şanse contra una de a descoperi ceva care să ne răsplătească pentru deranj.

Veghea noastră n-a fost însă chiar aşa de îndelungată cum ne făcuse Sherlock Holmes să ne temem şi s-a sfârşit într-un mod ciudat şi neaşteptat. Fără să fim preveniţi măcar de cel mai mic sunet, portiţa de la grădină s-a deschis deodată, şi o siluetă suplă şi întunecată, iute şi agilă ca o maimuţă, s-a repezit pe poteca grădinii. Am văzut-o cum se strecoară într o clipă pe lângă pata de lumină de la intrare şi cum dispare în umbra întunecată a casei. A urmat o pauză lungă, în timpul căreia ne-am ţinut răsuflarea şi apoi ne-a ajuns la ureche un scârţâit uşor. Se deschidea o fereastră.

Zgomotul a încetat , după care a urmat un nou răstimp îndelungat de tăcere. Individul se strecura în casă. Am văzut cum licăreşte o clipă în interiorul odăii o lanternă camuflată. Ceea ce căuta răufăcătorul nu se afla acolo, lucru cure a

rezultat limpede din faptul că am văzut apoi lanterna licărind îndărătul jaluzelelor unei alte ferestre şi mai târziu în altă parte.

— Să ne ducem la fereastra deschisă. O să-l prindem când coboară — şopti Lestrade.

Dar înainte să fi putut noi face măcar o mişcare, omul ieşi din casă. Ajungând la pata de lumină din grădină, se văzu că poartă ceva alb sub braţ. Se uită ca un hoţ de jur împrejur, dar tăcerea străzii pustii îi dădu curaj. Întorcându-se cu spatele spre noi, îşi lăsă jos povara şi în clipa următoare se auzi un ciocănit uşor, urmat de zgomotul sfărâmării obiectului. Omul era aşa de concentrat asupra operaţiei pe care o făcea, încât nu ne auzi traversând tiptil peluza de iarbă. Cu o zvâcnitură de tigru, Holmes îi sări în spinare, iar peste o clipă Lestrade şi cu mine îi ţineam bine strânse încheieturile de la mâini, potrivindu-i şi cătuşele. Întors cu de-a sila spre noi, ne înfruntă cu o faţă hidoasă, spână, cu nişte trăsături care se zbuciumau furioase, şi ne aruncă nişte priviri ca fulgerele. Era uşor de recunoscut că, într-adevăr, pusesem mâna pe omul din fotografie.

Dar Sherlock Holmes nu-şi îndreptă atenţia asupra prizonierului nostru. Lăsându-se pe vine în pragul uşii, se ocupa cu cercetarea atentă a obiectului pe care-l scosese omul din casă. Era un bust al lui Napoleon, asemănător cu cel pe care îl

văzusem în dimineața aceea şi era şi el sfărâmat în acelaşi fel, în bucăți. Holmes cercetă la lumină fiecare ciob, dar nu era nici o diferență între aceste cioburi şi cele de mai înainte. Tocmai îşi încheiase cercetarea, când luminile din hol se aprinseră, se descuie uşa şi ni se prezentă proprietarul casei, o persoană jovială şi rubicondă, îmbrăcată sumar.

— Bănuiesc că dumneavoastră sunteți domnul Josiah Browns? zise Holmes.

— Da, domnule; iar dumneavoastră sunteți, fără doar şi poate, domnul Sherlock Holmes. Am primit scrisorica pe care mi-ați trimis-o prin comisionar şi am făcut întocmai ce mi-ați spus. Am încuiat pe dinăuntru toate uşile, şi am aşteptat evenimentele. Îmi pare foarte bine că văd că l-ați prins pe ticălos. Sper, domnilor, că veți avea amabilitatea să intrați să luați o gustare.

Lestrade însă era nerăbdător să-şi vadă prizonierul pus bine la păstrare, aşa că peste câteva minute am chemat trăsura şi ne-am îndreptat toți patru spre Londra. Răufăcătorul n-a scos o vorbă; ne arunca însă priviri furioase pe sub părul răvăşit, care-i cădea în ochi şi într-un rând, când i s-a părut că mâna mea e destul de aproape a dat să mă muşte, ca un lup flămând. Am stat cu toții la poliție destul ca să aflăm că percheziția corporală n-a scos la iveală nimic,

decât vreo câțiva şilingi şi un cuțit lung, cu teacă; pe mânerul lui se aflau numeroase urme de sânge de curând închegat.

— E-n regulă — zise Lestrade, când ne luarăm rămas bun. Inspectorul Hill îi cunoaşte pe toți indivizii ăştia şi o să ne dea, fără doar şi poate, numele lui. O să vedeți că teoria mea cu privire la Mafia o să se dovedească întemeiată. Trebuie să-mi exprim, desigur, nețărmurita recunoştință față de dumneavoastră, domnule Holmes, pentru modul expeditiv în care l-ați arestat. Eu nu înțeleg nici acum prea bine totul.

— Mă tem că e ora cam târzie pentru explicații — zise Holmes. Şi în afară de asta, mai sunt vreo două-trei detalii pe care nu le-am pus încă la punct şi ăsta e un caz dintre acelea în care merită să duci lucrurile până la capăt. Dacă vrei să vii iarăşi la noi mâine la ora şase, sper că voi putea să-ți arăt că nici acum n-ai prins sensul complet al acestui caz, deşi el prezintă unele trăsături care-i conferă un loc cu totul aparte în istoria crimei. Watson, dacă-ți voi permite vreodată să mai relatezi câteva din micile mele probleme, prevăd că vei înviora scrierile tale cu povestirea ciudatei întâmplări legate de busturile lui Napoleon.

*

Când ne-am reîntâlnit în seara următoare, Lestrade deținea numeroase informații referitoare la persoana pe care o prinsesem. Se pare că numele individului era Beppo, iar celălalt nume nu-l ştia nimeni. Era o haimana binecunoscută în colonia italiană. Pe vremuri fusese sculptor, şi încă destul de talentat, şi-şi câştiga în mod cinstit existența, dar a apucat pe căi greşite şi a nimerit de vreo două ori la închisoare, o dată pentru un furtişag mărunt şi o dată (ceea ce noi aflasem mai înainte) pentru înjunghierea unui conațional de-al lui. Vorbea foarte bine englezeşte. Nu se cunoştea încă motivul care-l îndemna să distrugă busturile, iar el refuza să răspundă la orice întrebări în această privință; dar poliția descoperise că era foarte posibil ca aceste busturi să fi fost făcute chiar de el, întrucât cu asta se îndeletnicise la întreprinderea Gelder & Co.

Holmes ascultă cu atenție politicoasă toate aceste informații, dintre care multe ne erau familiare; dar eu, care-l cunoşteam atât de bine, vedeam limpede că gândurile lui sunt în cu totul altă parte şi puteam să sesizez un amestec de nelinişte şi nerăbdare sub masca pe care o adopta de obicei. În cele din urmă, sări de pe scaun şi în ochii lui apăru o licărire de bucurie. Desluşise țârâitul soneriei. Peste o clipă se auziră paşi pe

scări şi servitorul pofti înăuntru un domn bătrâior şi roşcovan, cu favoriți cărunți. În mâna dreaptă ținea o sacoşă de modă veche, pe care o aşează pe masă.

— Domnul Sherlock Holmes se află aici?

Prietenul meu se înclină zâmbind.

— Bănuiesc că dumneavoastră sunteți domnul Sandeford din Reading, nu? zise el.

— Da, domnule Mă tem că am întârziat puțin; dar n-am avut un tren convenabil. Mi-ați scris o scrisoare în legătură cu un bust care se află în posesia mea.

— Exact.

— Am aici scrisoarea dumneavoastră, în care spuneți „Doresc să am un exemplar din bustul lui Napoleon executat de sculptorul Devine şi sunt gata să vă plătesc suma de 10 lire pentru acela pe care-l dețineți". E exact?

— Fără doar şi poate.

— Am fost foarte surprins de scrisoarea dumneavoastră, pentru că nu mi-a dat prin minte de unde ştiți că dețin un asemenea obiect.

— E normal să fi fost surprins, dar explicația este foarte simplă. Domnul Harding de la firma Frații Harding mi-a spus că v-a vândut ultimul exemplar din acest bust, şi tot el mi-a dat si adresa dumneavoastră.

— A, da? Va să zică aşa a fost. Dar va spus

cumva şi cât am plătit pe acest bust?

— Nu, nu mi-a spus.

— Ei bine, eu sunt un om cinstit, deşi n-o duc prea bine cu banii. Bustul m-a costat doar cincisprezece şilingi şi cred că ar trebui să vă înştiinţez de acest lucru înainte de a primi din partea dumneavoastră cele zece lire promise.

— Vă rog să mă credeţi, domnule Sandeford, că aceste scrupule vă fac cinste, dar din moment ce am făgăduit să plătesc acest preţ, nu am câtuşi de puţin intenţia să dau înapoi.

— Mă rog, e foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule Holmes. Am adus bustul cu mine, aşa cum m-aţi rugat. Uitaţi-l!

Domnul Sandeford deschise sacoşa şi, în sfârşit, dădurăm şi noi cu ochii de un exemplar întreg din acest bust pe care-l văzusem în repetate rânduri făcut ţăndări.

Holmes scoase din buzunar o hârtie şi apoi puse pe masă o bancnotă de zece lire.

— Vă rog, domnule Sandeford, să fiţi amabil să semnaţi în prezenţa martorilor aci de faţă această hârtie. Ea confirmă pur şi simplu că-mi transferaţi toate drepturile pe care le-aţi avut vreodată asupra bustului. Ştiţi, pe de o parte, eu sunt de felul meu un om foarte tipicar, iar pe de altă parte, nu se ştie niciodată ce întorsături pot să ia ulterior asemenea evenimente. Vă

mulțumesc, domnule Sandeford; iată banii dumneavoastră şi vă spun cu tot respectul la revedere.

După ce musafirul ne părăsi, mişcările lui Sherlock Holmes avură darul de a ne concentra asupra sa toată atenția. Începu prin a scoate dintr-un sertar o pânză albă, imaculată, pe care o întinse imediat. Apoi puse în mijlocul ei bustul de curând achiziționat. În sfârşit, îşi luă cravaşa cu măciulie de metal, şi-i dădu lui Napoleon o lovitură puternică în creştetul capului. Bustul se făcu bucăți şi Holmes se aplecă cu febrilitate asupra sfărâmăturilor. În clipa următoare, cu un puternic strigăt de triumf, ridică un ciob în care se afla înfipt un obiect rotund şi întunecat, ca o stafidă într-un cozonac.

— Domnilor — strigă el — dați-mi voie să vă fac cunoştință cu celebra perlă neagră a familiei Borgia.

Lestrade şi cu mine am rămas o clipă muți, iar apoi dintr-un impuls spontan, am început amândoi să aplaudăm, ca şi cum am fi asistat la deznodământul fericit al unei piese, adus cu măiestrie din condei. Obrajii palizi ai lui Holmes se colorară nițel şi el se înclină în fața noastră, ca un mare dramaturg ce primeşte ovațiile publicului. În asemenea momente el înceta, pentru scurtă vreme, să mai fie o maşină de

raționat, şi-şi trăda setea atât de firească de admirație şi aplauze. El, care era de o demnitate şi o modestie cu totul ieşite din comun, care respingea cu dispreț publicitatea ieftină, iată că se simțea totuşi profund mişcat de uimirea şi lauda spontană a unor prieteni.

— Da, domnilor — zise el — este cea mai celebră perlă care există astăzi pe lume, şi am avut norocul, datorită unui lanț bine închegat de raționamente inductive, să-i urmăresc drumul de unde s-a pierdut în dormitorul prințului de Colonna la hotelul Dacre, până în interiorul acestui obiect, ultimul dintre cele şase busturi ale lui Napoleon, produse de firma Gelder & Co. din Stepney. Cred că-ți aduci aminte, Lestrade, de senzația produsă de dispariția acestui giuvaer de preț şi de eforturile zadarnice ale poliției londoneze de al regăsi. Am fost şi eu consultat în această chestiune, dar n-am izbutit să arunc nici un pic de lumină asupra acestui caz. Bănuiala a căzut asupra cameristei prințesei, o italiancă, şi s-a dovedit că are un frate la Londra, dar noi n-am izbutit să stabilim nici o legătură între ei. Camerista se numea Lucreția Venucci şi în mintea mea nu încape îndoială că acest Pietro care a fost asasinat acum două zile, este fratele ei. Am cercetat datele respective în colecțiile vechi de ziare şi am descoperit că dispariția perlei s-a

produs cu exact două zile înainte de arestarea lui Beppo, pentru atac criminal, efectuată la întreprinderea Gelder & Co., tocmai în momentul în care se fabricau aceste busturi. Acum bănuiesc că vedeți limpede înlănțuirea evenimentelor, deşi, bineînțeles, ele vi se înfățişează într-o ordine inversă față de felul cum le-am avut eu în fața ochilor. Beppo avea perla în posesia lui. Poate o furase de la Pietro, poate era asociatul lui Pietro, poate fusese omul de legătură al lui Pietro şi al surorii acestuia. Pentru noi n-are nici o importanță care dintre soluții este corectă.

Ceea ce contează este faptul că el deținea această perlă şi că în momentul acela, când o avea asupra lui, era urmărit de poliție. Atunci se îndreptă spre fabrica în care lucra, ştiind că nu are la dispoziție decât vreo câteva minute pentru a ascunde această pradă extrem de valoroasă, care altfel ar fi fost găsită asupra lui la percheziție. Pe coridor se uscau şase busturi de ghips ale lui Napoleon. Unul dintre ele era încă moale. Muncitor foarte abil, Beppo făcu într-o clipă o găurică în gipsul moale, puse perla înăuntru şi din câteva mişcări acoperi la loc deschizătura. Era o ascunzătoare admirabilă. Nimeni n-ar fi putut s-o descopere. Dar Beppo a fost condamnat la un an de închisoare şi, între timp, cele şase busturi ale lui s-au răspândit în toată Londra. N-avea de

unde să ştie care din ele conține comoara. Singura cale de a da de urma ei este sfărâmarea busturilor. Simpla lor scuturare nu putea să-i dea nici o indicație. Întrucât ghipsul fiind moale în momentul ascunderii, era probabil ca perla să se fi lipit de el, ceea ce am văzut că s-a întâmplat. Însă Beppo nu şi-a pierdut nădejdea şi şi-a continuat cercetările cu multă ingeniozitate şi perseverență. Cu ajutorul unui văr care lucrează în slujba întreprinderii Gelder, a căpătat lista magazinelor care au cumpărat busturile pentru a le revinde. El a izbutit să intre în slujba lui Morse Hudson şi în felul acesta a dat de urma a trei dintre busturi. Dar perla nu era în nici unul din ele. Apoi, cu ajutorul vreunui salariat italian, a izbutit să descopere unde s-au dus celelalte trei busturi. Primul era la Harker acasă. Acolo însă l-a urmărit şi complicele lui, care l-a făcut răspunzător pe Beppo pentru pierderea mărgăritarului, drept care Beppo l-a înjunghiat în cursul încăierării ce a urmat.

— Dacă era complicele lui, atunci de ce-i ținea fotografia în buzunar? am întrebat eu.

— Ca cei pe care-i întreba despre Beppo să-l poată recunoaşte. În felul acesta credea că-i va da mai uşor de urmă. Este evident că ăsta a fost motivul. Ei şi, după comiterea crimei, eu mi-am făcut socoteala că Beppo, aşa cum era de aşteptat,

o să-şi grăbească ritmul acțiunilor. Probabil se temea să nu fie descoperit de poliție şi deci s-a repezit să-şi urmeze cercetările ca nu cumva să i-o ia înainte autoritățile. Bineînțeles, nu aveam de unde să ştiu dacă a găsit sau nu mărgăritarul în bustul care aparținea domnului Harker. Nici măcar nu putusem să trag concluzia certă că e vorba despre această perlă, pentru mine era însă evident că el caută ceva, întrucât a dus bustul la o mare distanță, trecând pe lângă atâtea case, pentru a-l sfărâma în grădina luminată de un felinar. Întrucât bustul lui Harker era o copie care mai avea două surori, şansele erau exact aşa cum v-am spus, două contra una ca perla să nu se afle în acel bust. Mai rămâneau două busturi şi era evident că el o să-l caute întâi pe acela din Londra. De aceea i-am prevenit pe locatarii casei pentru a evita o nouă tragedie şi ne-am dus cu toții acolo. Ştiți care este rezultatul. Bineînțeles, între timp aflasem precis că sunt pe urmele perlei familiei Borgia. Numele victimei ucise lega un eveniment de celălalt. Mai rămânea un singur bust, acela al lui Reading, şi perla trebuia să fie neapărat în el. Am cumpărat bustul în prezența voastră de la proprietarul lui, şi iată-l aici pe masă.

O clipă, în odaie se făcu tăcere.

— Ei bine, domnule Holmes — zise Lestrade

— v-am văzut soluționând multe cazuri, dar nu ştiu dacă am asistat vreodată la o rezolvare mai eficientă decât aceasta. Noi care lucrăm la Scotland Yard nu suntem geloşi pe dumneavoastră. Nu, domnule, suntem foarte mândri de dumneavoastră, şi dacă veți trece mâine pe la noi, cred că nu va exista un singur om, începând cu cel mai bătrân dintre inspectori şi sfârşind cu cel mai tânăr dintre gardieni căruia să nu-i facă plăcere să vă strângă mâna.

— Mulțumesc! zise Holmes. Mulțumesc! Şi în momentul în care-şi întoarse capul, mi se păru mai frământat ca oricine de emoțiile acestea profund omeneşti. Peste o clipă însă redeveni gânditorul cu mintea rece şi practică . Watson, pune te rog perla în seif şi scoate documentele referitoare la falsul din afacerea Conk-Singleton. La revedere, domnule Lestrade. Dacă îți mai iese în cale vreo problemă dintr-astea mărunte, te rog să mă crezi că o să-mi facă întotdeauna plăcere să-ți dau vreo sugestie sau o indicație pentru rezolvarea ei, dacă o să pot.

O ÎNTÂMPLARE CU TREI STUDENŢI

Prin anul 1895, un complex de împrejurări, asupra cărora nu vreau să stărui prea mult, a făcut ca domnul Sherlock Holmes şi cu mine să petrecem vreo câteva săptămâni într-unul din marile noastre centre universitare; tocmai atunci ni s-a întâmplat aventura aceasta măruntă, dar instructivă, pe care sunt pe cale de a v-o povesti. Este evident că toate amănuntele care l-ar ajuta pe cititor să identifice exact colegiul sau delicventul ar fi cu totul nejuste şi supărătoare. E normal ca un scandal atât de penibil să fie lăsat să se stingă în tăcere. Dar cu discreția corespunzătoare, incidentul în sine poate fi relatat, întrucât slujeşte la ilustrarea unora dintre calitățile care alcătuiau faima prietenului meu. În relatarea mea mă voi strădui să evit elementele care ar putea să producă o limitare a evenimentului la vreo localitate anume sau să furnizeze o cheie cu privire la persoanele implicate.

Pe vremea aceea locuiam într-un apartament

mobilat în preajma unei biblioteci în care Sherlock Holmes făcea nişte cercetări extrem de laborioase, referitoare la vechi documente englezeşti. Aceste cercetări l-au condus la rezultate atât de surprinzătoare, încât ele ar putea foarte bine să formeze subiectul vreuneia dintre povestirile mele viitoare. Aici s-a întâmplat ca într-o seară să primim vizita unei cunoştințe, domnul Hilton Soames, profesor şi meditator la Colegiul Sf. Luca. Domnul Soames era un bărbat înalt şi subțirel, cu o fire foarte nervoasă şi uşor iritabilă; îl ştiam dintotdeauna că e nelinişti de felul lui, dar în ziua aceea părea într-o agitație atât de greu de stăpânit, încât se vedea limpede că i s-a întâmplat ceva cu totul deosebit.

— Domnule Holmes, sper că puteți să-mi acordați câteva ceasuri din timpul dumneavoastră prețios. La Colegiul Sf. Luca s-a petrecut un lucru foarte neplăcut şi realitatea este că dacă n-aş fi avut norocul să fiu la curent cu prezența dumneavoastră în localitate, pur şi simplu n-aş fi ştiut ce să fac.

— Sunt tare ocupat m momentul de față şi n-aş vrea să fiu deranjat — răspunse prietenul meu. Aş prefera, dacă ați putea, să chemați poliția în ajutor.

— Nu, nu, stimate domn! Este absolut imposibil să procedez în felul acesta. Odată

chemate autoritățile, ele nu mai pot fi oprite şi e vorba tocmai de un caz în care, pentru păstrarea bunei reputații a colegiului, este absolut esențial să evităm orice scandal. În ceea ce vă priveşte, discreția şi înțelepciunea vă sunt la fel de binecunoscute ca şi marea dumneavoastră capacitate, şi prin urmare sunteți singura persoană de pe lume care mă poate ajuta. Vă rog foarte mult, domnule Holmes, să faceți tot ce puteți pentru mine.

Prietenul meu era în aceeaşi proastă dispoziție care-l chinuia de când nu se mai afla în atmosfera plăcută a locuinței sale din Londra. Nu se simțea de loc la largul său fără carnetele sale de note, fără chimicalele sale şi chiar fără dezordinea familiară a casei din Baker Street. Dădu din umeri, acceptând fără prea multă amabilitate, în timp ce musafirul nostru se grăbi să-şi toarne povestea cu o agitație vădită şi gesturi cât se poate de nelinişte.

— Trebuie să vă explic, domnule Holmes, că mâine este prima zi a concursului pentru bursa Fortescue. Eu sunt unul dintre examinatori. Materia pe care o predau este elina şi prima lucrare scrisă constă în traducerea la prima vedere a unui pasaj substanțial din limba greacă. Acest pasaj este tipărit pe foaia de examen şi deci ar fi un imens avantaj pentru candidat dacă ar

putea să-l pregătească dinainte. Tocmai de aceea ne-am dat osteneala să păstrăm secretul acestei teze.

Astăzi, pe la ora trei, au sosit de la tipografie şpalturile acestei traduceri — o jumătate de capitol din Tucidide. Urma să le recitesc cu multă grijă, întrucât textul trebuie să fie absolut corect. La ora patru şi jumătate încă nu reuşisem să-mi îndeplinesc această sarcina. Din nefericire însă, promisesem să iau ceaiul la un prieten, aşa că am lăsat şpalturile pe birou. Am lipsit ceva mai mult de un ceas.

Dumneavoastră aţi văzut, domnule Holmes, că uşile de la colegiul nostru sunt duble. Înăuntru este una capitonată cu pânză verde, iar în afară o uşă grea de stejar. În momentul când mă apropiam de uşa exterioară, am văzut cu uimire o cheie în broască. O clipă, mi-am închipuit că mi-am uitat eu cheile, dar căutându-mă în buzunar, le-am găsit acolo. Singura dublură care există, după ştirea mea, e cheia servitorului meu, Bannister, omul care-mi îngrijeşte odaia de mai bine de zece ani şi a cărui cinste este mai presus de orice bănuială. Am aflat că, într-adevăr, cheia e a lui, că el a intrat în camera mea ca să vadă dacă nu doresc să-mi servească ceaiul şi că, fără să-şi dea seama, a făcut imprudenţa de a lăsa cheia în uşă când a ieşit. Probabil că a intrat în camera

mea, la câteva minute după ce plecasem eu. Neglijența lui în privința cheii ar fi avut prea puțină importanță altădată, dar împrejurarea de față a avut cele mai neplăcute urmări.

În clipa în care m-am uitat pe masa mea de lucru, mi-am dat seama că mi-a umblat cineva prin hârtii. Corectura venise sub forma a trei şpalturi lungi. Le lăsasem pe toate laolaltă. Acum am descoperit unul din ele trântit pe podea altul pe măsuța de lângă fereastră, iar al treilea la locul lui.

Holmes reacționa pentru prima dată:

— Pagina întâi pe podea, a doua la fereastră şi ultima pagină unde o lăsaseți? zise el.

— Exact, domnule Holmes! Mă uimiți! De unde ați putut să ştiți asta?

— Vă rog, continuați-vă relatarea, pentru că este deosebit de interesantă.

— O clipă mi-am închipuit că Bannister a avut îndrăzneala de neiertat de a-mi umbla prin hârtii. Dar el a negat cu multă hotărâre şi sunt convins că mi-a spus adevărul. Altă posibilitate era doar ca cineva să fi observat, trecând prin fața uşii, că sunt cheile în broască şi, ştiind că sunt plecat, să fi intrat să se uite la hârtii. Întrucât bursa e foarte substanțială, e la mijloc o sumă destul de mare de bani, o persoană lipsită de scrupule ar fi putut foarte bine să forțeze şansele,

pentru a obține un avantaj asupra colegilor săi. Bannister a fost foarte tulburat de această întâmplare. Era cât pe-aci să leşine când a văzut că a umblat cineva prin hârtiile mele. I-am dat un strop de coniac şi l-am lăsat prăbuşit pe scaun, în timp ce eu am cercetat camera cu de-amănuntul. Curând, am descoperit că intrusul a lăsat şi alte urme ale prezenței sale în afară de hârtiile răvăşite. Pe masa de la fereastră erau mai multe aşchii de lemn, de la un creion care fusese ascuțit. Tot acolo am găsit şi-un vârf de creion rupt. Fără doar şi poate ticălosul a copiat hârtia în mare grabă, şi-a rupt mina la creion şi a trebuit să-l ascută din nou.

— Perfect! spuse Holmes, care-şi recăpăta buna dispoziție pe măsură ce se lăsa tot mai profund absorbit de relatarea cazului. Norocul v-a venit în ajutor.

— Asta nu e totul. Masa mea de scris e nouă şi are o acoperitoare foarte frumoasă de piele roşie. Aş fi gata să jur, şi Bannister la fel, că pielea era netedă şi imaculată. Acum am găsit o tăietură, lungă de vreo şapte-opt centimetri, nu o simplă zgârietură, ci chiar o tăietură adevărată. Şi nu numai asta, dar pe masă am găsit un bulgăre mic dintr-un aluat negru sau lut, plin de nişte fărâme din alt material, probabil rumeguş de lemn. Sunt convins că aceste semne au fost lăsate de omul

care mi-a răvăşit hârtiile. Nu erau urme de paşi, şi nici alte dovezi ale identității sale. Nu mai ştiam ce să mă fac, când, deodată, m-a luminat gândul fericit că dumneavoastră vă aflați în localitate, şi atunci m-am repezit aici, ca să vă încredințez acest caz. Vă rog foarte mult să mă ajutați, domnule Holmes! Vă dați seama în ce dilemă mă aflu. Ori găsesc pe vinovat, ori trebuie să amân examenul până ce se pregăteşte o altă temă, şi întrucât acest lucru nu se poate face fără o explicație, ar însemna să urmeze un scandal cumplit, care va arunca o umbră nu numai asupra colegiului, ci şi asupra întregii universități. În primul rând, doresc să rezolv chestiunea în linişte şi cu discreție.

— Aş fi foarte fericit să mă pot ocupa de această chestiune, şi să vă ofer sfaturile de care sunt capabil — zise Holmes ridicându-se şi punându-şi pardesiul. Cazul nu e lipsit de interes. Spuneți-mi, ați primit vizita cuiva în camera dumneavoastră, după ce vi s-au adus şpalturile?

— Da, tânărul Daulat Ras, un student indian, care locuieşte într-o cameră pe aceeaşi scară cu mine, a intrat să-mi ceară nişte detalii în privința examenului.

— La care se prezintă şi el?

— Da.

— Şi hârtiile erau pe masa dumneavoastră?

— După câte cred, în momentul acela erau făcute sul.

— Dar îşi putea da seama cineva că sunt şpalturi?

— Eventual.

— Altcineva n-a mai fost în camera dumneavoastră?

— Nu.

— Ştia cineva că veți primi aceste şpalturi acolo?

— Nimeni, în afară de tipograf.

— Dar omul ăsta, Bannister, ştia?

— Aş, de unde, nu ştia nimeni!

— Unde-i Bannister acum?

— Se simțea foarte rău, bietul om! L-am lăsat prăbuşit în fotoliu. Eram foarte grăbit să ajung la dumneavoastră.

— Şi ați lăsat uşa deschisă?

— Mai întâi am încuiat hârtiile într-un sertar.

— Atunci lucrurile se rezumă astfel, domnule Soames: dacă studentul indian n-a recunoscut sulul respectiv ca fiind corectura textului, omul care a umblat cu şpalturile a dat peste ele din întâmplare, neavând de unde să ştie că ele se află acolo.

— Aşa mi se pare şi mie.

Holmes zâmbi enigmatic.

— De — zise el — hai să mergem până acolo.

Watson, ăsta nu-i un caz care să te intereseze. Este vorba de e chestiune mintală, nu fizică. Mă rog, dacă vrei neapărat să vii, vino. Domnule Soames, sunt la dispoziția dumneavoastră!

Camera în care locuia clientul nostru avea o fereastră lungă şi joasă, cu gratii care dădeau spre curtea interioară a vechiului colegiu — o curte cu ziduri vechi, pline de licheni. O uşă în formă de ogivă dădea spre o scară de piatră foarte uzată. La parter se afla camera profesorului. Deasupra locuiau trei studenți, fiecare la câte un etaj. Când am ajuns la fața locului, se lăsa întunericul. Holmes se opri şi se uită cu multă atenție la fereastră Apoi se apropie de geam şi, ridicându-se în vârful picioarelor şi întinzând gâtul, se uită în cameră

— Probabil că a intrat pe uşă. Fereastra nu are nici un fel de deschizătură decât acel ochi — zise învățata noastră călăuză.

— Doamne! exclamă Holmes şi zâmbi foarte ciudat, uitându-se la însoțitorul nostru. Dacă nu mai este nimic de aflat aici, cred că cel mai bine e să intrăm înăuntru.

Profesorul descuie uşa exterioară şi ne pofti în camera lui. Rămaserăm în prag, în timp ce Holmes cercetă covorul.

— Mă tem că, din păcate, aici nu se vede nici

o urmă — zise el. De altfel, ar fi şi greu să vedem vreuna într-o zi fără ploaie. Se pare că servitorul dumneavoastră şi-a venit în fire. L-aţi lăsat şezând pe un scaun, ziceaţi; pe care anume?

— Acela de lângă fereastră.

— Aha, lângă măsuţa asta. Acum puteţi intra. Cu covorul am terminat. Să luăm la rând lucrurile, începând cu măsuţa. Bineînţeles, ceea ce s-a întâmplat e cât se poate de limpede. Omul a intrat, a luat hârtiile, una câte una, de pe masa din mijloc, le-a adus la măsuţa de la fereastră, pentru că de acolo putea să vadă dacă nu cumva veniţi dumneavoastră traversând curtea, şi în felul ăsta să se poată refugia la timp.

— De fapt n-a fost chiar aşa — zise Soames — pentru că eu am intrat pe poarta laterală.

— Aha, bine! Mă rog, în orice caz ăsta a fost planul pe care şi-l făcuse. Ia să văd şi eu cele trei foi de hârtie! N-au rămas amprente digitale, nu? Ei, el a luat mai întâi prima pagină şi a copiat-o. Socotind timpul la minimum, cât credeţi că i-a cerut această operaţie? Cel puţin un sfert de oră, nu? Apoi a aruncat primul şpalt pe jos şi l-a luat pe cel următor. Era tocmai pe la mijlocul lui, când întoarcerea dumneavoastră l-a făcut să se retragă în mare grabă, ba chiar aş zice în foarte mare grabă, de vreme ce n-a avut timp să pună la loc hârtiile care aveau să-i trădeze prezenţa. Când aţi

intrat prin uşa exterioară, n-aţi auzit paşi grăbiţi pe scară?

— Nu, cred că nu.

— Mă rog; el a scris într-o grabă nebună, cu atâta furie, încât a rupt vârful la creion şi, după cum observaţi, a trebuit să-l ascută din nou. Asta e foarte interesant, Watson. Creionul nu era de tip obişnuit. Era aproximativ de mărime normală, cu mina foarte moale; vopseaua exterioară era albastră-închis şi numele fabricantului era scris cu litere argintii, iar bucata care a mai rămas din creion e, probabil, doar un ciot de vreo trei patru centimetri. Să căutăm acest creion, domnule Soames, şi vom găsi omul care vă trebuie. Dacă aş mai adăuga că are un cuţit mare şi nu prea ascuţit, mai aveţi un amănunt în plus.

Domnul Soames era oarecum copleşit de acest şuvoi de informaţii.

— În celelalte chestiuni reuşesc să urmăresc raţionamentul dumneavoastră — zise el — dar sincer să vă spun, amănuntul ăsta cu lungimea...

Holmes îi întinse o aşchie mică de lemn, o cioplitură de la creion, pe care se vedeau literele NN, după care urma un spaţiu nescris.

— Vedeţi?

— Nu, mă tem că nici acum...

— Waston, totdeauna ţi-am subestimat posibilităţile. Dar se mai ivesc şi alte prilejuri de

raționament. Ce-ar putea să fie acest NN? Este sfârşitul unui cuvânt. Toată lumea ştie că marca cea mai obişnuită de creion este Johann Faber. Nu e oare limpede că a rămas din creion cam atât cât e spațiul de după cuvântul Johann?

În continuare, Holmes ținu măsuța oblic în dreptul becului electric. Apoi continuă:

— Speram că dacă hârtia pe care a scris a fost foarte subțire, atunci unele urme ar fi putut să se imprime pe această suprafață lustruită. Nu văd nimic însă. Nu cred că mai avem ceva de aflat aici. Acum să vedem masa din mijloc. Bănuiesc că bulgărele ăsta mic este substanța aceea neagră, argiloasă, de care vorbeşti. După câte îmi dau seama, e un fel de piramidă scobită. După cum ziceați şi dumneavoastră, pare să fie plină de firişoare de rumeguş de lemn. Doamne! Dar asta este foarte interesant! Şi scrijelitura, o adevărată tăietură, după câte văd. A început cu o zgârietură subțire şi s-a terminat cu e gaură colțuroasă. Vă sunt extrem de recunoscător, domnule Soames, că mi-ați atras atenția asupra acestui caz. Uşa aceea unde dă?

— În dormitorul meu.

— Ați mai intrat în dormitor de la întâmplarea respectivă?

— Nu, am venit direct la dumneavoastră.

— Aş dori să arunc şi eu o privire pe acolo.

Vai, ce odaie frumoasă de modă veche! Dacă nu vă supărați, aşteptați o clipă, până ce apuc eu să cercetez podeaua. Nu, nu văd nimic. Dar cu perdeaua asta ce e? A, dumneavoastră vă atârnați hainele îndărătul ei. Dacă cineva ar fi silit să se ascundă în această odaie, nu ar putea s-o facă decât în acel loc, întrucât patul e prea puțin înalt, iar garderobul prea puțin adânc. Bănuiesc că nu-i nimeni acolo, nu?

În momentul în care Holmes trăgea perdeaua la o parte, mi-am dat seama, dintr-o oarecare încordare şi agerime a gesturilor lui, că era pregătit pentru orice eventualitate. De fapt însă, perdeaua dată la o parte n-a dezvăluit nimic, decât vreo trei-patru costume de haine, atârnate pe nişte cuiere. Holmes s-a întors în altă parte, şi deodată s-a aplecat până la podea.

— Hei, ce mai e şi asta? strigă el.

Era o mică piramidă din acelaşi material negru, care semăna cu un fel de chit, ca şi cealaltă bucată găsită pe masa din birou.

Holmes o luă în palmă şi o ridică în sus, ca s-o examineze mai bine la lumina becului.

— S-ar părea că vizitatorul dumneavoastră a lăsat urme şi în dormitor, ca şi în odaia de lucru, domnule Soames.

— Dar ce-a putut să caute aici?

— Mie mi se pare destul de limpede.

Dumneavoastră v-ați întors prin altă parte decât se aştepta, aşa că n-a fost prevenit decât în momentul în care erați chiar la uşă. Ce era să facă? A strâns toate lucrurile care ar fi putut să-l trădeze şi s-a repezit în dormitorul dumneavoastră, ca să se ascundă.

— Dumnezeule! Domnule Holmes, adică dumneavoastră vreți să spuneți că tot timpul cât vorbeam eu cu Bannister în camera asta, îl aveam pe individ în mâinile noastre, dacă am fi ştiut?

— După părerea mea, da.

— Dar nu se poate să nu existe şi o altă alternativă, domnule Holmes. Nu ştiu dacă v-ați uitat la fereastra dormitorului meu.

— Are geam, un cadru de plumb, trei canaturi separate şi o deschizătură destul de mare ca să poată trece un om prin ea.

— Exact; şi dă spre un colț al curții, care e relativ ferit de privirile oamenilor. Individul ar fi putut să intre pe geam, să lase armele în trecerea lui prin dormitor şi, în sfârşit, găsind usa deschisă, să fi fugit de acolo.

Holmes clătină nervos din cap.

— Să fim practici — zise el. Din câte am înțeles, ați spus că sunt trei studenți care circulă pe această scară, şi care în mod obişnuit trec prin fața uşii dumneavoastră.

— Da. aşa este.

— Şi toți trei se prezintă la acest concurs?

— Da

— Aveți vreun motiv să bănuiți pe vreunul din ei mai mult decât pe ceilalți?

Soames şovăi.

— E o întrebare foarte delicată — zise el. Nimănui nu-i place să arunce bănuiala asupra cuiva, dacă nu există dovezi.

— Staţi să auzim întâi bănuielile. Dovezile le voi căuta după aceea.

— Bine, atunci o să vă spun în câteva cuvinte cam cum se prezintă cei trei bărbați care locuiesc în aceste camere. La primul etaj stă Gilchrist, un băiat foarte studios şi un mare sportiv: joacă în echipa de rugbi şi în cea de cricket a colegiului, pe care-l mai reprezintă şi la alergările de garduri, şi la săritura în lungime. E un bărbat bine făcut şi foarte vânjos. Taică-său era celebrul sir Jabez Gilchrist, care şi-a pierdut toată averea la curse. Studentul meu a rămas foarte sărac de tânăr, dar e extrem de muncitor şi de serios. O să se descurce bine.

La etajul al doilea locuieşte Daulat Ras, indianul. E un băiat tăcut, cu un caracter indescifrabil, ca majoritatea indienilor. Lucrează foarte bine şi a progresat mult, deşi greaca e punctul lui slab. Este foarte tenace şi metodic.

La ultimul etaj stă Miles McLarer. E un

element strălucit, când are chef de lucru, una din minţile cele mai luminate din toată universitatea, dar din nefericire e încăpăţânat, destrăbălat şi lipsit de scrupule. Chiar în anul întâi era cât pe-aci să fie eliminat din universitate, pentru un scandal pornit de la jocul de cărţi. În ultimul semestru n-a învăţat mai nimic, şi probabil că aşteaptă cu spaimă examenul.

— Va să zică, pe el îl bănuiţi?

— Mi-ar fi greu să merg chiar aşa departe. Dar dintre toţi trei mai degrabă el ar fi în stare de asemenea fapte.

— Tocmai. Acum, domnule Soames, să-l vedem şi pe servitorul dumneavoastră, Bannister.

Era un omuleţ de vreo cincizeci de ani, cu faţa albă, fără barbă sau mustaţă, cu părul cărunt. Suferea încă şi acum de pe urma întâmplării neaşteptate care-i tulburase viaţa liniştită. Faţa sa rotundă căpătase un tic nervos şi omul nu-şi putea stăpâni tremurul mâinilor.

— Cercetăm această poveste nefericită, Bannister — zise stăpânul lui.

— Da, domnule!

— După câte înţeleg — spuse Holmes — ţi-ai lăsat cheia în uşă?

— Da, domnule!

— Nu e oare extraordinar că ai făcut acest lucru tocmai în ziua în care se aflau în casă aceste

hârtii?

— A fost o mare nenorocire, domnule, dar mi s-a mai întâmplat şi altă dată să fac această greşeală.

— Când ai intrat în cameră?

— Pe la patru şi jumătate. Asta e ora obişnuită de ceai a domnului Soames.

— Şi cât timp ai stat?

— Când am văzut că dumnealui lipseşte, m-am retras de îndată.

— Te-ai uitat la hârtiile acelea de pe masă?

— Nu, domnule, câtuşi de puțin.

— Dar cum s-a întâmplat că ai lăsat cheia în uşă?

— Aveam în mână tava cu ceaiul. M-am gândit că mă pot întoarce să iau cheia după aceea. Şi pe urmă am uitat.

— Dar uşa de afară nu are yale?

— Nu, domnule.

— Va să zică a rămas deschisă tot timpul?

— Da, domnule.

— Şi, deci, oricine se afla în cameră ar fi putut să iasă?

— Da, domnule.

— Când domnul Soames s-a întors şi te-a chemat, ai fost foarte tulburat?

— Da, domnule. De ani de zile, de când sunt aici, nu mi s-a mai întâmplat un asemenea lucru

Era cât pe aci să leşin.

— Bine, am înțeles. Dar unde erai când ți s-a făcut rău?

— Unde eram, domnule? Cam aici, aproape de uşă.

— Asta e foarte ciudat, pentru că te-ai aşezat tocmai în fotoliul de colo din colț. De ce ai trecut pe lângă toate celelalte scaune?

— Nu ştiu, domnule. Nu-mi mai păsa unde mă aşez.

— Eu nu cred că-şi dădea prea bine seama ce face, domnule Holmes. Arăta foarte rău, era palid ca moartea.

— Ai rămas aici, după plecarea stăpânului dumitale?

— Doar câteva minute. Apoi am încuiat uşa şi m-am dus în camera mea.

— Pe cine bănuieşti?

— Mde, domnule, eu n-aş îndrăzni să-mi dau cu părerea. Nu cred că există vreun domn în toată această universitate care să fie în stare să se slujească de un asemenea prilej. Nu domnule, mie nu-mi vine să cred.

Mulțumesc, ajunge — zise Holmes. A, încă un amănunt numai , nu cumva ai pomenit vreunuia dintre aceşti trei domni pe care-i slujeşti, că s-a întâmplat ceva rău?

— Nu, domnule, n-am suflat o vorbă.

— N-ai vorbit cu nici unul din ei?

— Nu, domnule.

— Bine, mulțumesc. Acum, domnule Soames, dacă nu vă supărați, să facem o mică plimbare prin curtea interioară.

Deasupra noastră, prin întunericul care se îngroşase, străluceau trei petice de lumină galbenă.

— Cele trei păsărele ale dumneavoastră sunt în cuiburile lor — zise Holmes, ridicându-şi privirea. Hei! Dar asta ce-o mai fi? Unul din ei pare să fie teribil de agitat.

Era indianul, a cărui siluetă întunecată apăru deodată în dreptul jaluzelelor. Umbla în lung şi în lat prin cameră.

— Aş vrea să-i cântăresc din ochi pe fiecare — zise Holmes. E oare posibil?

— Nimic mai uşor — răspunse Soames. Grupul acesta de camere este cel mai vechi din tot colegiul şi de aceea vin adeseori străini să le viziteze. Poftiți pe aici, şi o să vă conduc chiar eu.

— Vă rog să nu pomeniți nici un nume! zise Holmes, în momentul în care băteam la uşa lui Gilchrist.

Ne deschise un tânăr înalt şi subțirel, cu părul blond-cânepiu; de îndată ce înțelese despre ce e vorba, ne pofti binevoitor înăuntru. Într-adevăr, în odaie se aflau câteva elemente de

arhitectură medievală extrem de interesante. Pe Holmes îl pasiona în atare măsură unul din ele, încât ţinu morţiş să şi-l deseneze în carnetul de note, şi în timp ce făcea această operaţie, îşi rupse vârful la creion, ceea ce-l sili să împrumute creionul gazdei, după care ceru şi un cuţit ca să şi-l reascută pe al lui.

Acelaşi accident ciudat i se întâmplă şi în camera indianului — un individ mărunt, morocănos, cu un nas de vultur, care se uită chiorâş la noi şi se bucură vizibil în momentul în care Holmes îşi încheie studiile arhitectonice. Mie nu mi se păru nici într-un caz, nici în celălalt că Holmes a dat de cheia problemei. Cea de-a treia vizită a noastră dădu greş. Când băturăm, uşa exterioară nu se deschise şi dindărătul ei nu se putu auzi nimic altceva decât un şuvoi de vorbe urâte.

— Puţin îmi pasă cine sunteţi! Duceţi-vă la dracu! — urlă glasul furios. Mâine am examen şi nu vreau să mă deranjeze nimeni.

— Un mojic — zise călăuza noastră, roşind de indignare, în momentul în care ne retrăgeam pe scară în jos. Bineînţeles că n-a avut de unde să ştie că eu bat, dar, în orice caz, purtarea lui a fost cât se poate de necivilizată şi, date fiind împrejurările, chiar puţin suspectă.

Dar reacţia lui Holmes a fost foarte ciudată:

— Puteți să-mi spuneți exact cât e de înalt?

— Zău, domnule Holmes, mi-e destul de greu să spun. E mai înalt decât indianul, dar nu e chiar aşa de înalt ca Gilchrist. Cred că trebuie să aibă cam 1,65 metri.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Şi acum, domnule Soames, vă urez noapte bună.

Călăuza noastră țipă pur şi simplu de uimire şi desperare:

— Dumnezeule, domnule Holmes, dar nu se poate să plecați aşa pe nepusă masă şi să mă lăsați baltă! Am impresia că dumneavoastră nu vă dați seama de situație. Mâine este examenul. Astă-seară trebuie să iau o hotărâre, să acționez într-un fel sau altul. Nu pot permite să se țină examenul, dacă unul dintre subiecte este cunoscut cuiva. Trebuie să privim realitatea drept în față.

— Puteți să lăsați lucrurile aşa cum sunt. Am să trec mâine dimineață devreme pe la dumneavoastră, ca să discutăm împreună problema. Se prea poate ca în momentul acela să vă pot indica ce cale să alegeți. Între timp, vă rog să nu schimbați nimic, absolut nimic, din comportarea dumneavoastră.

— Bine, domnule Holmes.

— Puteți să fiți cât se poate de liniştit. Nu încape îndoială că vom găsi o soluție pentru

dificultatea în care vă aflați. Am să iau cu mine argila aceea neagră şi resturile de creion. La revedere.

În momentul în care am ieşit în întunericul din curte, am ridicat din nou ochii către ferestre. Indianul tot se mai plimba prin odaie. Ceilalți nu se vedeau.

— Ei, Watson, ce părere ai? întrebă Holmes, în momentul în care ieşeam pe strada principală. Un fel de joc de societate, parc-ar fi un truc cu trei cărți. Iată cei trei oameni, trebuie să fie unul dintre ei, alege. Pe care îl alegi?

— Mitocanul ăla spurcat la gură, de la mansardă. El are certificatul cel mai prost. Şi, totuşi, indianul era al dracului de viclean. De ce oare se tot învârte ca un leu în cuşcă?

— Asta n-are nici o importanță. Mulți oameni adoptă această metodă când încearcă să învețe ceva pe dinafară.

— Ne-a aruncat nişte priviri foarte ciudate.

— Bănuiesc că şi tu ai face la fel, dacă ți-ar năvăli în odaie un cârd de străini, când tu te pregăteşti pentru examenul de a doua zi, şi fiecare minut contează enorm. Nu, asta nu mă pune de loc pe gânduri. Şi pe urmă, şi creionul, şi cuțitele, ambele probe au fost mulțumitoare. Însă individul ăla îmi dă foarte mult de gândit.

— Care?

— Cum care? Bannister, servitorul. Ce amestec o fi având el în aceasta afacere?

— Mie mi-a făcut impresia că este un om cât se poate de cinstit.

— Şi mie la fel. Tocmai asta e partea cea mai încurcată. De ce un om absolut cinstit ca el... Hei, uite o papetărie. Ia să începem chiar de-aici cercetările.

Erau vreo patru-cinci papetarii mai de soi în oraş, şi la are Holmes a arătat ciopliturile de creion şi a rugat insistent să i se dea un creion similar. Toți negustorii au fost unanimi în a spune că pot să comande un astfel de creion, dar nu e o mărime obişnuită şi că foarte rar aduc asemenea mărfuri. Prietenul meu nu părea deprimat de acest eşec, ci dădea din umeri, resemnându-se pe jumătate amuzat.

— Degeaba, dragul meu Watson, acest indiciu, cel mai bun şi singurul cu adevărat hotărâtor, n-a dus la nici un rezultat. Şi, totuşi, nu mă îndoiesc că până la urmă o să putem aduce suficiente dovezi şi fără el. Aoleu, dragul meu, dar e aproape nouă, şi propietăreasa noastră zicea că ne face o mazăre grozavă la ora şapte şi jumătate! Tu, care fumezi într-una, Watson, şi nu vii niciodată la timp la masă mă tem că ai să fii curând dat afara de gazdă şi eu o să împărtăşesc soarta ta nefericită, dar nu înainte de a fi rezolvat

problema agitatului profesor, a servitorului neglijent şi a celor trei studenți plini de inițiativă.

În seara aceea, Holmes nu mai pomeni de loc de chestiunea discutată, deşi după cina noastră întârziată rămase multă vreme în fotoliu, pierdut în gânduri. La opt dimineața veni în camera mea tocmai când îmi terminasem toaleta.

— Ei, Watson — zise el — e momentul să mergem la Colegiul Sf. Luca. Poți să renunți la micul dejun?

— Sigur.

— Soames trebuie să fie într-o agitație nemaipomenită până ce o să-i putem spune ceva pozitiv.

— Dar ai ceva pozitiv să-i spui?

— Cred că da.

— Ai ajuns la vreo concluzie?

— Da, dragul meu Watson. Am rezolvat misterul.

— Bine, dar ce noi dovezi ai putut să mai capeți?

— Oho! Nu m-am dat eu degeaba jos din pat la o oră atât de matinală. Ştii la cât? La şase. Am lucrat din plin două ore şi am mers cel puțin opt kilometri, dar măcar am obținut un rezultat palpabil. Ia uite aici!

Întinse mâna. În palmă erau trei piramide de

pământ, ca un fel de aluat negru.

— Hei, Holmes, dar ieri nu aveai decât două!

— Azi-dimineață am căpătat-o şi pe a treia. Este o teză destul de uşor de susținut cu argumente. Locul de unde provine numărul trei poate să constituie şi sursa pentru numărul unu, şi numărul doi. Ce zici, Watson, nu e destul de convingător? Ei, hai cu mine, ca să alinăm chinurile prietenului nostru Soames.

Când l-am găsit pe nefericitul profesor, în apartamentul lui, era într-adevăr într-o stare de plâns. Peste câteva ceasuri avea să înceapă examenul, şi el se mai afla încă în dilemă, dacă urmează să dea în vileag realitatea, sau să permită vinovatului să intre în competiție pentru bursa aceea valoroasă. Nu izbutea să stea locului, era pradă unei puternice agitații, iar când îl văzu pe Holmes, se repezi la el, cu mâinile întinse, nerăbdător.

— Slavă Domnului că ați venit! Mă temeam că ați renunțat, în disperare de cauză. Ce să mă fac? Să țin examenul?

— Da, asta fără doar şi poate.

— Bine, dar ticălosul...

— N-o să se prezinte.

— Dar ştiți cine este?

— Cred că da. Din moment ce chestiunea asta

nu trebuie să devină publică, suntem siliți să ne arogăm anumite puteri, şi să ne constituim pe cont proprii într-o micuță curte marțială particulară. Domnule Soames, vă rog să luați loc acolo. Watson, tu stai aici. Eu am să mă aşez în fotoliul din mijloc. Cred că în momentul de față suntem destul de impozanți, ca să înspăimântăm un om cu conştiința încărcată. Vă rog sunați!

Intră Bannister, care se dădu înapoi, vizibil surprins şi înspăimântat de înfățişarea noastră autoritară.

— Fii bun, te rog, şi închide uşa — îi spuse Holmes. Ei, Bannister, te rog spune-ne adevărul cu privire la întâmplarea de ieri.

Omul păli.

— Dar v-am spus totul, domnule.

— N-ai nimic de adăugat?

— Absolut nimic, domnule.

— Ei, atunci mă văd silit să-ți fac eu anumite sugestii. Când te-ai aşezat ieri pe fotoliul acela, ai făcut-o pentru a ascunde un obiect care ar fi indicat ce persoană s-a aflat în odaie?

Bannister se făcu palid ca moartea.

— Nu, domnule, câtuşi de puțin.

— Asta era doar o sugestie — zise Holmes suav. Recunosc în mod sincer că n-am posibilitatea de a o dovedi. Dar mie mi se pare că este un lucru destul de probabil, întrucât în clipa

în care domnule Soames s-a întors cu spatele, ai şi eliberat pe omul care se ascundea colo, în dormitor.

Bannister îşi trecu limba peste buzele uscate.

— Dar nu era nimeni acolo!

— Vai, Bannister, ce păcat! Până acum poate că ai spus adevărul, dar acum ştiu precis că ai minţit.

Trăsăturile feţei lui Bannister devenirii sfidătoare şi încăpăţânate.

— Nu era nimeni, domnule!

— Ei, haide, haide, Bannister!

— Nu, domnule, nu era nimeni.

— În cazul ăsta, nu mai poţi să ne dai nici o informaţie. Vrei să rămâi aici? Stai, te rog, acolo, lângă uşa de la dormitor. Acum, domnule Soames, am să vă rog să fiţi aşa de bun, să vă duceţi până în camera tânărului Gilchrist şi să-l poftiţi la dumneavoastră.

Profesorul se întoarse peste o clipă, aducându-l cu el pe student. Era un bărbat foarte bine făcut, înalt, suplu şi agil, cu un pas elastic, cu o faţă plăcută, deschisă. Ochii lui albaştri, neliniştiţi, ne priviră pe rând, şi în cele din urmă se aţintiră, cu o expresie de spaimă şi deznădejde, asupra lui Bannister, care se afla în capătul celălalt al camerei.

— Închide, te rog, uşa — zise Holmes. Ei,

domnule Gilchrist, aici suntem absolut singuri şi nu e nevoie să afle vreodată cineva ce cuvinte se vor rosti între noi. Putem să fim cât se poate de sinceri unul cu altul. Am vrea să ştim, domnule Gilchrist, cum se poate ca dumneata, un om de onoare, să săvârşeşti o faptă ca cea de ieri?

Nenorocitul tânăr se dădu câțiva paşi înapoi şi aruncă o privire îngrozită şi plină de reproşuri lui Bannister.

— Nu, nu, domnule Gilchrist; nu domnule, eu n-am spus nici un cuvânt, n-am suflat o vorbă! strigă servitorul.

— Până acum nu, dar acum te-ai dat de gol — zise Holmes. Ei, domnule, îți poți da seama că după cele spuse de Bannister, situația dumitale este deznădăjduită, şi nu ai altă şansă decât să mărturiseşti sincer cele întâmplate.

O clipă, Gilchrist ridicând mâna în sus, încercă să-şi stăpânească spasmul ce-i schimonosea trăsăturile feței. Peste o clipă, se trânti în genunchi lângă masă şi, îngropându-şi capul în palme, izbucni într-o furtună de suspine şi gemete desperate.

— Ei, haide, haide — zise Holmes cu blândețe — a greşi e un lucru omenesc şi cel puțin nimeni nu poate să te acuze că eşti un răufăcător cu inima împietrită. Poate ți-ar veni mai uşor dacă i-aş spune eu domnului Soames ce s-a întâmplat:

iar dumneata eşti liber să mă corectezi pe unde greşesc. Facem aşa? Ei, lasă, lasă, nu te mai osteni să-mi răspunzi. Ascultă numai, şi ai grijă să nu te nedreptățesc.

Domnule Soames, din clipa în care mi-ați spus că nimeni, nici măcar Bannister n-ar fi putut să ştie cu precizie că hârtiile acelea se află în odaia dumneavoastră, în mintea mea cazul a început să ia o formă precisă. Pe tipograf puteam bineînțeles să-l lăsăm de la început la o parte, pentru că ar fi avut posibilitatea să cerceteze hârtiile şi la el la întreprindere. Nici la indian nu m-am prea gândit. Dacă şpalturile erau făcute sul, nu avea de unde să ştie ce sunt. Pe de altă parte, mie mi s-a părut o coincidență de neînchipuit ca un om să îndrăznească să intre în odaie, şi întâmplător chiar în ziua în care hârtiile se aflau pe masă. Am eliminat şi această posibilitate Omul care a intrat ştia precis că hârtiile sunt aici. Dar de unde a ştiut?

Când m-am apropiat de camera dumneavoastră, am cercetat fereastra. Eram amuzat de presupunerea dumneavoastră cum că eu acceptam posibilitatea ca cineva să fi intrat pe acolo în plină zi, sub ochii tuturor locatarilor din camerele înconjurătoare. O asemenea idee era absurdă. Eu măsurăm numai să văd cât de înaltă trebuia să fie persoana, pentru ca, trecând prin

dreptul ferestrei, să vadă ce hârtii se află pe masa din mijlocul încăperii. Eu am un metru optzeci înălțime şi am izbutit s-o fac cu oarecare dificultate. Nimeni care ar fi avut o statură mai mică n-ar fi avut nici o şansă în această privință. Vedeți deci încă de pe acum ce puternice motive am avut să mă gândesc că dacă unul dintre cei trei studenți ai dumneavoastră e de o statură ieşită din comun, el e cel mai suspect dintre toți.

Am intrat şi v-am ascultat indicațiile şi sugestiile cu privire la măsuța laterală. Despre masa din mijloc nu mi-am putut da seama de nimic, n-am căpătat nici un indiciu decât în momentul în care vorbindu-mi despre Gilchrist, ați pomenit de faptul că e un bun atlet, specialist în săritura în lungime. Atunci, într-o clipă mi-am lămurit totul şi n-aveam nevoie decât de vreo câteva dovezi, care să coroboreze teza mea, iar aceste dovezi le-am obținut foarte curând.

Iată cum a fost toată povestea. Tânărul acesta şi-a petrecut după-amiaza pe terenul de sport, unde a făcut antrenament la sărituri. La întoarcere, a venit cu papucii speciali de atletism, care, după cum ştiți şi dumneavoastră, au nişte cuie. Trecând pe lângă fereastra dumneavoastră, dat fiind că e aşa de înalt, a văzut şpalturile pe masă şi şi-a închipuit ce sunt. Nimic grav nu s-ar fi întâmplat dacă, ajungând în dreptul uşii n-ar fi

observat că din neglijența servitorului, a rămas cheia în broască. Atunci a simțit un îndemn brusc să intre şi să vadă dacă într-adevăr e vorba de şpalturile respective. Nu era un lucru prea primejdios, întrucât putea oricând să pretindă că a trecut pe acolo doar ca să întrebe ceva.

Ei bine, când a văzut că e vorba într-adevăr de textul respectiv, atunci a cedat ispitei. Şi-a pus pantofii pe masă. Dar pe scaunul acela de lângă fereastră ce-ai pus, tinere?

— Mănuşile — zise studentul. Holmes se uită triumfător la Bannister.

— Şi-a pus mănuşile pe scaun şi a luat şpalturile, foaie cu foaie, ca să le copieze. S-a gândit că profesorul o să se întoarcă pe poarta principală, şi deci o să-l vadă la timp. Dar după câte ştim, domnul profesor s-a întors pe poarta laterală. Deodată l-a auzit chiar la uşă. N-avea nici o scăpare. A uitat de mănuşi, dar şi-a smuls pantofii de pe masă şi s-a repezit în dormitor. Observați că zgârietura de pe masa aceea este foarte uşoară într-o parte, dar se adânceşte în direcția uşii de la dormitor. Această dovadă în sine este suficientă ca să ne arate că pantofii au fost traşi în direcția respectivă şi că vinovatul s-a ascuns acolo. Argila strânsă în jurul cuielor din talpă a căzut pe masă, iar o a doua mostră, slăbindu-se pe drum, a căzut în dormitor. Aş

putea adăuga că azi-dimineață m-am deplasat până la terenul de atletism, am văzut această argilă lipicioasă şi neagră, care este folosită în groapa pentru sărituri, şi am adus o mostră, împreună cu ceva din rumeguşul presărat pe teren, pentru a-i feri pe atleți să alunece. Ceea ce am spus corespunde adevărului, domnule Gilchrist? Studentul se îndreptase din şale.

— Da, domnule, este perfect adevărat.

— Dumnezeule, altceva nu mai ai de spus? strigă Soames.

— Ba da, domnule profesor, am: dar şocul acestei demascări ruşinoase m-a zăpăcit. Am aici o scrisoare, pe care v-am scris-o dis-de-dimineață, domnule profesor, după ce m-am zvârcolit toată noaptea, fără să pot închide un ochi. Când am scris-o, nu ştiam încă de dezvăluirea păcatului meu. Poftiți scrisoarea, domnule profesor. O să vedeți că am spus acolo „M-am hotărât să nu mă mai prezint la examen. Mi s-a oferit o slujbă ca ofițer de poliție în Rhodesia, şi voi pleca de îndată în Africa de Sud".

— Îmi pare foarte bine să aud că nu intenționai să profiți de avantajul necinstit pe care l-ai căpătat asupra colegilor dumitale — zise Soames. Dar ce te-a făcut să te răzgândeşti?

Gilchrist îl arătă pe Bannister:

— Iată omul care m-a adus pe calea cea bună

— zise el.

— Ei, haide, Bannister — zise Holmes — cred că acum ți-e clar din ceea ce am spus că numai dumneata ai fi putut să-i dai drumul acestui tânăr din casă, întrucât dumneata ai rămas în odaia asta şi probabil ai încuiat uşa când ai ieşit. Despre posibilitatea de a fi fugit pe fereastra aceea, nici vorbă. N-ai putea să ne lămureşti dumneata ultimul punct al acestui mister şi să ne spui ce te-a îndemnat să te porți cum te-ai purtat?

— Pricina era destul de simplă, domnule, dacă ați fi avut de unde s-a aflați; dar cu toată isteţimea dumneavoastră, ar fi fost imposibil s-o cunoaşteți. Aflați, domnule, că pe vremuri am fost majordom în casa bătrânului sir Jabez Gilchrist, tatăl acestui domn. Când bătrânul şi-a pierdut averea, am venit să mă angajez ca servitor la colegiu, dar pe fostul meu stăpân nu l-am dat niciodată uitării pentru că a scăpătat. Am vegheat după puterile mele asupra fiului lui, în amintirea zilelor bune de pe vremuri. Ei bine, domnule, ieri, când am intrat în camera aceasta, de îndată ce se dăduse alarma, primul lucru pe care l-am văzut a fost o pereche de mănuşi galbene ale domnului Gilchrist pe fotoliul de colo. Le cunoşteam foarte bine şi am înțeles pe dată ce înseamnă prezența lor. Dacă le vedea domnul Soames, totul era pierdut. Drept care m-am trântit în fotoliul acela,

şi pentru nimic în lume n-am vrut să mă mişc de acolo până ce n-a plecat domnul Soames să vă aducă pe dumneavoastră. Atunci a ieşit bietul meu stăpân, tânărul pe care, pe vremuri, îl legănasem pe genunchi, şi mi-a mărturisit totul. Nu era oare firesc, conaşule, să-l salvez? Şi totodată nu era oare la fel de firesc să încerc să-i vorbesc aşa cum i-ar fi vorbit răposatul taică-său, ca să-l fac să înțeleagă că nu poate să profite de pe urma unei asemenea fapte? Mă puteți oare ține de rău?

— Nu, asta în nici un caz — spuse Holmes entuziasmat, sărind în picioare. Ei, domnule Soames, cred că acum v-am lămurit mică dumneavoastră problemă, iar pe noi ne aşteaptă acasă gustarea de dimineață. Haide, Watson! Cât despre dumneata, domnule, bănuiesc că te aşteaptă un viitor strălucit în Rhodesia. Astăzi eşti doborât la pământ. Dar vom vedea cât de sus te poți ridica în viitor.

COAMA LEULUI

Oricât de ciudat ar putea să pară, s-a întâmplat totuşi ca o problemă care fără doar şi poate era cel puțin la fel de încurcată şi neobişnuită ca toate celelalte întâlnite în lunga mea carieră profesională, să mi se înfățişeze abia după ce m-am retras din meserie: şi mai ciudat a fost că mi-a apărut, ca să zic aşa, chiar în pragul uşii. S-a întâmplat după retragerea mea în căsuța din comitatul Sussex, când mă înfundasem complet în încântătoarea viață în sânul naturii către care tânjisem atât de des în cursul lungilor ani petrecuți în mijlocul întunecatei Londre. În această perioada a vieții mele, bunul doctor Watson dispăruse aproape complet din raza mea vizuală. Cel mult de-l mai vedeam vreodată într-un weekend, în cazul când se întâmpla să mă viziteze. Aşadar de data asta trebuia să-mi slujesc singur de cronicar. O, dar dac-ar fi fost el cu mine, ce splendoare ar fi ieşit din pana lui de pe urma unei întâmplări atât de pasionante şi din triumful meu final asupra tuturor dificultăților! Dată fiind situația, n-am însă încotro şi trebuie

să-mi spun povestea aşa simplu cum mă taie capul, arătând, prin propriile mele cuvinte, fiecare pas făcut pe drumul străbătut cu greu în căutarea unei chei pentru misterul legat de Coama Leului.

Vila mea se află pe panta de sud a colinelor dinspre Canalul Mânecii, şi de acolo se desfăşoară în faţa ochilor o privelişte minunată. În acest loc, coasta e alcătuită numai din stânci de cretă, pe care nu le poţi coborî decât de-a lungul unei singure poteci lungi şi şerpuitoare, alunecoase şi abrupte. La capătul de jos al potecii se află o întindere lată de vreo sută de metri, acoperită cu pietricele şi sfărâmături de piatră, chiar şi atunci când fluxul e la maximum. Ici colo însă, sunt unele dune şi scobituri în care apa se adăposteşte o dată cu fiecare flux, alcătuind nişte piscine splendide. Această plajă admirabilă se întinde pe câteva mile în dreapta şi în stânga, întreruptă fiind doar într-un loc de golfuleţul şi satul Fulwurth.

Casa mea e izolată şi singuratică. Tot domeniul e în stăpânirea mea, a bătrânei mele menajere şi a albinelor mele. Dar la o distanţă de mai puţin de un kilometru se află vestita şcoală a lui Harold Stackhurst. Situată pe un domeniu destul de vast, instituţia este instalată într-un edificiu numit Vila Frontoanelor. Vreo douăzeci de tineri se pregătesc aici pentru diferite profesiuni,

sub oblăduirea mai multor cadre didactice. Stackhurst personal a fost pe vremea lui un student foarte bun, excelent la toate materiile şi ce deasupra mare campion la canotaj academic. Din ziua în care m-am stabilit pe coastă, am fost în cei mai buni termeni cu el şi de fapt era singurul cu care eram în relații atât de intime încât puteam să ne facem seara vizite fără să fie vorba de o invitație oficială.

Spre sfârşitul lui iulie 1907 s-a stârnit o furtună teribilă, vântul sufla dinspre sud, îngrămădind parcă valurile Canalului Mânecii la temelia falezei şi lăsând în urmă o adevărată lagună la venirea refluxului. În dimineața la care mă refer, vântul se mai potolise şi toată natura parcă era proaspătă şi de curând spălată. Era imposibil să lucrezi într-o zi atât de încântătoare şi am făcut o mică plimbare înainte de micul dejun, ca să mă bucur de aerul minunat al acelei zile. Am pornit pe poteca de pe faleză care ducea la coborârea abruptă spre plajă. Pe drum am auzit că mă strigă cineva şi întorcându-mă, l-am văzut pe Harold Stackhurst care-mi făcea semne vesele cu mâna.

— Ce dimineață splendidă, domnule Holmes! Eram convins că o să ieşi la plimbare şi c-o să te întâlnesc.

— După câte înțeleg, te duci să te scalzi în

mare.

— Nu te laşi de loc de meserie — râse el, bătând cu palma buzunarul umflat. Da, într-adevăr, McPherson a pornit-o mai de dimineaţă şi sper să-l găsesc încă pe mal.

Fitzroy McPherson era profesorul de ştiinţe naturale, un tânăr bine şi foarte promiţător, a cărui viaţă fusese amărâtă cumplit de o afecţiune cardiacă cu care se alesese în urma unei crize reumatice. De felul lui, însă, era un adevărat atlet şi strălucea în practicarea tuturor sporturilor care nu-i cereau un efort prea mare. Vara ca şi iarna, înota în mare şi întrucât şi mie îmi plăcea înotul, s-a întâmplat adesea să ies cu el în larg.

Chiar în clipa aceea l-am zărit amândoi pe McPherson. I se vedea capul deasupra lagunei falezei, acolo unde se termina poteca. Apoi s-a ivit tot trupul; se clătina pe picioare ca un beţiv. În clipa următoare a ridicat mâinile în sus şi, cu un strigăt îngrozitor, a căzut cu faţa la pământ. Staekhurst şi cu mine ne-am repezit la el — era o distanţă de vreo cincizeci de metri — şi l-am întors pe spate. Se vedea bine că omul e pe moarte, pentru că avea ochii sticloşi şi duşi în fundul capului, iar obrajii înspăimântător de livizi. O clipă, i-a apărut pe faţă o licărire de viaţă şi omul a rostit vreo câteva cuvinte, vizibil din dorinţa de a ne preveni împotriva unei primejdii. Cuvintele

erau bălmăjite şi neclare, dar, după părerea mea, ultimele care au izbucnit aproape ca un țipăt de pe buzele lui au fost „Coama Leului”. Ceea ce a spus era neinteligibil şi, pe de altă parte, nici nu părea să aibă vreo legătură cu întâmplarea respectivă; totuşi, oricât am încercat să le găsesc vreo altă interpretare, n-am izbutit. Apoi McPherson s-a ridicat puțin de la pământ, a zvâcnit odată cu brațele în aer şi a căzut pe o parte. Era mort.

Tovarăşul meu a fost pur şi simplu paralizat de aceasta neaşteptată grozăvie, iar eu, după cum e lesne de închipuit, am simțit cum toată ființa mi se încordează, în start de alarmă. Şi aveam şi nevoie de încordarea forțelor, pentru că se va vedea imediat că e vorba de un caz cu totul ieşit din comun.

Omul era îmbrăcat doar cu pardesiul şi pantalonii, şi se încălțase în grabă cu nişte papuci de pânză, la care nu apucase să-şi lege şireturile. În căderea lui, pardesiul, pe are şi-l pusese doar pe umeri, alunecase într-o parte, dezgolindu-i trupul. Ne-am uitat la el uimiți. Toată spinarea îi era acoperită de nişte dungi purpurii, de parcă l-ar fi bătut cineva cu un bici de sârmă subțire. Era limpede că instrumentul cu care îi fusese aplicată această pedeapsă era foarte flexibil, întrucât răni lungi se încolăceau după umeri şi coaste. Pe

bărbie i se prelingea o dâră de sânge, deoarece, cuprins de dureri insuportabile, îşi muşcase buza de jos. Faţa lui trasă şi schimonosită trăda chinurile îngrozitoare prin care trecuse.

Eu stăteam în genunchi, iar Stackhurst în picioare, lângă trupul celui mort, când o umbră alunecă spre noi; întorcându-ne, l-am văzut în faţa noastră pe Ian Murdoch. Murdoch era profesorul de matematică al şcolii, un bărbat înalt, subţire şi oacheş, atât de morocănos şi de distant, încât nimeni n-ar fi putut spune că e prieten cu el. Părea că trăieşte într-o zonă înaltă şi abstractă de ecuaţii şi de secţiuni conice, din care nimic nu-l putea smulge şi lega de viaţa de fiecare zi. Era considerat de către studenţi ca un adevărat fenomen şi cu siguranţă că ar fi fost calul lor de bătaie, dar în vinele omului ăsta curgea un sânge ciudat şi exotic, vizibil nu numai în expresia ochilor de culoarea tăciunelui, şi în faţa sa oacheşă, ci şi în izbucnirile sale de furie, uneori de-a dreptul feroce. Odată, când îl necăjise căţelul lui McPherson, el luase animalul şi-l zvârlise pe geam, lucru pentru care Stackhurst l-ar fi concediat, fără îndoială, dacă n-ar fi fost un profesor atât de capabil. Iată, în linii mari, care era natura acestui om straniu şi complex, care se ivise lângă noi. Părea sincer înspăimântat de ceea ce vede, cu toate că incidentul cu câinele ar fi

putut să sugereze o totală lipsă de simpatie pentru cel mort.

— Bietul om, bietul de el! Ce pot să fac? Cum aş putea să-l ajut?

— Ai fost cumva cu el? Nu ne poți spune ce s-a întâmplat?

— Nu, nu, azi-dimineață am întârziat. N-am fost încă pe plajă. Vin direct de la Vila Frontoanelor. Ce pot să fac?

— Te poți repezi până la jandarmeria din Fulworth. Anunță imediat cazul.

Fără o vorbă, profesorul a pornit cât a putut de repede, iar eu am început să mă ocup de toate aspectele accidentului, în timp ce Stackhurst a rămas lângă cadavru, năucit de cele întâmplate. Bineînțeles, prima mea sarcină era să observ cine se afla pe mal. Din vârful potecii puteam cuprinde cu privirea toată plaja: era absolut pustie. În afară doar de vreo două-trei siluete negre, care se zăreau în depărtare, în drum spre satul Fulworth. După ce m-am asigurat în ce priveşte această direcție, am pornit încet pe potecă. Stâncile erau de calcar acoperit cu argilă şi marnă şi din loc în loc am putut identifica urmele aceloraşi tălpi care coborau şi urcau. În dimineața aceea nu se mai dusese nimeni pe plajă. Într-un loc am observat urma unei mâini cu degetele desfăcute, îndreptate spre partea de sus a pantei. Singura interpretare

posibilă era că bietul McPherson căzuse în patru labe la urcare. Erau şi câteva scobituri rotunde, din care se putea deduce că în repetate rânduri căzuse în genunchi. La capătul de jos al potecii se afla acea lagună mare, lăsată de reflux. McPherson se dezbrăcase la marginea ei, pentru că pe o stâncă i-am găsit prosopul. Era împăturit şi uscat, ceea ce îmi dovedea că de fapt nici n-a intrat măcar în apă. Cercetând cu atenție pietricelele din jur, am găsit vreo două urme ale papucilor săi de pânză pe nisip, precum şi urmele piciorului său gol. Asta dovedea că se pregătise să se scalde, deşi prosopul arăta că n-a făcut-o.

Prin urmare, coordonatele problemei erau clar definite — dar în acelaşi timp nespus de stranii, cum nu mi-a mai fost dat să întâlnesc: omul nu rămăsese pe plajă decât cel mult un sfert de oră. Stackhurst venise în urma lui de la Vila Frontoanelor, deci era limpede că nu se scursese prea mult timp. McPherson se dusese să facă baie în mare şi se dezbrăcase, lucru pe care-l indicau urmele piciorului gol. Apoi brusc îşi pusese la loc hainele pe el — erau aşa de răvăşite şi desfăcute, încât graba era evidentă — şi se întorsese fără să intre în apă sau cel puțin fără să se mai şteargă. Iar motivul pentru care se răzgândise era că-l biciuise cineva în felul acesta sălbatic, inuman, chinuindu-l până ce durerea îl silise să-şi muşte

buzele, lăsându-l atât de istovit, încât abia a avut puterea să mai urce panta înainte de a cădea jos fără viață. Cine săvârşise această faptă barbară? E adevărat că la baza falezei se aflau câteva grote şi peşteri mici, însă soarele, care nu se înălțase încă prea tare pe cer, le lumina direct şi se vedea bine că nu era loc să se ascundă nimeni în ele. Mai pomenisem şi de acele siluete de pe mal, la o mare distanță. Erau atât de departe, încât nu puteau să aibă nici o legătură cu crima; şi pe urmă, la mijloc se afla laguna în care intenționase McPherson să facă baie, şi valurile ei se înălțau până la nivelul stâncilor. Pe mare se zăreau destul de aproape vreo două-trei luntre de pescari. Pe aceştia îi puteam cerceta pe îndelete. Existau mai multe piste, dar nici una nu putea să ducă la vreun rezultat mulțumitor.

Întorcându-mă în cele din urmă la cadavru, am văzut că între timp se strânseseră în jurul lui un mic grup de trecători. Bineînțeles, Stackhurst se afla încă acolo, iar Ian Murdoch tocmai sosise cu Anderson, jandarmul satului. O matahală mustăcioasă, masivă şi înceată, cum sunt mulți dintre locuitorii comitatului Sussex. Genul ăsta de oameni ascunde mult bun simț sub o înfățişare greoaie şi tăcută. Anderson a ascultat povestea, şi-a însemnat tot ce i-am spus noi şi în cele din urmă m-a luat deoparte:

— Aş fi foarte fericit dacă mi-ați da vreun sfat domnule Holmes. E o poveste prea complicată ca s-o pot rezolva singur şi dacă dau greş, o să am de furcă cu şefii de la Lewes.

L-am sfătuit să-şi anunțe superiorul direct şi să trimită şi după un doctor; de asemenea, l-am sfătuit să nu permită să se mişte absolut nici un lucru de la locul lui şi să se lase cât mai puține urme cu putință până la sosirea celor două persoane anunțate. Între timp, am percheziționat buzunarele mortului. I-am găsit batista, briceagul şi un portvizit. Din acesta din urmă a ieşit o hârtiuță, pe care am despăturit-o şi i-am întins-o jandarmului. O mână de femeie scrisese nu prea citeț: „Fii sigur că voi veni, Maudie". Părea să fie vorba de e întâlnire de dragoste, era o confirmare, dar nu reieşea din ea nici data, nici locul. Jandarmul a pus-o din nou în portvizit şi a băgat şi acest obiect şi pe celelalte înapoi în buzunarele pardesiului. Apoi, întrucât nu se mai ivea nici un alt indiciu, m-am întors acasă să iau micul dejun, după ce am aranjat mai întâi să se facă o cercetare amănunțită a părții de jos a falezei.

*

Stackhurst a trecut pe la mine peste vreun

ceas, ca să-mi spună că mortul a fost transportat la şcoală, unde urma să se facă ancheta Parchetului. Venea, de asemenea, cu câteva veşti foarte serioase şi precise. După cum mă aşteptasem n-au găsit nimic în peşterile de la baza falezei, dar uitându-se prin hârtiile din biroul lui McPherson, Stackhurst scosese la iveală o corespondență intimă cu o oarecare domnişoară Maud Bellamy din Fulworth. Prin urmare, am putut stabili în felul acesta cine a scris bilețelul.

— Scrisorile sunt în mâna jandarmilor — mi-a explicat Stackhurst. N-am putut să ți le aduc. Dar nu încape îndoială că era vorba de o dragoste foarte puternică. Prin urmare, nu văd nici un motiv de a o lega de această oribilă întâmplare, afară doar de faptul că duduia avea o întâlnire cu McPherson.

— Dar în nici un caz nu aici,. unde vă scăldați cu toții în mod frecvent — l-am contrazis eu.

— Întâmplarea face — zise el — că studenții nu se aflau cu McPherson.

— Dar a fost într-adevăr o simplă întâmplare?

Stackhurst se încruntă şi căzu pe gânduri.

— I-a reținut Ian Murdoch — zise el. A insistat foarte mult să le facă o demonstrație algebrică înainte de gustarea de dimineață. Bietul om, e teribil de tulburat de toată povestea asta!

— Şi totuşi, după câte am înțeles, nu erau

prea buni prieteni.

— Într-o vreme, nu. Dar de mai bine de un an Murdoch era cât se poate de apropiat de McPherson, deşi firea lui nu e de loc prietenoasă.

— Da, mi-am dat seama de asta. De altfel, după câte îmi amintesc, mi-ai spus odată că s-au certat din pricina unui câine maltratat.

— Aia e o poveste veche.

— Dar poate c-a lăsat o dorință de răzbunare?

— Nu, nu, sunt sigur că erau buni prieteni.

— Ei, atunci rămâne să cercetăm chestiunea cu fata. O cunoşti?

— Toată lumea o cunoaşte. Este zâna ținutului, o adevărată frumusețe, Holmes, care atrage atenția peste tot unde se duce. Ştiam că-i place lui McPherson, dar habar n-aveam că lucrurile merseseră atât de departe cum par să indice aceste scrisori.

— Dar cine e fata?

— E fiica bătrânului Tom Bellamy, proprietarul tuturor bărcilor şi cabinelor de baie de la Fulworth. A fost pescar la început, dar acum a prins nițel cheag. Afacerile le conduce el şi cu fiul său William.

— N-ai vrea să facem o plimbare până la Fulworth să stăm de vorbă cu ei?

— Dar ce pretext am putea găsi?

— A, în privința asta nu-i nici o greutate. La

urma urmelor, e imposibil ca bietul profesor să-şi fi făcut singur seama în modul ăsta înfiorător. Coada biciului a fost totuşi în mâna unui om, dacă într-adevăr un bici i-a pricinuit aceste răni. Cercul cunoştinţelor sale din această localitate izolată era fără doar şi poate limitat. Să căutăm să explorăm tate pistele şi nu se poate să nu dăm peste mobilul crimei, iar acesta la rândul lui, ne va conduce la făptaş.

Plimbarea pe dunele din împrejurimi, îmbălsămate de parfumul cimbrului sălbatic, ar fi fost foarte plăcută dacă mințile noastre n-ar fi fost de-a dreptul otrăvite de tragedia la care fusesem martori. Satul Fulworth se află într-o depresiune care alcătuieşte un semicerc în jurul golfului. Îndărătul cătunului de modă veche s-au ridicat mai multe case moderne pe terenul în pantă. Stackhurst m-a condus la una din ele.

— Iată vila „Limanul”, cum a botezat-o Bellamy. Cea cu un turn în colț şi cu acoperişul de ardezie. Nu e rău da loc pentru un om care n-a avut la început nici măcar... O, Doamne, ia uită-te!

Portița grădinii de la vila „Limanul” se deschisese brusc şi un om ieşise în goană. Nu încăpea nici o îndoială, silueta înaltă, colțuroasă şi deşelată era a lui Ian Murdoch, matematicianul. O clipă mai târziu, i-am ieşit în întâmpinare pe

drum.

— Bună! zise Stackhurst.

Matematicianul făcu un semn din cap, ne aruncă o privire piezişă cu ochii lui negri, iscoditori, şi dădu să treacă mai departe, dar directorul îl opri:

— Ce căutai aici? întrebă el.

Murdoch se roşi de furie.

— Sub acoperişul casei dumneavoastră, domnule, vă sunt subaltern. Dar n-am cunoştinţă de faptul că ar trebui să vă dau socoteală şi pentru acţiunile mele particulare...

După toate prin câte trecuse, Stackhurst era la capătul răbdării. Altfel, poate ar mai fi aşteptat, dar aşa, îşi pierdu complet cumpătul.

— În împrejurările de faţă, răspunsul dumitale, domnule Murdoch, este pur şi simplu impertinent.

— N-ar fi exclus ca şi întrebarea dumneavoastră să poată primi aceeaşi etichetă.

— Nu e prima dată când a trebuit să trec cu vederea atitudinea dumitale refractară. Dar, fără doar şi poate, este pentru ultima dată. Am să te rog să ai amabilitatea de a-ţi luat cât de repede poţi toate măsurile pentru a-ţi aranja viitorul.

— Asta şi intenţionam să fac. Astăzi am pierdut singura persoană de la Vila Frontoanelor care făcea această instituţie suportabilă.

Murdoch îşi văzu de drum, în timp ce Stackhurst, cu ochii tulburi, se uită în urma lui.

— Ce zici, nu e un om imposibil, de nesuportat? strigă el.

Singurul lucru care-mi rămase puternic întipărit în minte era faptul că domnul Ian Murdoch se grăbise să folosească cel dintâi prilej pentru a fugi de la locul crimei. În capul meu începea să se contureze o bănuială vagă şi nebuloasă. Poate că vizita la familia Bellamy avea să mai arunce puțină lumină asupra acestei chestiuni. Stackhurst îşi veni în fire şi astfel ne urmarăm drumul spre casa respectivă.

Domnul Bellamy era un om între două vârste, cu părul şi barba roşii ca para focului. Părea să fie în culmea furiei şi fața lui căpătă curând aceeaşi culoare ca şi părul.

— Nu, domnule, nu doresc să aflu nici un fel de amănunte. Fiul meu, aci de față — spuse el, arătând un tânăr voinic, cu e față greoaie şi posacă, instalat în colțul odăii de toate zilele — este de aceeaşi părere cu mine, şi anume că atențiile cu care o înconjura domnul McPherson pe Maud erau de-a dreptul jignitoare. Da, domnule, cuvântul „căsătorie” n-a fost pomenit niciodată şi totuşi scrisorile şi întâlnirile se țineau lanț, ca şi diverse alte lucruri pe care nici unul din noi nu poate să le aprobe. Fata nu are mamă şi

noi suntem singurii ei păzitori. Sunt hotărât...

Şuvoiul vorbelor lui fu întrerupt de apariția domnişoarei în chestiune. Fără doar şi poate, prezența ei ar fi fost o podoabă splendidă în orice societate. Pe mine personal, femeile m-au atras doar rareori, pentru că creierul mi-a fost întotdeauna stăpânul inimii, dar îmi era imposibil să privesc fața ei de e extraordinară perfecțiune, cu un colorit delicat, plin de toată prospețimea dulce a ținutului, fără a-mi da seama că nici un tânăr nu i-ar fi putut ieşi în cale fără să tragă consecințele. Aşa era fata care intrase şi care stătea acum în fața lui Harold Stackhurst, cu ochii mari deschişi, şi cu o privire pătrunzătoare.

— Am aflat că Fitzroy a murit — zise ea. Să nu vă fie frică să-mi dați amănunte.

— Celălalt profesor de la şcoala dumneavoastră ne-a adus vestea — explică taică-său.

— Nu văd de ce trebuie ca sora mea să fie vârâtă în toată povestea asta — mârâi fiul lui.

Soră-sa se năpusti asupra lui cu o expresie aspră, sălbatică.

— Asta e treaba mea, William. Fă, te rog, bine şi lasă-mă să mă descurc cum vreau. După cât se pare, s-a comis o crimă. Dacă aş putea contribui la descoperirea făptaşului, şi încă ar fi un omagiu prea mic adus aceluia care nu mai e printre noi.

Fata ascultă scurta relatare, făcută de tovarăşul meu, cu o linişte şi o concentrare care îmi dovedeau că, pe lângă frumusețe, mai avea şi o mare tărie de caracter. Maud Bellamy va rămâne de-a pururi în amintirea mea ca o femeie remarcabilă şi într-adevăr desăvârşită. Cred că mă cunoştea din vedere, întrucât în cele din urmă se întoarse către mine.

— Vă rog să faceți dreptate, domnule Holmes. Oricine ar fi vinovații, vă puteți bizui pe înțelegerea şi sprijinul meu.

În timp ce vorbea, mi se păru că se uită sfidătoare la tatăl şi fratele ei.

— Vă mulțumesc — i-am răspuns. Eu prețuiesc foarte mult instinctul femeilor în asemenea chestiuni. Dumneavoastră vorbiți despre „vinovați". Deci sunteți de părere că e vorba de mai multe persoane?

— L-am cunoscut pe domnul McPherson destul de bine ca să-mi dau seama că era un bărbat viteaz şi puternic. Nu există om pe lume care să fi putut să-l doboare de unul singur.

— Aş putea să schimb două vorbe între patru ochi cu dumneavoastră?

— Maud ți-am spus să nu te amesteci în încurcătura asta! strigă furios taică-său.

Fata mă privi neputincioasă.

— Ce să fac?

— Şi aşa toată lumea va cunoaşte curând amănuntele, încât nu se întâmplă nimic grav dacă le discutăm aici — i-am răspuns.

Aş fi preferat să păstrăm secretul, dar din moment ce tatăl dumneavoastră nu ne permite, trebuie să participe şi el la ceasta dezbatere. Apoi i-am vorbit despre biletul găsit în buzunarul mortului. Fără doar şi poate, acest bilet va fi scos la iveală în cadrul anchetei Parchetului. Îmi permit să vă rog să aruncați puțină lumină asupra acestei probleme, dacă vă este cu putință.

— Nu văd nici un motiv pentru care aş face un mister din povestea asta — răspunse sa. Eram logodiți şi am păstrat taina numai din pricina unchiului lui Fitzroy, care e foarte bătrân şi, pare-se, pe moarte, pentru că el ar fi fost în stare să-l dezmoştenească dacă s-ar fi căsătorit împotriva voinței lui. Alt motiv nu exista.

— Ai fi putut să ne spui şi nouă — mârâi domnul Bellamy.

— V-aş fi spus tot, dacă ați fi fost vreodată cât de cât mai înțelegători.

— Nu vreau ca fata mea să se înhăiteze cu bărbați de altă condiție decât ea.

— Tocmai prejudecățile tale împotriva lui ne-au împiedicat să-ți spunem adevărul. Cât despre această întâlnire (fata se scotoci prin buzunarul rochiei şi scoase un bilețel mototolit), biletul meu

era un răspuns la ăsta.

„Scumpa mea — suna scrisorica scoasă la iveală — marți după apusul soarelui, la locul ştiut pe plajă. E singurul moment în care voi putea să fiu liber. Semnat: Fitzroy McPherson”.

— Azi e marți, şi urma să-l întâlnesc deseară.

Am luat scrisorica în mână şi am răsucit-o pe toate părțile.

— Biletul nu l-ați primit prin poştă. Cum v-a parvenit?

— Aş prefera să nu răspund la această întrebare. De fapt, nici nu are o legătură directă cu chestiunea pe care o anchetați. Dar la orice lucru care are legătură cu această chestiune voi răspunde cu dragă inimă.

Fata se ținu de cuvânt, dar nimic din ce ne spuse nu ne fu de ajutor în cercetările noastre. Nu avea nici un motiv să bănuiască prezența vreunui duşman ascuns al logodnicului ei, dar recunoscu că ea personal avusese câțiva admiratori foarte pasionați.

— Îmi permiteți să vă întreb dacă domnul Ian Murdoch se numără şi el printre ei?

Fata roşi, părând stânjenită.

— Într-o vreme am crezut că aşa este. Dar lucrurile s-au schimbat complet când a înțeles natura adevărată a relațiilor dintre Filzroy şi mine.

Din nou mi s-a părut că umbra care îl

înconjura pe acest om ciudat prinde un contur mai precis. Trebuia neapărat să-i studiez antecedentele. Trebuia să-i percheziționez în taină locuința. Stackhurst era un colaborator plin de bunăvoință, întrucât şi în mintea lui începeau să încolțească unele bănuieli. Ne-am întors de la vizita noastră la vila „Limanul" cu speranța că avem, în sfârşit, în mâini un fir al acestui caier încâlcit.

*

Trecu o săptămână. Ancheta Parchetului nu aruncă nici un pic de lumină asupra chestiunii, ceea ce necesita amânarea ei până la completarea probelor. Stackhurst făcuse unele investigații discrete în privința subalternului său şi se efectuare şi o percheziție superficială a camerei lui, dar fără nici un rezultat. Personal, mă străduiam să parcurg din nou în amănunt tot terenul pe care-l cercetasem — atât la propriu cât şi la figurat — dar fără a izbuti să ajung la vreo concluzie nouă. În toate cronicile aventurilor mele, cititorul nu va găsi un caz care să mă fi împins atât de departe spre limita răbdării. Nici măcar imaginația mea nu izbutea să închipuie vreo soluție a acestui mister. Şi apoi surveni incidentul cu câinele.

Bătrâna mea menajeră auzi mai întâi de el.

— Tristă poveste, conaşule, cu câinele domnului McPherson! zise ea într-o seară.

De obicei, nu prea îi dau concursul la asemenea conversații, dar aceste cuvinte avură darul să-mi atragă atenția.

— Dar ce s-a întâmplat cu câinele domnului McPherson?

— A murit. A murit de durere că şi-a pierdut stăpânul.

— Cine ți-a spus?

— Cum, conaşule? Dar toată lumea vorbeşte despre asta. Câinele s-a întristat cumplit şi n-a mâncat nimic timp de o săptămână şi pe urmă azi doi domni tineri de la Vila Frontoanelor l-au găsit mort, jos pe plajă, conaşule, unde şi-a găsit sfârşitul stăpânul lui. Chiar în locul acela.

„Chiar în locul acela”: aceste cuvinte mi-au rămas limpezi în amintire. În mintea mea s-a născut deodată un vag presentiment că această chestiune are o importanță vitală. Ca un câine să moară curând după stăpân, asta era în armonie cu firea frumoasă şi credincioasă a acestor animale. Dar „chiar în locul acela”!... De ce oare această plajă singuratică să-i fi fost fatală? Nu cumva era cu putință ca şi acest câine să fi căzut jertfă unei duşmănii răzbunătoare? Să fi fost oare cu putință?... Nu, nu era prea desluşit, dar în

mintea mea şi începuse să se înalțe un întreg eşafodaj. Peste câteva minute mă aflam în drum spre Vila Frontoanelor, unde l-am găsit pe Stackhurst în biroul lui. La rugămintea mea, i-a chemat pe Sudbury şi Blount, cei doi studenți care descoperiseră leşul câinelui.

— Da, era chiar pe marginea lagunei — zise unul din ei. Probabil că a adulmecat urmele stăpânului său mort.

Am văzut şi bietul animal credincios, un terrier din rasa Airedale, întins pe rogojina din hol. Leşul era țeapăn şi încordat, cu ochii bulbucați şi cu labele contorsionate. Se vedeau limpede chinurile prin care trecuse animalul. De la Vila Frontoanelor am coborât spre lagună. Soarele scăpata spre asfințit şi umbra falezei se întindea din ce în ce mai întunecată asupra apei care licărea ştearsă ca o foaie de plumb. Locul era pustiu şi nu se vedea nici o urmă de viață afară doar de pescăruşii care se învârteau țipând pe deasupra capului meu. În lumina mereu mai slabă, am putut să desluşesc urmele lăsate de câine pe nisipul din jurul stâncii pe care fusese aşezat prosopul stăpânului său. Am rămas multă vreme cufundat într-o meditație adâncă în timp ce umbrele se ridicau din ce în ce mai negre în jurul meu. În cap mi se învălmăşeau tot felul de gânduri. Ştiți ce înseamnă să trăieşti un coşmar,

simțind că există un lucru cât se poate de important pe care-l cauți şi-l ştii că e acolo, undeva, deşi rămâne mereu prea departe ca să-l poți atinge. Aşa era şi sentimentul meu în seara aceea, când mă aflam singur, la locul fatal. Apoi, într-un târziu, m-am întors şi am pornit încet spre casă. Şi, în sfârşit, ajungând în vârful potecii, m-am luminat. Într-o străfulgerare mi-am amintit lucrul după care bâjbâisem cu atâta înfrigurare, dar fără folos, vreme îndelungată. Probabil că ştiți — sau altfel degeaba a mai scris Watson — că am destule cunoştințe, destul de împrăştiate şi nesistematice de altfel, din domenii diverse, dar foarte utile pentru munca mea. Mintea mi-e ca o debara în care se înghesuie în vrafuri tot felul de lucruri puse de-a valma acolo — aşa de multe, încât abia dacă îmi mai dau seama de prezența lor. Ştiam eu că există în depozitul meu de cunoştințe ceva care are o legătură cu această chestiune. Acel ceva era încă vag, dar cel puțin acum ştiam cum pot să-l clarific. Era un ceva puțin monstruos, de necrezut şi totuşi rămânea posibil. Urma să verific totul.

Podul căsuței mele e plin de cărți. Acolo m-am repezit şi am început să scotocesc. După un ceas, am ieşit cu un volumaş cu copertă argintie, ca un pachet de ciocolată. L-am deschis cu nerăbdare la capitolul de care-mi aminteam ca prin vis. Da,

într-adevăr, era o soluție mai mult decât vagă şi cam trasă de păr, totuşi nu mă puteam linişti până ce nu mă asiguram că există o şansă ca lucrurile să stea într-adevăr aşa. M-am culcat târziu de tot, arzând de nerăbdare să mă apuc dis-de-dimineață de treabă.

Dar n-am putut s-o fac din pricina unei neplăcute întreruperi. Nici nu-mi înghițisem bine ceaşca de ceai când, pregătindu-mă să pornesc spre plajă, am primit vizita inspectorului Bardle, de la poliția comitatului Sussex — o matahală mare cât un bivol, cu o înfățişare prostească, deşi ochii cu care mă privea acum nu erau inexpresivi, ci păreau gânditori şi tulburați.

— Am auzit de experiența dumneavoastră vastă şi îndelungată — zise el. Bineînțeles, vizita pe care v-o fac e cu totul neoficială şi nu e nevoie să se afle mai departe. Dar am impresia că în cazul McPerson am dat de bucluc. Întrebarea este: să procedez la o arestare sau nu?

— Vă referiți la domnul Ian Murdoch?

— Da, domnule. Dacă stai să te gândeşti, altcineva nici nu poate fi implicat. Iată avantajul acestei pustietăți. Lucrurile se reduc la o scară foarte mică. Dacă nu el a făptuit crima, atunci cine?

— Dar ce dovezi aveți împotriva lui?

El spicuise câte ceva de pe aceleaşi brazde ca

şi mine. Avea în vedere caracterul lui Murdoch şi misterul care părea să plutească în jurul acestui om; izbucnirile sale de furie, ca, de pildă, în incidentul cu câinele; faptul că pe vremuri se certase cu McPherson şi că existau anumite motive de a crede că-i displăcea atenția cu care o înconjura McPherson pe domnişoara Bellamy. Deținea aceleaşi elemente ca şi mine, dar nici unul în plus, afară doar de faptul că Murdoch părea să se pregătească de plecare.

— În ce situație m-aş afla dacă l-aş lăsa s-o şteargă, când avem toate aceste dovezi împotriva lui?

Omul acesta corpolent şi flegmatic părea să aibă mintea complet tulburată.

— Bine, dar gândiți-vă la toate lacunele esențiale din raționamentul dumneavoastră — i-am spus eu. Pentru dimineața crimei, el poate cu siguranță să aducă un alibi perfect valabil. A fost până în ultimul moment împreună cu elevii săi, iar la câteva minute după ivirea lui McPherson, a venit din urma noastră. Apoi nu uitați că ar fi fost absolut imposibil ca de unul singur să-l fi doborât pe acest om, cel puțin la fel de puternic, ca el. Şi, în sfârşit, mai rămâne şi chestiunea instrumentului cu care au fost pricinuite aceste răni.

— Ce altceva ar fi putut să fie decât un bici

sau o cravaşa flexibilă, de un gen oarecare?

— Aţi cercetat urmele? l-am întrebat eu.

— Le-am văzut. Le-a văzut şi doctorul.

— Dar eu le-am cercetat foarte atent cu o lupă. Au anumite particularităţi.

— Care anume, domnule Holmes?

M-am apropiat de birou şi i-am arătat o fotografie mărită.

— Iată metoda pe care o folosesc eu în asemenea cazuri — i-am explicat.

— Fără doar şi poate, dumneavoastră faceţi toate lucrurile meticulos şi cu competenţă.

— Dacă nu le-aş face aşa, n-aş fi ceea ce sunt. Acum, să examinăm această rană ce se întinde în jurul umărului drept. Nu observaţi nimic?

— Parcă nu.

— În primul rând, este evident că nu are aceeaşi intensitate pe tot parcursul. Aici e o pată de sânge extravazat şi dincoace alta. Există indicaţii similare şi pe cealaltă rană de aici. Ce-ar putea să însemne toate acestea?

— N-am nici cea mai mică idee. Dumneavoastră aveţi?

— Poate că am, poate că n-am. Cred că în curând voi putea să vă spun mai mult. Orice descoperire de natură a determina obiectul care a produs aceste urme ne va apropia foarte mult de găsirea criminalului.

— Ce-o să vă spun acum e, bineînțeles, o idee absurdă — zise polițistul — dar dacă pe spinarea lui s ar fi aplicat o rețea de sârmă înroşită în foc, atunci aceste puncte mai intens marcate ar reprezenta întretăierile plasei.

— Comparația este cât se poate de inteligentă. Sau dacă am lua de pildă, o pisică cu nouă cozi cu nişte noduri mici şi foarte tari.

— Pe legea mea, domnule Holmes, cred că ați nimerit-o bine!

— Dar se prea poate să fie şi o cauză complet diferită, domnule Bardle. În orice caz, însă, dovezile de care dispunem sunt mult prea slabe pentru a justifica emiterea unui mandat de arestare Şi pe lângă asta, mai avem şi acele ultime cuvinte: „Coama Leului".

— M-am întrebat dacă Ian...

— Da, am ținut seama şi de asta. Dacă cuvântul *mane*[1] ar fi avut vreo asemănare cu numele Murdoch, ceea ce nu e adevărat, asta ar fi putut să justifice o confuzie între pronunțarea numelui Ian şi cea a cuvântului *lion*[2]. Dar el a rostit vorbele astea într-un țipăt. Sunt convins că am auzit cuvântul „coamă".

— N-aveți nici o altă explicație, ca o

---

[1] Toarnă, în limba engleză.

[2] Leu în limba engleză.

alternativă, domnule Holmes?

— Poate că am. Dar nu țin prea mult s-o dau în vileag până ce nu avem posibilitatea să discutăm un lucru mai precis.

— Şi când se va întâmpla asta?

— Peste vreo oră sau, cine ştie, şi mai curând.

Inspectorul îşi frecă bărbia şi se uită la mine cu ochi neîncrezători.

— Aş da nu ştiu cât să aflu ce e în mintea dumneavoastră, domnule Holmes. Poate că vă gândiți la vasele alea da pescuit.

— Nu, nu. Erau mult prea departe în larg.

— Mde, atunci poate la Bellamy şi la huiduma aia de fiu-său? Nu-l prea aveau pe McPherson la stomac. Nu cumva i-au făcut ei de petrecanie?

— Nu, nu; nu mă puteți trage de limbă până ce nu-mi pun la punct cercetările — i-am răspuns eu, zâmbind. Şi acum, domnule inspector, avem fiecare treburile noastre. Ce-ați zice dacă ne-am întâlni aici la amiază?...

Iată unde ajunsesem când s-a produs acea întrerupere îngrozitoare, care a constituit începutul sfârşitului.

Uşa de afară s-a trântit de perete, apoi am auzit pe coridor nişte paşi grăbiți, dar şovăielnici şi Ian Murdoch a dat buzna în odaie, palid, cu părul răvăşit, cu hainele într-un hal fără de hal. Se ținea de mobilă cu mâinile lui osoase, ca să

poată să rămână în picioare.

— Coniac! Coniac! strigă el şi căzu gemând pe canapea.

Nu era singur. In urma lui venea Stackhurst, fără pălărie si gâfâind aproape la fel de înnebunit ca şi tovarăşul lui.

— Da, da, coniac! strigă el. Omul îşi dă sufletul. Abia am izbutit să-l aduc până aici. A leşinat de două ori pe drum.

O jumătate de pahar de coniac tare produse o schimbare remarcabilă. Omul se ridică într-un cot şi-şi scoase haina de pe umeri.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dați-mi puțin untdelemn, sau opiu, sau morfină! strigă el. Orice, numai să-mi aline durerile astea înfiorătoare!

Şi eu şi inspectorul am scos un țipăt de spaimă când ne-am uitat la el. Pe umărul gol al lui Murdoch se afla imprimat în zigzag acelaşi şablon — o rețea de linii inflamate, semnul pe care-l purtase şi Fitzroy McPherson când murise.

Se vedea bine că durerea e cumplită şi răspândită în trup, întrucât din când în când bietul om nu mai putea nici măcar să respire, se învinețea la față şi apoi, gâfâind înfiorător, îşi ducea mâna la inimă; fruntea i se îmbrobonise de sudoare. Putea să moară dintr-o clipă într-alta. I-am turnat mereu coniac pe gât şi fiecare doză

înghițită îl readucea tot mai mult la viață. Tamponându-i rănile stranii cu vată înmuiată în untdelemn, am izbutit să-i mai alin chinul. În cele din urmă, capul i se lăsă moale pe pernă. Istovit, părea că-şi consumă ultima rezervă de vitalitate. Căzuse într-o toropeală care era pe jumătate somn şi pe jumătate leşin, dar cel puțin însemna o alinare a durerii.

Fusese imposibil să-i punem vreo întrebare, dar în momentul în care ne-am asigurat de starea lui, Stackhurst s-a întors către mine:

— Dumnezeule! strigă el. Dar ce-i asta, domnule Holmes? Ce este? Nu înțeleg nimic!

— Unde l-ai găsit?

— Jos, pe plajă. Exact unde a pățit şi McPherson nenorocirea. Dac-ar fi avut inima la fel de slabă ca a lui McPherson, nici nu s-ar mai afla acum aici. În timp ce-l aduceam, am crezut de mai multe ori că moare. Era prea departe ca să mai ajungem la Vila Frontoanelor, aşa că m-am repezit spre casa dumitale.

— L-ai văzut pe plajă?

— Mă plimbam pe faleză când i-am auzit strigătul. Era la marginea apei şi se clătina pe picioare ca un bețiv. Am coborât cât am putut de repede, l-am învelit în nişte haine şi l-am adus sus. Pentru numele lui Dumnezeu, Holmes, foloseşte-ți toate puterile şi nu-ți cruța eforturile

pentru a ridica blestemul care apasă asupra locului ăsta, pentru că viața devine insuportabilă. Cum, dumneata care ai o reputație mondială, nu poți să faci nimic pentru noi?

— Ba cred că da, Stackhurst. Vino imediat cu mine! Vino şi dumneata, domnule inspector. O să vedem dacă nu putem să predăm în mâinile dumneavoastră pe acest asasin.

Lăsându-l pe Murdoch în stare de inconştiență în grija menajerei mele, am coborât tustrei spre laguna fatală. Pe pietriş erau aşezate prosoapele şi hainele lăsate de bietul Murdoch. M-am plimbat încet pe la marginea apei, urmat în şir indian de însoțitorii mei. Mai toată laguna era prea puțin adâncă, dar sub faleză, unde există o scobitură în plajă, avea o adâncime de un metru — un metru şi jumătate. Ăsta era locul pe care, în mod firesc, şi l-ar fi ales orice înotător, pentru că forma o piscină verde, transparentă, cu apa limpede ca cristalul. Deasupra se aflau un şir de stânci şi pe acolo am pornit, scrutând plin de curiozitate apa de la picioarele mele. Tocmai ajunsesem la partea cea mai adâncă şi mai liniştită a apei, când am dat cu ochii de ceea ce căutam şi am izbucnit într-un strigăt de triumf:

— *Cyanea!* am strigat. *Cyanea* — Priviți, „Coama Leului”!

Într-adevăr, obiectul neobişnuit pe care îl

arătam semăna cu un smoc de fire încâlcite din coama unui leu. Pe un prag stâncos, la aproximativ un metru sub apă, zăcea un animal ciudat şi păros, care vibra şi flutura, având dungi argintii printre pletele galbene. Pulsația îi era înceată şi greoaie — dilatări urmate de contracții.

— A făcut destul rău, acum i-a sunat şi lui ceasul! am strigat eu. Ajută-mă, Stackhurst, să-l distrugem definitiv pe acest ucigaş.

În preajma stâncilor se afla un bolovan imens şi, unindu-ne eforturile, l-am împins până ce, cu o pleoscăială cumplită, l-am trântit în apă. Când s-au liniştit vălurelele, am văzut că ajunsese pe pragul stâncos de la fund. O margine fluturândă de membrană galbenă arăta că dedesubtul lui zăcea victima noastră. De sub piatră se prelingea o substanță uleioasă, groasă, care păta apa din jur, ridicându-se încet la suprafață.

— Să fiu al dracului dacă înțeleg ceva! strigă inspectorul. Ce era asta, domnule Holmes? Aici m-am născut şi aici am crescut, dar în viața mea n-am văzut una ca asta. Nu e un lucru de prin părțile noastre.

— Din fericire pentru comitatul Sussex — i-am spus eu. Probabil că animalul a fost adus aici de uraganul acela din sud-est. Întoarceți-vă amândoi acasă la mine şi am să vă relatez experiența sinistră, ținută minte vreme

îndelungată, şi pe bună dreptate, de cineva care s-a întâlnit cu aceeaşi primejdie pe mare.

*

Când am ajuns în biroul meu, l-am găsit pe Murdoch mult mai bine; îşi revenise suficient ca să şadă în capul oaselor. Era încă năuc, şi din când în când îl mai scutura câte un fior de durere. Vorbind dezlânat şi cu frânturi de cuvinte, ne-a explicat că habar n-are ce i s-a întâmplat, doar atât că deodată a fost cuprins de nişte dureri groaznice şi că a trebuit să facă apel la toate resursele sale morale şi fizice pentru a putea ajunge la mal.

— Aici avem o carte — am spus eu ridicând volumaşul — care a adus pentru prima dată lumină într-o chestiune ce ar fi putut să rămână de-a pururi întunecată. Este cartea „În lumea largă", de celebrul observator J. C. Wood. Era cât pe-aci să piară de pe urma atingerii acestei fiinţe scârboase, aşa că a scris totul în deplină cunoştinţă de cauză. *Cyanea capillata* este numele complet al fiarei şi atingerea ei e cel puţin la fel de periculoasă ca şi muşcătura cobrei, iar pe de altă parte, e şi mult mai dureroasă. Daţi-mi voie să vă spicuiesc câte ceva din această lucrare:

„Dacă înotătorii văd o masă rotundă şi

nedesluşită de membrane şi fibre de culoare galben-închis, ceva ca un smoc din coama unui leu, amestecat cu bețeală argintie, să se ferească pentru că este înspăimântătorul animal *Cyanea capillata*, cu o înțepătură cumplită”

Oare sinistra noastră cunoştință poate fi descrisă mai limpede decât aşa? Şi autorul ne povesteşte mai departe întâlnirea sa cu un asemenea animal: odată, pe când înota în largul coastei comitatului Kent, a descoperit că ființa aceasta radiază filamente aproape invizibile până la o distanță de cincisprezece metri, şi că orice persoană ce se nimereşte înăuntrul acestei circomferințe, chiar la o asemenea depărtare de centrul funest, este de asemenea în pericol de moarte. Chiar la o atare distanță efectul asupra lui Wood a fost aproape fatal.

„Numeroase fire au pricinuit dungi de culoare purpurie pe piele; la o examinare mai atentă, ele s au dovedit a fi nişte puncte sau pustule extrem de mici, fiecare punct fiind, cum s-ar zice, făcut cu un ac înroşit în foc, ce străpunge nervii”.

După cum explică el, durerea locală e partea cea mai puțin însemnată a acestui chin cumplit.

„Tot corpul mi-era străbătut de junghiuri, de parc-aş fi fost lovit de un glonț. Pulsația a încetat şi apoi inima a zvâcnit de vreo cinci-şase ori, de parcă voia să-mi spargă pieptul”.

Durerea era cât p-aci să-l omoare, deşi îi căzuse victimă numai în oceanul agitat şi nu în apa mică şi liniştită a lagunei. El zice că abia s-a mai putut recunoaşte după aceea, atât de albă, zbârcită şi schimonosită îi era faţa. A sorbit o duşcă de rachiu şi apoi a băut o sticlă întreagă. Şi se pare că asta l-a salvat. Domnule inspector, aveți aici cartea, pe care v-o las, e mai presus de orice îndoială că ea conține explicația completă a tragediei bietului McPherson.

— Şi întâmplător, mă scoate şi pe mine basma curată — remarcă Ian Murdoch, zâmbind trist. Nu vă țin de rău, domnule inspector, şi nici pe dumneavoastră domnule Holmes, pentru că bănuielile împotriva mea erau fireşti. Am impresia că în chiar ajunul arestării mele am izbutit să scap de acuzații doar împărtăşind soarta bietului meu prieten.

— Nu, domnule Murdoch, eu mă aflam pe calea cea bună şi dacă aş fi pornit de-acasă, aşa cum intenționam, aş fi putut să vă cruț de această experiență înspăimântătoare.

— Dar cum ați ştiut, domnule Holmes?

— Sunt un cititor omnivor, cu o memorie extrem de receptivă şi de bună pentru tot felul de fleacuri. Cuvintele „coama leului” m-au obsedat. Ştiam că le-am întâlnit undeva, într-un context neaşteptat. Ați văzut şi dumneavoastră că într-

adevăr e un nume foarte potrivit pentru acest animal. Nu mă îndoiesc că animalul plutea pe apă când l-a văzut McPherson şi că vorbele lui au fost singurele în stare să ne transmită un avertisment împotriva fiinţei care-i pricinuise moartea.

— Atunci, cel puţin eu am scăpat de învinuire — zise Murdoch, ridicându-se încet în picioare. Ar trebui totuşi să vă spun vreo câteva cuvinte ca explicaţie, întrucât ştiu în ce direcţie au mers cercetările dumneavoastră. E adevărat că am iubit-o pe domnişoara Bellamy, dar în ziua în care alegerea ei s-a îndreptat asupra prietenului meu McPherson, singura mea dorinţă a fost să contribui la realizarea fericirii ei. Am fost foarte mulţumit să mă dau la o parte şi să le pot fi de folos. Adeseori, le duceam eu bileţelele şi tocmai pentru că eram confidentul lor şi pentru că ţineam aşa de mult la ea, m-am grăbit să-i spun de moartea prietenului meu, ca nu cumva să mi-o ia cineva înainte, înfăţişându-i brusc şi fără delicateţe lucrurile. Ea n-a vrut să vă spun nimic despre relaţiile noastre, ca nu cumva să trageţi concluzii împotriva mea şi să am şi eu ceva de suferit. Dar cu voia dumneavoastră, trebuie să încerc să mă întorc la Vila Frontoanelor, pentru că tare aş vrea să mă culc.

Stackhurst îi întinse mâna:

— Aveam cu toţii nervii teribil de încordaţi, ca

strunele unui instrument de concert. Te rog să ierți trecutul, Murdoch. În viitor o să ne înțelegem mai bine.

Plecară împreună braț la braț, ca doi prieteni. Inspectorul rămase în picioare, uitându-se la mine cu ochii lui bovini.

— Ei bine, ați izbutit! strigă el în cele din urmă. Citisem eu multe despre dumneavoastră, dar nu crezusem o iotă din toate poveştile alea. E minunat!

M-am văzut silit să clatin din cap. A accepta o asemenea laudă înseamnă o depreciere în proprii tăi ochi.

— La început am mers cam încet, neiertat de încet. Dac-am fi descoperit cadavrul în apă, nu mi-ar fi scăpat soluția. Dar prosopul m-a indus în eroare. Bietului om nu i-a trecut prin minte să se şteargă cu prosopul, iar eu la rândul meu am fost determinat să cred că nici n-a intrat în apă. Atunci cum aş fi putut să mă gândesc că era vorba de atacul unui animal acvatic? Iată de ce am fost împins pe o urmă greşită. Ei, domnule inspector, adeseori mi-am permis să vă iau peste picior pe dumneavoastră polițiştii! Dar *Cyanea capillata* era cât pe-aci să răzbune necazurile Scotland Yard-ului.

POVESTEA CORABIEI GLORIA SCOTT

— Am aici nişte hârtii, peste care zău, doctore Watson, cred că ar merita să-ți arunci ochii — zise prietenul meu Sherlock Holmes, într-o seară de iarnă când stăteam lângă cămin, vizavi unul din celălalt. Sunt documentele privind cazul extraordinar al vasului „Gloria Scott", şi acesta este mesajul care l-a făcut pe judecătorul de pace Trevor să înnebunească de groază când l-a citit.

Scoase dintr-un sertar un sul îngălbenit şi, desfăcând panglicuța cu care era legat, îmi înmână un bilețel mâzgălit pe o jumătate de coală de hârtie gri.

„Toate pregătirile vânătorii s-au apropiat de sfârşit. Paznicul vânatului, Hudson, se pare, ne-a pregătit fazanul vândut. De la scăparea lui, glaspapirul e bun ca fuga."

Ridicând ochii de pe această hârtie după ce am citit enigmaticul mesaj, l-am văzut pe Holmes râzând satisfăcut de expresia întipărită pe fața mea.

— Pari cam încurcat, nu? zise el.

— Nu prea văd cum un asemenea mesaj ar putea să-i inspire cuiva groază. Mie mi se pare cel mult grotesc.

— Se prea poate. Şi totuşi, nu-i mai puțin adevărat că adresantul, care era un bătrânel robust şi destul de bine, a fost doborât la pământ când l-a citit de parcă ar fi fost lovit în cap cu tocul unui pistol.

— Ai reuşit să-mi stârneşti curiozitatea — i-am zis eu. Dar de ce spuneai adineaori că există nişte motive cu totul speciale pentru care ar trebui să studiez acest caz?

— Pentru că este primul de care m-am ocupat.

Mă străduisem adeseori să aflu de la tovarăşul meu ce anume îl făcuse să-şi îndrepte pentru prima dată atenția către munca de detectiv, dar până atunci nu-l prinsesem niciodată într-o dispoziție favorabilă de a mi se destăinui. Acum stătea în fotoliu, aplecat înainte şi întinzând pe genunchi documentele. Îşi aprinse pipa şi câtăva vreme fumă răsfoindu-le în tăcere.

— Nu m-ai auzit niciodată vorbind de Victor Trevor? întrebă el. A fost singurul meu prieten în timpul celor doi ani petrecuți la colegiu. Ştii, Watson, eu n-am fost niciodată prea sociabil, întotdeauna mi-a plăcut să meditez morocănos în camera mea şi să-mi elaborez micile metode de

gândire, aşa că nu m-am împrietenit cu prea mulți colegi. În afară de scrimă şi box n-am prea avut înclinații sportive, şi apoi cursurile pe care le urmam se deosebeau cu totul de ale celorlalți, aşa că n-aveam aproape nici un punct de contact cu ei. Trevor era singura mea cunoştință mai intimă, şi chiar şi asta se datora unui accident, şi anume faptului că într-o dimineață, în timp ce mă duceam la capelă, câinele lui şi-a înfipt cam tare dinții în glezna mea.

Este un mod destul de prozaic de a lega o prietenie, dar s-a dovedit eficace. Zece zile a trebuit să stau la orizontală şi Trevor venea din când în când să mă întrebe de sănătate. La început făceam doar o conversație de un minut-două, dar curând vizitele lui s-au prelungit şi sfârşitul trimestrului ne-a găsit legați într-o strânsă prietenie. Era un băiat inimos şi entuziast, vioi şi plin de energie, exact contrariul meu în multe privințe; dar am descoperit că avem câteva subiecte comune de discuție, şi ceea ce ne-a apropiat şi mai tare a fost faptul că mi-a mărturisit că nici el nu are mai mulți prieteni decât aveam eu. În cele din urmă, m-a invitat la moşia lui taică-su de la Donnitrope în comitatul Norfolk, aşa că m-am bucurat de ospitalitatea lor timp de o lună în vacanța mare.

Bătrânul Trevor era, fără doar şi poate, un om

înstărit şi respectat, judecător de pace şi latifundiar. Donnithorpe e un sătuc situat la nord de Langmere, în regiunea mlaştinilor sărate. Conacul lor era o clădire masivă şi demodată, construită din cărămidă, cu tavanele din bârne de stejar. Ajungeai la ea străbătând o alee splendidă, mărginită de tei. Bălțile din jur ofereau un teren excelent pentru vânătoarea de rațe sălbatice, precum şi pentru pescuit. Conacul avea o bibliotecă mică, dar bine selecționată, preluată, după câte am înțeles, de la fostul proprietar, de asemenea şi un bucătar destul de iscusit, aşa ca numai unui om mofturos nu i-ar fi plăcut să petreacă acolo o lună de zile.

Trevor-senior era văduv şi prietenul meu era singurul lui fiu. Am auzit că mai avusese şi o fiică, dar murise de difterie în timpul unei vizite făcute la Birmingham. M-a interesat foarte mult tatăl colegului meu. Era un om cu prea puțină cultură, dar cu o imensă forță naivă, şi fizică, şi spirituală. Nu cunoştea mai nici o carte, însă călătorise foarte mult, văzuse aproape toată lumea şi nu uitase nimic din ceea ce învățase. Era voinic şi îndesat, chiar corpolent, avea o claie de păr cărunt, fața smolită şi arsă de soare şi ochi albaştri de o agerime vecină cu ferocitatea. Şi totuşi, în ținutul respectiv avea o reputație de om blând şi filotim şi era vestit pentru indulgența

sentimentelor pe care le pronunța ca judecător.

Într-o seară, la puțin timp de la sosirea mea, am rămas după cină şi stăteam tustrei la un păhărel de porto, când tânărul Trevor se apucă să vorbească despre maniile mele în privința observației şi deducției, pe care le şi alcătuisem într-un fel de sistem, deşi încă nu cunoşteam rolul pe care aveau să-l joace în viața mea. Evident, bătrânului i se păru că fiul lui cam exagerase descriind vreo două din realizările mele mai spectaculoase.

— Ei, domnule Holmes — zise bătrânul, râzând cu bonomie. Ia să vedem: eu sunt un subiect excelent, dacă reuşeşti să deduci ceva din ceea ce vezi la mine.

— Mă tem că nu văd mare lucru — i-am răspuns eu. Aş putea eventual să sugerez că de un an încoace vă apasă teama unui atac împotriva persoanei dumneavoastră.

Râsul pieri de pe buzele bătrânului, care rămase cu ochii holbați la mine.

— Mde, asta cam aşa e — zise el. Ştii, Victor — continuă, adresându-se fiului său — când am pus pe fugă banda aia de braconieri, au jurat că o să ne înjunghie; iar Sir Edward Hoby chiar a fost victima unui atac. De atunci mă păzesc mereu. Dar nu-mi dau de loc seama cum ai văzut acest lucru

— Aveți un baston foarte frumos — i-am răspuns. După inscripție, am observat că nu-l purtați decât de un an. Dar v-ați dat osteneala să-i sfredeliți măciulia şi să turnați plumb topit în gaură ca să-l transformați într-o armă redutabilă. De aici am tras concluzia că n-ați fi luat asemenea precauții dacă nu v-ați teme de o primejdie oarecare.

— Şi altceva? întrebă zâmbind bătrânul.

— În tinerețe ați practicat cu asiduitate boxul.

— Şi cu asta ai nimerit-o. Dar de unde ştii? Am nasul puțin turtit sau strâmb?

— Nu — i-am răspuns. După conformația urechilor. Sunt turtite şi îngroşate, aşa cum au de obicei boxerii profesionişti.

— Şi altceva?

— Ați săpat multă vreme în viața dumneavoastră, judecând după bătăturile din palme.

— Mi-am câştigat averea pe terenurile aurifere.

— Ați fost în Noua Zeelandă.

— Şi cu asta ai nimerit-o.

— Ați vizitat Japonia.

— Perfect adevărat.

— Şi ați fost foarte strâns legat de o persoană ale cărei inițiale erau J.A. şi pe care, ulterior, ați dorit din suflet s-o dați cu totul uitării.

Domnul Trevor se ridică încet în picioare, îşi aţinti ochii mari, albaştri, asupra mea, o privire stranie şi înnebunită, apoi căzu cu faţa peste cojile de nucă împrăştiate pe masă, într-un leşin vecin cu moartea.

Cred că poţi să-ţi închipui, Watson, cât de şocaţi am fost şi eu, şi fiul lui. Dar criza n-a durat mult, pentru că, de îndată ce i-am desfăcut gulerul şi i-am stropit obrajii cu apa dintr-un bol pentru clătit mâinile, a horcăit de vreo două ori, apoi s-a ridicat în capul oaselor.

— Hei, băieţi! ne-a zis el cu un zâmbet silit. Sper că nu v-am speriat. Aşa voinic cum par, am şi eu un punct slab la inimă şi nu e greu să mă dea cineva peste cap. Nu ştiu cum izbuteşti dumneata, domnule Holmes, să faci lucrurile astea, dar cred că orice detectiv care se bazează fie pe realitate, fie pe imaginaţie nu-i decât o jucărie în mâinile dumitale. Domnule, să ştii că eşti făcut pentru cariera asta.

Şi, dacă vrei să mă crezi, Watson, această recomandaţie, împreună cu aprecierea exagerată a talentului meu, a fost primul lucru care m-a determinat să cred că pot să transform într-o profesie ceea ce până atunci nu fusese decât o pasiune de amator sau o distracţie. În momentul acela însă eram prea preocupat de tulburarea bruscă a sănătăţii gazdei mele ca să mă mai

gândesc la altceva.

— Sper că n-am spus nimic care să vă rănească, domnule Trevor?

— Mde, fără doar şi poate, ai atins un punct sensibil, îmi permit să te întreb de unde ştii acest lucru şi cât ştii?

Acum vorbea pe jumătate în glumă, dar în adâncul ochilor lui tot mai stăruia o expresie de groază.

— E simplu ca bună ziua — i-am răspuns. Când v-aţi suflecat mânecile ca să trageţi peştele ăla în barcă, am văzut că la încheietura braţului aveţi un tatuaj cu literele J.A. Se mai pot citi, dar, judecând după aspectul lor şters şi după petele din jur, de pe piele, e limpede că s-au făcut eforturi pentru a le îndepărta. Evident deci că iniţialele acelea v-au fost cândva foarte familiare, însă ulterior aţi dorit să le uitaţi.

— Vai, ce ochi ai! strigă el cu un oftat de uşurare. Lucrurile stau întocmai cum ai spus. Dar să nu mai vorbim despre asta. Dintre toţi strigoii, cei mai îngrozitori sunt cei ai iubirilor de demult. Veniţi în sala de biliard, să fumăm în linişte un trabuc.

Din ziua aceea, în ciuda cordialităţii lui, domnul Trevor a avut întotdeauna o undă de suspiciune în comportarea lui faţă de mine. Chiar şi fiul său mi-a spus odată:

— L-ai speriat aşa de tare pe babacu', că niciodată n-o să mai fie sigur de ce ştii şi ce nu ştii.

Sunt absolut încredințat că bătrânul Trevor nu intenționa câtuşi de puțin să-şi manifeste acest sentiment, dar îl obseda în aşa măsură, încât se vădea în fiecare acțiunea a lui. În cele din urmă m-am convins că-i stric liniştea, astfel că mi-am scurtat vizita în casa lor. Dar, exact cu o zi înainte de plecarea mea, s-a produs un incident care ulterior s-a dovedit a fi de o mare importanță.

Stăteam tustrei pe nişte scaune de răchită în grădină, prăjindu-ne la soare şi admirând priveliştea din ținutul mlaştinilor, când fata din casă veni să ne anunțe că la uşă se află un om care doreşte să vorbească cu domnul Trevor.

— Cine e? întrebă gazda.

— N-a vrut să-şi spună numele.

— Dar ce vrea?

— Zice că-l cunoaşteți şi că nu doreşte decât să vă vorbească o clipă.

— Pofteşte-l aici.

Peste câteva clipe îşi făcu apariția un omuleț smochinit care mergea şontâc-şontâc, cu un aer de o slugărnicie respingătoare. Purta o jachetă descheiată, mânjită cu catran pe mânecă, o cămaşă în carouri roşii şi negre, pantaloni strâmți fără dungă şi nişte ciubote greoaie şi scâlciate.

Avea fața arsă de soare, ascuțită şi vicleană; zâmbetul care n-o părăsea niciodată îi dezgolea dinții strâmbi şi îngălbeniți. Mâinile aspre şi crăpate şi le ținea încleştate, aşa cum e obiceiul marinarilor. În timp ce străbătea cu pas greoi pajiştea, l-am auzit pe domnul Trevor scoțând un fel de sughiț: sărind de pe scaun, alergă în casă, dar se întoarse într-o clipă: în momentul când trecea pe lângă mine, duhnea a coniac.

— Ei, omule — zise el — cu ce-ți pot fi de folos? Marinarul stătea în fața lui, privindu-l cu ochii mijiți şi cu acelaşi zâmbet ce-i lăbărța gura.

— Nu mă cunoaşteți? întrebă el.

— Phii, Doamne! Bănuiesc că trebuie să fii Hudson! zise domnul Trevor, surprins.

— Hudson în carne şi oase, domnule — încuviință marinarul. Ehe, or fi treizeci de ani şi mai bine de când v-am văzut ultima dată. Dumneavoastră sunteți instalat aici la casa dumneavoastră, iar eu, sireacul, tot mai molfăi bucăți de carne conservată din butoiul cu saramură.

— Ei lasă, o să vezi dumneata că n-am uitat vremurile de demult — strigă domnul Trevor şi, apropiindu-se de marinar, îi şopti ceva. Apoi vorbi cu glas tare: Du-te la bucătărie şi o să-ți dea de mâncare şi de băut. Nu mă-ndoiesc că-ți voi putea găsi o slujbă.

— Mulțumesc frumos, domnule — zise marinarul, ducând un deget la moțul din frunte. Tocmai mi s-a isprăvit angajamentul de doi ani pe un vas de emigranți, o rablă veche şi înceată, cu un echipaj neîndestulător, aşa că nu mi-ar strica şi mie o țâră de odihnă. Şi aşa chiteam eu că ori 'mneavoastră, ori domnu' Beddoes o să-mi dați prilejul s-o mai las încolo de muncă.

— A! strigă domnul Trevor. Ştii unde e domnul Beddoes?

— Să fiți 'mneavoastră sănătos, că eu ştiu unde-mi sunt toți vechii prieteni! răspunse individul, zâmbind sinistru, şi porni cu mersul lui şleampăt către bucătărie, condus de fata din casă.

Domnul Trevor ne spuse mormăind ceva, cum că ar fi fost îmbarcat pe acelaşi vas cu individul acesta pe când se ducea la exploatările aurifere; apoi, lăsându-ne singuri în grădină, intră în casă. Peste o oră, când neam dus şi noi înăuntru, l-am găsit beat mort pe canapeaua din sufragerie. Incidentul mi-a lăsat o impresie foarte urâtă, aşa că a doua zi nu-mi mai părea rău de loc că plec din Donnithorpe, întrucât simțeam că prezența mea poate fi stingheritoare pentru prietenul meu.

Toate astea s-au întâmplat în prima lună a vacanței de vară. M-am întors în garsoniera mea de la Londra, unde am petrecut şapte săptămâni lucrând la nişte experiențe de chimie organică.

Într-o zi însă, când venise şi toamna, iar vacanța se apropia de sfârşit, am primit o telegramă de la prietenul meu, care mă implora să mă duc la Donnithorpe, spunând că are mare nevoie de sfatul şi ajutorul meu. Bineînțeles c-am lăsat totul baltă şi am pornit-o spre comitatul acela nordic.

Victor Trevor m-a întâmpinat la gară cu docarul şi dintr-o privire mi-am dat seama că cele două luni care se scurseseră de la ultima noastră întâlnire au fost foarte chinuitoare pentru el. Slăbise, părea ros de griji şi-şi pierduse firea entuziastă şi zgomotoasă pentru care era vestit.

— Bătrânul e pe moarte — fură primele lui cuvinte.

— Nu se poate! am strigat eu. Dar ce-a pățit?

— L-a lovit apoplexia. A suferit un şoc nervos. Toată ziua s-a agitat cumplit. Mă întreb dacă o să-l mai găsim în viață când om sosi.

După cum îți poți închipui, Watson, m-am îngrozit la auzul acestei veşti neaşteptate.

— Care-i cauza? l-am întrebat.

— Ei vezi, tocmai aici e buba. Hai urcă-te şi o să vorbim pe drum. Ți-aduci aminte de individul ăla care a sosit în ajunul plecării tale de la noi?

— Da, mi-l amintesc perfect.

— Ştii pe cine am primit noi în casă în ziua aceea?

— Habar n-am.

— Pe Scaraoțchi, Holmes! strigă el.

L-am privit uimit.

— Da; era diavolul în persoană. Din ziua aceia n-am mai avut un ceas liniştit, nici măcar un ceas. Bătrânul n-a mai ținut capul sus din seara aceea, iar acum viața lui e zdrobită şi inima i s-a frânt. Şi toate astea numai din pricina blestematului de Hudson.

— Bine, dar ce putere avea omul ăsta?

— Ei, tocmai asta aş vrea cu orice preț să aflu. Şi ce om bun şi de treabă era bătrânul! Pâinea lui Dumnezeu! Cum a putut el să cadă în ghearele unui asemenea bandit? Dar îmi pare grozav de bine că ai venit, Holmes. Am foarte multă încredere în inteligența şi-n discernământul tău şi ştiu că tu o să mă sfătuieşti cum e mai bine.

Docarul aluneca repede pe drumul neted şi alb de țară şi în fața noastră se întindea regiunea nesfârşită a mlaştinilor, licărind sub razele roşii ale soarelui în asfințit. Dintr-o dumbravă din stânga noastră se şi iveau hornurile înalte şi stâlpul pavilionului, care ne vesteau apropierea de conacul moşierului.

— Tata l-a angajat pe individ ca grădinar — începu tovarăşul meu — şi apoi, întrucât asta nu l-a mulțumit, a fost ridicat la rangul de majordom. Toată casa era la cheremul lui. Şi el se lăfăia de

colo până colo şi făcea tot ce-i trăsnea prin cap. Femeile de serviciu se plângeau de faptul că o ține numai într-o beție şi că le spune vorbe urâte. Tata le-a mărit salariul la toate ca să le compenseze acest necaz. Individul lua barca şi puşca cea mai bună a bătrânului şi pleca la vânătoare când avea chef. Şi toate astea le făcea cu un rânjet atât de grețos şi de insolent, încât dacă n-ar fi fost mult mai în vârstă ca mine, de multe ori i-aş fi tras o mamă de bătaie să mă pomenească. Te rog să mă crezi pe cuvânt, Holmes, că tot timpul a trebuit să fac eforturi nemaipomenite ca să mă stăpânesc şi acuma mă întreb dacă nu cumva ar fi fost înțelept din partea mea să-mi fi dat drumul nițel. Ei, şi cum îți spun, lucrurile au mers la noi din rău în mai rău, iar animalul ăsta de Hudson şi-a luat din ce în ce nasul la purtare până când într-o zi, răspunzându-i obraznic lui taică-meu, l-am luat de guler şi l-am dat afară din cameră. S-a furişat pe uşă cu o față lividă şi cu priviri veninoase care rosteau amenințări mai cumplite decât ar fi putut s-o facă gura lui. Nu ştiu ce s-a petrecut între bietul taică-meu şi el după aceea, dar a doua zi bătrânul a venit la mine şi m-a întrebat dacă aş avea ceva împotrivă să-i cer scuze lui Hudson. Îți dai seama că am refuzat şi l-am întrebat pe taică-meu cum poate tolera ca nenorocitul ăla să-şi permită atâtea față de el şi față de ceilalți din

casă. „Ah, băiete mi-a răspuns tata, e foarte uşor să vorbeşti aşa, însă habar n-ai în ce situație sunt. Dar ai să afli tu, Victor. Am să am grijă să afli, orice s-ar întâmpla! Tu, băiete, nu eşti în stare să crezi nimic rău despre bietul şi bătrânul tău tată, aşa-i?”

Bătrânul era tare emoționat — îşi continuă Victor Trevor relatarea — şi stătu încuiat toată ziua în birou. Uitându-mă pe fereastră, am văzut că scrie de zor. În seara aceea s-a petrecut ceea ce ni s-a părut nouă a fi marea eliberare, întrucât Hudson ne-a spus că are de gând să ne părăsească. După cină, în timp ce stăteam în sufragerie cu tata, intră şi, cu glas răguşit, ne anunță intenția lui. Se vedea de la o poştă că e beat.

— M-am săturat până în gât de Norfolk — zise el. Am să trag o fugă până la domnul Beddoes în Hampshire. Să mor eu dacă n-o să se bucure când o da cu ochii de mine, la fel de mult cum v-ați bucurat şi 'mneavoastră.

— Vai, Hudson, dar sper că nu pleci supărat de la noi?! zise taică-meu pe un ton atât de blând, că m-a scos din sărite.

— Încă nu mi s-au cerut scuze — replică morocănos, cu ochii la mine.

— Victor, de ce nu vrei să recunoşti că te-ai purtat cam brutal cu acest cetățean onorabil? mi

se adresă tata, întorcându-se spre mine.

— Dimpotrivă, părerea mea este că şi tu, şi eu am dat dovadă de o răbdare ieşită din comun față de el — i-am răspuns.

— A, da? Aşa ți-e vorba? mârâi individul. Bine, şefule! O să mai stăm noi de vorbă în privința asta!

După care, cu mersul lui şleampăt, ieşi din odaie şi peste o jumătate de oră părăsi casa, lăsându-l pe tata într-o stare de agitație care-ți făcea milă. Noapte de noapte, l-am auzit plimbându-se prin cameră în lung şi-n lat şi tocmai când începuse să-şi recapete încrederea, s-a abătut asupra lui ultima lovitură.

— Cum? l-am întrebat eu, curios.

— Într-un chip cu totul extraordinar. Aseară a sosit o scrisoare pentru taică-meu purtând ştampila poştei din Fordingbridge. Tata a citit-o, şi-a prins capul în mâini şi a început să se învârtească prin cameră într-un cerc din ce în ce mai mic, ca un om scos din minți. Într-un târziu, când am izbutit să-l aşez pe canapea, buzele şi pleoapele i se strâmbaseră: mi am dat seama că suferise o congestie cerebrală. A venit imediat doctorul Fordham şi, ajutat de mine, l-a culcat în pat; dar paralizia avansase, tata nu dădea nici un semn că şi-ar fi recăpătat cunoştința şi tare mă tem că nici n-o să-l mai găsim în viață.

— Vai, Trevor, mă sperii! am strigat eu. Oare ce-a putut să conțină scrisoarea aia ca să aibă un efect atât de înspăimântător?

— Nimic. Tocmai asta-i partea inexplicabilă. Mesajul era absurd şi lipsit de importanță. Ah, Doamne, uite că temerile mele s-au adeverit.

În timp ce vorbeam, ne apropiam de colțul aleii şi, în lumina ce scădea, am văzut că jaluzele fuseseră trase la toate ferestrele casei. În clipa când ne repezeam la uşă, prietenul meu având fața schimonosită de durere, din casă ieşi un domn în negru.

— Când s-a întâmplat domnule doctor? întrebă Trevor.

— Aproape imediat după ce-ai plecat.

— Şi-a mai recăpătat cunoştința?

— O singură clipă. Înainte de a se produce deznodământul.

— Mi-a lăsat vreo vorbă?

— Doar atât: că hârtiile sunt în sertarul din fund al dulăpiorului japonez.

Prietenul meu a urcat împreună cu doctorul în camera mortuară, pe când eu am rămas în birou, tot sucind şi răsucind în minte întreaga poveste, mai mohorât ca niciodată. Care o fi fost trecutul acestui domn Trevor? Boxer, călător şi căutător de aur; şi cum de se dăduse pe mâna acestui marinar cu mutră acră? Şi-apoi, de ce a

leşinat când a auzit o simplă aluzie la inițialele pe jumătate şterse de pe brațul lui? Şi de ce să moară de spaimă la primirea unei scrisori din Fording-bridge? Îmi veni în minte că Fordingbridge se află în comitatul Hampshire şi că acest domn Beddoes, pe care marinarul se dusese să-l viziteze şi, foarte probabil, să-l şantajeze, locuia în Hampshire. Aşadar, scrisoarea putea să vină fie de Ia Hudson, marinarul, anunțându-l că a dat în vileag taina aceea vinovată care părea să existe, fie de la Beddoes, care-l avertiza pe un vechi complice că dezvăluirea secretului lor comun este iminentă. Până aici totul părea să fie destul de limpede. Dar atunci cum era posibil ca scrisoarea să fie caraghioasă şi lipsită de importanță, aşa cum o socotea fiul? De bună seamă că n-a citit-o cu atenție. Dacă aşa stau lucrurile, probabil că era vorba de unul dintre acele ingenioase coduri secrete care spun cu totul altceva decât par să spună. Trebuia neapărat să văd scrisoarea. Dacă avea un sens ascuns, mă credeam în stare să-l pot descifra. Un ceas am stat şi am tot chibzuit la aceste lucruri în întunericul din birou, până când, într-un târziu, o servitoare cu ochii plânşi mi-a adus o lampă. În curând a sosit şi prietenul meu Trevor. Era palid, dar calm şi ținea strâns în mână toate hârtiile pe care le am acum pe genunchi. S-a aşezat în fața

mea, a tras lampa spre marginea mesei şi mi-a întins un bilețel mâzgălit, după cum vezi, pe o hârtie gri. Suna astfel: „Toate pregătirile vânătorii s-au apropiat de sfârşit. Paznicul vânatului, Hudson, se pare, ne-a pregătit fazanul vândut. De la scăparea lui, glaspapirul e bun ca fuga".

La prima lectură a acestui mesaj, bănuiesc că pe chipul meu se citea aceeaşi nedumerire pe care o manifestai şi tu adineauri. Apoi l-am recitit cu multă atenție. Nu încăpea îndoială că era exact ceea ce mă aşteptasem să fie, şi această stranie combinație de cuvinte ascundea, fără doar şi poate, un cu totul alt înțeles. Oare împerecherile de cuvinte „fazanul vândut" ori „glaspapirul e bun ca fuga" să aibă o semnificație prestabilită printr-un cod? Un asemenea sens ar fi fost arbitrar şi ar fi fost totodată imposibil de dedus printr-o metodă oarecare. Şi totuşi nu-mi venea să cred că aşa stau lucrurile, iar prezența cuvântului Hudson părea să indice că subiectul scrisorii este cel presupus de mine, iar, pe de altă parte, că autorul scrisorii e Beddoes, şi nu marinarul. Am încercat să citesc mesajul de-a-ndoaselea dar combinația „fuga ca bun e" nu părea să ducă nicăieri. Apoi am încercat să citesc cuvintele pe sărite, dar nici „toate vânătorii apropiat", nici „scăparea glaspapirului" nu făgăduiau câtuşi de puțin să arunce vreo lumină asupra problemei. Într-o

străfulgerare mi-am dat seama că dețin cheia enigmei, constatând că, dacă citeşti cuvintele din trei în trei, începând cu primul, alcătuieşti un mesaj care, într-adevăr, a avut darul să-l împingă la disperare pe bătrânul Trevor. Avertismentul, aşa cum i l-am citit în cele din urmă prietenului meu, era scurt şi concis:

„Toate s-au sfârşit. Hudson ne-a vândut. Scăparea e fuga".

Victor Trevor îşi îngropa fața în mâinile tremurătoare.

— Asta trebuie să fie, bănuiesc — zise el. E mai rău decât moartea, deoarece înseamnă nu numai o viață pierdută, ci şi dezonoarea. Dar ce pot să însemne lucrurile astea „paznicul vânatului", „fazanul vândut"?

— N-au nici un sens pentru mesajul în sine, însă ar putea să aibă un sens, şi încă foarte important pentru noi, dacă n-am avea alte mijloace de a-l descoperi pe expeditor. Vezi că el a început prin a scrie „Toate... s-au... sfârşit" şi aşa mai departe. După aceea, pentru a corespunde cifrului prestabilit între ei, s-a apucat să completeze fiecare spațiu cu câte două cuvinte. În mod firesc a folosit primele cuvinte care i-au trecut prin minte, şi dacă printre acestea s-au nimerit să fie atâtea cu referire la vânătoare, poți fi aproape sigur că expeditorul este pasionat fie de

vânătoare, fie de creşterea vânatului. Ştii ceva despre acest Beddoes?

— A, fiindcă ai pomenit de asta — mi-a replicat Trevor — îmi amintesc că bietul taică-meu primea în fiecare toamnă o invitație de la Beddoes să vină să vâneze pe domeniile lui.

— Atunci nu mai încape îndoială că scrisoarea e de la el — i-am răspuns eu. Ne mai rămâne doar să stabilim în ce constă acest secret pe care marinarul Hudson pare-se că l-a păstrat, plutind ca o amenințare deasupra capetelor acestor doi oameni bogați şi respectați?

— Vai, Holmes, tare mă tem că e vorba de un păcat ruşinos! strigă prietenul meu. Dar de tine n-am să mă feresc. Iată declarația pe care a redactat-o taică-meu când şi-a dat seama că amenințarea lui Hudson a devenit iminentă. Am găsit-o în dulăpiorul japonez, aşa cum i-a spus el doctorului. Ia-o şi citeşte-mi-o, căci eu n-am nici puterea, nici curajul s-o fac.

Ei, bine, Watson, astea sunt hârtiile pe care mi le-a înmânat şi am să ți le citesc şi ție, cum i le-am citit şi lui atunci seara, în încăperea aceea bătrânească. După cum vezi, pe prima pagină stă scrisă următoarea însemnare: „Câteva detalii despre călătoria vasului «Gloria Scott» din clipa când a părăsit portul Falmouth, la 8 octombrie 1855, până la distrugerea lui, la data de 6

noiembrie, în punctul situat la 15⁰ 20' latitudine nordică şi 25° 15' longitudine vestică". Relatarea este făcută sub forma unei scrisori şi sună astfel:

„Dragul meu, scumpul meu fiu, acum când primejdia dezonoarei este gata să-mi întunece ultimii ani ai vieții, îți pot scrie cu toată sinceritatea şi cinstea că nici frica de autorități, nici teama de a-mi pierde situația pe care o dețin în ținutul nostru, şi nici faptul de a decădea în ochii tuturor celor care m-au cunoscut nu-mi sfâşie inima; mă doare doar gândul că va trebui să te fac să roşeşti, tocmai pe tine care mă iubeşti şi care nădăjduiesc că rareori ai avut vreo pricină de a mă privi altfel decât cu respect. Dar dacă totuşi se va abate asupra mea lovitura care mă amenință, doresc ca tu să citeşti aceste rânduri pentru a afla chiar de la mine în ce măsură am fost vinovat. Pe de altă parte, dacă totul va merge bine (ah, dacă ai şti cum mă rog lui Dumnezeu atotputernicul să se îndure de mine) şi dacă întâmplarea va face ca aceste hârtii să nu fie încă distruse şi să cadă în mâinile tale, te rog în numele tuturor lucrurilor pe care le consideri sacre, te conjur în memoria răposatei tale mame şi în numele dragostei care ne-a legat pe noi doi, să le arunci pe foc şi să nu te mai gândeşti niciodată le ele.

Aşadar, dacă ochiul tău merge mai departe şi

citeşte rândul următor, ştiu că asta înseamnă că am fost demascat şi smuls din căminul meu, sau, ceea ce e mult mai probabil — deoarece ştii că sunt bolnav de inimă — înseamnă că gura mea a fost pecetluită de-a pururi de tăcerea morții. Oricum vor sta lucrurile, a trecut timpul când se mai poate ascunde ceva, şi fiecare cuvânt pe care ți-l spun este adevărul adevărat; îți jur că aşa e şi că nu mint, căci nădăjduiesc să fiu iertat.

Dragul meu băiat, eu nu mă numesc Trevor. Când eram tânăr mă numeam James Armitage şi cred că acum vei înțelege ce spaimă mi-a pricinuit colegul tău, cu câteva săptămâni în urmă, când mi-a spus unele lucruri din care părea să reiasă că mi-a întrezărit taina. Deci, sub numele de Armitage, m-am angajat la o bancă din Londra şi tot sub numele de Armitage am fost condamnat pentru încălcarea legilor țării şi deportat. Să nu mă judeci prea aspru, băiete. Era vorba de o aşa-zisă datorie de onoare pe care a trebuit s-o plătesc şi, ca să fac acest lucru, am folosit bani care nu-mi aparțineau, fiind convins că voi putea să-i pun la loc înainte ca cineva să constate lipsa lor. Dar am fost urmărit de un ghinion îngrozitor. Banii pe care contam să-i primesc nu mi-au parvenit şi o cercetare prematură a conturilor a scos la iveală deficitul adus de mine. Cazul meu ar fi putut să beneficieze de o sentință indulgentă, dar acum

treizeci de ani legile erau aplicate cu mult mai multă asprime, aşa că, în ziua când împlineam douăzeci şi trei de ani, m-am trezit pus în lanțuri împreună cu treizeci şi şapte de alți deținuți, pe puntea interioară a corăbiei „Gloria Scott", şi îmbarcat cu destinația Australia.

Asta se petrecea în anul 1855, când războiul Crimeii era în toi şi vechile vase pentru deportați erau folosite pe scară largă la transporturile militare în Marea Neagră. De aceea, pentru expedierea deținuților, guvernul s-a văzut silit să recurgă la vase mai mici şi mai puțin potrivite acestui scop. „Gloria Scott" slujise pentru importurile de ceai din China, dar era un vas demodat, cu prova greoaie şi cu traverse late, aşa că noile vase rapide îl scoseseră din cursă. Era o ambarcațiune de cinci sute de tone şi, în afară de cei treizeci şi opt de ocnaşi, mai transporta un echipaj, de douăzeci şi şase de mateloți, optsprezece soldați, un căpitan, trei ofițeri secunzi, un doctor, un preot şi patru gardieni. Cu mic cu mare, pe bord se aflau aproape o sută de suflete când am ridicat ancora în portul Falmouth.

Pereții despărțitori dintre celulele condamnaților, în loc să fie din stejar masiv, cum sunt de obicei pe vasele pentru deportați, erau foarte subțiri şi şubrezi. Ocnaşul de lângă mine,

închis în partea dinspre pupa, îmi făcuse o impresie deosebiră în momentul când ne mânau paznicii spre chei. Era un tânăr fălcos, cu o față spână, foarte luminoasă, cu un nas lung şi subțire. Spinteca aerul cu bărbia şi mergea mândru şi semeț, legănându-se voinicos. Dar mai presus de orice se remarca datorită staturii sale cu totul deosebite. Mă tem că nici unul dintre noi nu-i ajungea cu capul nici măcar până la umăr şi sunt convins că avea aproape doi metri. Printre atâtea fețe triste şi obosite, părea ciudat să vezi un chip plin de energie şi hotărâre. Pentru mine, înfățişarea lui era ca focul din cămin când afară viscoleşte. De aceea m-am bucurat încă şi mai şi când, în toiul nopții, am auzit o şoaptă foarte aproape de urechea mea şi am descoperit că izbutise să facă o scobitură în scândura ce despărțea celulele noastre...

— Bună, prietene — zise el. Cum te cheamă şi de ce te-au adus aici?

I-am răspuns şi, la rândul meu, l-am întrebat cu cine vorbesc.

— Sunt Jack Prendergast — mi-a răspuns el — şi pe legea mea dacă nu-mi vei binecuvânta numele înainte de a se fi încheiat cunoştința noastră!

Mi-am adus aminte că auzisem de cazul lui, deoarece stârnise vâlvă mare în toată țara cu

puțin înainte de propria-mi arestare. Era un băiat capabil şi de familie bună, dar se dovedise foarte stricat şi ticălos; printr-un ingenios sistem de înşelăciune, storsese sume enorme de bani de la cei mai mari negustori din Londra.

— Aha! Ți aminteşti de cazul meu? mă întrebă el mândru.

— Chiar foarte bine.

— Atunci, poate mai ții minte şi ceva ciudat în legătură cu asta.

— Ce anume?

— Că am luat cam un sfert de milion de lire, nu?

— Aşa se spunea.

— Şi nici un ban din toată suma n-a fost recuperat, nu?

— Nu.

— Ei bine, unde bănuieşti că se află acest cont? mă întrebă el.

— Habar n-am — i-am răspuns.

— Iac-aici. În palma mea! strigă el. Să fiu afurisit dacă n-am mai multe lire sterline decât ai tu fire de păr în cap! Şi dacă ai bani, băiete, şi ştii cum să-i mânuieşti şi să-i înmulțeşti poți face orice pofteşti pe lumea asta! Acum de bună seamă ți s-o fi părând puțintel ciudat ca un om care ar putea face orice să-şi mai roadă turul pantalonilor stând într-o gaură împuțită din sicriul nostru

plutitor, corabia asta care mişună de şobolani şi gândaci. Vezi bine, domnule, un asemenea om o să poarte de grijă şi lui, şi tovarăşilor lui în privința asta n-ai decât să pui rămăşag! Fă-te frate cu el şi poți să juri pe evanghelie c-o să te scoată de la ananghie.

Cam aşa mi-a vorbit şi, la început, am crezut că bate câmpii, dar după o vreme, când m-a pus la încercare şi m-a silit să jur cât se poate de solemn, mi-a dat a înțelege că, de fapt, chiar există un complot pentru a pune stăpânire pe vas. Fusese pus la cale de doisprezece dintre deținuți înainte de a fi îmbarcați: Prendegrast era căpetenia, iar banii lui erau momeala.

— Am avut un tovarăş — mi-a zis el — un băiat de zahăr şi credincios ca un câine. E putred de bogat omul nostru. Şi unde crezi că se află în momentul de față? Ai să te cruceşti când ai s-auzi: nici mai mult, nici mai puțin, el e preotul de pe vas! S-a îmbarcat purtând veşmintele negre şi are la el acte în regulă, iar în ladă ține destui bani ca să poată să cumpere rabla asta de la pupa la prova, cu parâme cu tot. Iar echipajul îl ascultă ca pe un sfânt. I-a cumpărat pe toți dintr-un condei şi a avut grijă s-o facă încă înainte ca ei să fie angajați. Îi are în palmă şi pe doi dintre gardieni, şi pe secundul Mercer, şi l-ar putea cumpăra chiar şi pe căpitan dacă ar socoti că merită

osteneala.

— Şi-atunci, noi ce trebuie să facem? l-am întrebat.

— Păi tu ce crezi? mi-a zis el. O să facem uniformele soldaților de pe punte mai roşii decât le-a făcut croitorul.

— Bine, dar sunt înarmați! am obiectat eu.

— Hei, băiete, parcă noi n-o să fim?! Există câte o pereche de pistoale pentru fiecare dintre noi şi, dacă n-o să fim în stare să punem laba pe corabie cu echipaj cu tot atunci cred că ar fi mai bine să ne trimită pe toți la un pension de domnişoare. Ia vorbeşte tu la noapte cu colegul din stânga şi vezi dacă ne putem bizui pe el.

Zis şi făcut. Am constatat că celălalt vecin al meu e un tânăr cam în aceeaşi situație ca şi mine, care se făcuse vinovat de fals în acte publice. Se numea Evans, dar mai târziu şi-a schimbat numele ca şi mine şi astăzi e un om bogat şi prosper, stabilit în sudul Angliei. S-a arătat foarte dispus să se alăture complotului, ca fiind singurul mijloc de a ne salva, şi mai înainte de a fi traversat golful Biscaia, nu mai rămăseseră decât doi deținuți care nu ne împărtăşeau taina. Unul era cam slab de minte şi ne-a fost teamă să ne bizuim pe el, iar celălalt suferea de gălbinare, aşa că nu ne putea fi de nici un ajutor.

Din capul locului n-a existat aproape nici un

obstacol care să ne împiedice să punem mâna pe corabie. Echipajul era alcătuit dintr-o bandă de ticăloşi, aleşi anume pentru această treabă. Aşa-zisul preot venea în celulele noastre ca să ne țină predici şi avea întotdeauna la el o geantă neagră, care, chipurile, ar fi trebuit să fie plină cu broşuri religioase; şi atât de des ne vizita, încât, cam după trei zile fiecare aveam, depozitate la căpătâiul patului, câte o pilă, o pereche de pistoale, o livră de praf de puşcă şi douăzeci de plumbi. Doi dintre gardieni erau oamenii lui Prendergast, iar secundul, mâna lui dreaptă. Căpitanul, cei doi ofițeri, ceilalți doi gardieni, locotenentul Martin cu cei optsprezece soldați ai lui şi doctorul erau singurele forțe ce ne stăteau împotrivă. Şi totuşi, chiar aşa uşoară cum părea situația, ne-am hotărât să ne luăm toate măsurile de precauție cu putință şi să pornim la atac pe neaşteptate, în toiul nopții. Numai că lucrurile s-au precipitat mult mai repede decât ne aşteptam noi, şi iată cum:

Într-o seară, cam în a treia săptămână de călătorie, doctorul a coborât în cală să examineze pe unul din deținuți care se îmbolnăvise şi, punând întâmplător mâna la căpătâiul patului pe care zăcea omul, a simțit forma unui pistol. Dacă ar fi tăcut, ar fi putut să ne vină la toți de hac, zădărnicindu-ne complotul; dar fiind un omuleț

sperios ca un iepure, a scos un strigăt de uimire şi s-a îngălbenit aşa de tare la faţă, încât deţinutul a priceput ce s-a întâmplat şi într-o clipă l-a înhăţat de gâtlej. Până să poată doctorul să dea alarma, s-a şi trezit cu un căluş în gură şi legat fedeleş de pat. Cum lăsase descuiată uşa ce dădea pe punte, cât ai bate din palme ne-am năpustit cu toţii afară. Cele două santinele fură ucise cu focuri de pistol, ca şi caporalul care ieşise în fugă să vadă ce se petrece. La uşa sălii ofiţerilor se aflau alţi doi soldaţi, dar se pare că flintele lor nu erau încărcate, deoarece n-au tras în noi şi, până să apuce să-şi pună baionetele la armă, s-au prăbuşit sub gloanţele noastre. Apoi ne-am repezit spre cabina căpitanului, dar în clipa când izbeam în uşa lui, s-a auzit înăuntru o împuşcătură. Drept care l-am găsit cu capul pe harta Atlanticului pe care o avea întinsă pe masă, iar lângă el stătea preotul ţinând în mină un pistol fumegând. Pe cei doi ofiţeri i-a prins echipajul, aşa că toată povestea apărea lămurită.

Careul ofiţerilor era alături şi ne-am strâns cu toţii acolo tolănindu-ne alene pe canapele şi sporovăind toţi odată, nebuni de bucurie că suntem iarăşi liberi. De jur împrejur erau nişte dulăpioare, şi Wilson, aşa-zisul preot, a forţat unul şi a scos vreo zece sticle de vin negru de Xeres. Nemaiavând răbdare să le destupăm, le-am

spart gâturile cu ce ne-a picat la îndemână, ne-am umplut paharele şi-am început să le dăm de duşcă; deodată, cu totul pe neaşteptate, ne-au răsunat în urechi focuri de puşcă, şi în careu era atâta fum, că nu se mai vedea om cu om. Când s-a risipit, încăperea avea înfăţişarea unui câmp de bătălie. Wilson şi alţi opt oameni se zvârcoleau claie peste grămadă pe podea, iar sângele amestecat cu vinul ce se vărsase pe masă, îmi întoarce stomacul pe dos şi-acum, când îmi aduc aminte. Această privelişte ne-a înspăimântat atât de cumplit, încât cred că ne-am fi dat bătuţi cu dragă inimă, dacă n-ar fi fost Prendergast. El a început să urle ca un taur şi s-a năpustit la uşă, urmat îndeaproape de toţi cei care mai rămăseseră în viaţă. Ieşind pe punte, l-am găsit pe locotenent cu zece dintre soldaţii lui. Tabachera ce servise de luminator careului era întredeschisă, şi soldaţii trăseseră asupra noastră prin acest orificiu. Ne-am năpustit asupra lor înainte de a apuca ei să-şi încarce flintele, dar s-au apărat vitejeşte. Numai că superioritatea numerică era de partea noastră, aşa că în cinci minute totul s-a sfârşit. Doamne! Oare s-a văzut vreodată un măcel mai cumplit decât a fost pe vasul acela? Prendergast părea un diavol întărâtat. Îi înşfăca pe soldaţi de parcă ar fi fost nişte copilandri şi-i arunca peste bord, vii sau morţi, cum se nimerea.

Un plutonier, deşi rănit îngrozitor, ne-a uimit pe toți datorită felului cum s-a luptat vreme îndelungată cu valurile, până când cineva s-a îndurat de el şi i-a zburat creierii. Când s-a terminat încăierarea, dintre duşmanii noştri, doar gardienii, ofițerii vasului şi doctorul scăpaseră cu viață.

Ei bine, tocmai în privința lor s-a iscat o ceartă cumplită. Cei mai mulți dintre noi eram mulțumiți şi bucuroşi că ne-am redobândit libertatea şi nu doream să ne încărcăm conştiința cu un omor. Una e să dai la cap soldaților care țin flinta în mână, şi cu totul altceva, să stai cu mâinile încrucişate şi să priveşti cum nişte oameni sunt asasinați cu sânge rece. Opt dintre noi — cinci deținuți şi trei marinari — am declarat că nu vrem să fim martori la o asemenea faptă. Dar cu greu ai fi putut să-l clinteşti pe Prendergast şi pe cei care îi țineau partea de la hotărârea luată. Singura noastră şansă de a trăi în siguranță era să ducem lucrurile până la capăt, zicea el, adăugând că n-are chef să lase în viață pe nimeni care ar putea să trăncănească în boxa martorilor. N-a lipsit mult ca să împărtăşim şi noi soarta prizonierilor, dar în cele din urmă, Prendergast ne-a spus nouă, dizidenților, că, dacă dorim, n-avem decât să ne urcăm într-o barcă şi să părăsim corabia. Am primit cu bucurie această

soluție, pentru că şi-aşa eram scârbiți de atâtea fapte sângeroase şi ne dădeam seama că o să se întâmple lucruri şi mai rele. Ni s-a dat fiecăruia câte o uniformă de matelot şi ni s-a pus în barcă un butoi cu apă, două balercuțe — una cu carne sărată, cealaltă cu pesmeți — şi o busolă. Prendergast ne-a mai aruncat şi o hartă, povățuindu-ne să spunem că, suntem marinari salvați de pe un vas naufragiat la 15° latitudine nordică şi 25° longitudine vestică apoi a tăiat odgonul şi ne-a lăsat să plecăm.

Ei, şi acum ajung la partea cea mai surprinzătoare a povestirii mele, dragul meu fiu. În timpul răzmeriței, marinarii coborâseră verga mizenei, dar, după plecarea noastră, o întinseră din nou, şi, întrucât o briză uşoară bătea dinspre nord-est, corabia se îndepărta încet de noi. Barca noastră sălta în sus şi în jos pe valurile prelungi şi blânde, iar Evans şi cu mine, fiind cei mai învățați din grupul respectiv, şedeam pe banca din spate şi încercam să stabilim pe hartă poziția unde ne aflam şi să vedem către ce coastă ne-am fi putut îndrepta. Situația era destul de delicată, căci ne aflam la o distanță de vreo cinci sute de mile de Arhipelagul Capului Verde, spre sud şi şapte sute de mile la apus de coasta Africii. Cumpănind bine lucrurile, cum vântul bătea mai mult dinspre miazănoapte, ne-am gândit că cel mai bine ar fi să

ne îndreptăm spre Sierra Leone, drept care am întors capul în direcția aceea. În momentul acela, corabia se afla la tribord față de noi spintecând cu repeziciune apele. Deodată, în timp ce o priveam, am văzut un nor gros de fum negru izbucnind din mijlocul ei şi ridicându-se ca un copac uriaş spre cer. Peste câteva secunde ne-a ajuns la urechi un bubuit ca de tunet; când fumul s-a mai subțiat nu mai rămăsese nici urmă din „Gloria Scott". Într-o clipă am întors barca şi am vâslit din răsputeri ca să ajungem la locul unde un fel de ceață, ce se mai târa deasupra valurilor, indica locul catastrofei.

Ne-a trebuit un ceas încheiat până să ne apropiem şi, la început, ne-a fost teamă că am sosit prea târziu ca să mai salvăm pe careva. O luntre sfărâmată, câteva lăzi sau coşuri şi bucăți de catarge plutind în voia valurilor ne arătau locul unde fusese distrus vasul. Dar nu se vedea nici țipenie de om şi tocmai ne îndepărtam deznădăjduiți, când am auzit un strigăt de ajutor şi, la o oarecare depărtare, am dat cu ochii de o epavă pe care zăcea întins un om. Când l-am tras în barcă, am văzut că e un tânăr matelot, pe numele său Hudson, care suferise arsuri grave şi era atât de istovit, încât abia a doua zi dimineața a fost în stare să ne povestească ce se întâmplase.

Se pare că, după ce am părăsit noi corabia,

Prendergast şi cu banda lui s-au apucat să-i execute pe cei cinci prizonieri: cei doi gardieni fură împuşcaţi şi aruncaţi peste bord; al treilea ofiţer împărtăşi aceeaşi soartă. Apoi Prendergast coborî pe puntea inferioară şi, cu propria-i mână, reteză beregata nefericitului doctor. Nu mai rămăsese în viaţă decât primul ofiţer, un om curajos şi energic. Când îl văzu pe deţinut apropiindu-se de el cu cuţitul plin de sânge în mână, îşi smulse picioarele din funia cu care era legat şi pe care izbutise, cine ştie cum, s-o slăbească puţin, străbătu puntea în goană şi se aruncă în cala de la pupa.

Vreo doisprezece deţinuţi coborâră să-l caute, înarmaţi cu pistoale; îl găsiră ţinând în mână o cutie de chibrituri, aşezat îndărătul unui butoi cu praf de puşcă — unul dintre cele o sută care se găseau pe bord. El jură că, dacă se ating măcar de un fir de păr din capul lui, îi aruncă pe toţi în aer. O clipă mai târziu se produse explozia, deşi Hudson credea că a fost pricinuită de vreun glonţ prost ţintit, tras de vreunul dintre deţinuţi, mai degrabă decât de chibritul ofiţerului. Dar, indiferent de cauză, acesta a fost sfârşitul vasului „Gloria Scott” şi al gloatei de secături ce pusese mâna pe el.

Iată, aşadar, dragul meu băiat, în puţine cuvinte, istoria acestei întâmplări îngrozitoare în

care am fost implicat. A doua zi am fost găsiți de bricul „Hotspur”, cu destinația Australia, şi căpitanul lui ne-a crezut pe cuvânt, fără multe vorbe, că suntem supraviețuitorii unui vas de pasageri naufragiat. Vasul „Gloria Scott” a fost dat dispărut de către amiralitate şi niciodată nu s-a auzit nimic cu privire la adevărata lui soartă. După o călătorie în condiții excelente, „Hotspur” ne-a debarcat la Sidney, unde Evans şi cu mine ne-am schimbat numele şi ne-am îndreptat spre terenurile aurifere. Acolo, în forfota aceea de oameni veniți din toate colțurile lumii, n-a fost deloc greu să ne pierdem adevărata identitate.

Restul nu mai e nevoie să-l povestesc. Ne-a mers foarte bine, am călătorit mult, ne-am întors în Anglia ca nişte colonişti bogați şi ne-am cumpărat câte o moşie. Timp de mai bine de douăzeci de ani am dus o viață tihnită şi utilă oamenilor şi nădăjduiam că trecutul nostru e îngropat pe vecie. Tocmai de aceea poți să-ți închipui ce simțăminte s-au stârnit în mine când în marinarul care ne-a vizitat am recunoscut de îndată pe omul salvat de noi pe epavă! Nu ştiu cum a izbutit să ne dea de urmă şi să ne găsească aici, hotărându-se să trăiască pe spinarea temerilor noastre. Acum vei înțelege de ce m-am străduit să mă mențin în relații paşnice cu el şi, în oarecare măsură, mă vei compătimi pentru

spaima ce m-a cuprins când a plecat de la mine, ducându-se la cealaltă victimă a lui, pe care o amenință că nu-şi va ține gura."

Dedesubt e scris, cu o mână atât de tremurătoare, încât abia se mai pot desluşi cuvintele: „Beddoes mi-a trimis un mesaj cifrat prin care mă vesteşte că H. a dezvăluit totul. Dumnezeule, ai milă de sufletele noastre!"

Asta este povestea pe care i-am citit-o în seara aceea tânărului Trevor şi bănuiesc, Watson, că în împrejurările respective, era foarte dramatică. Bunul meu prieten a fost distrus ascultând-o, iar după aceea a plecat pe o plantație de ceai din Terai[1], unde aud că-i merge bine. Cât despre marinar şi Beddoes, nu s-a mai auzit nimic despre nici unul dintre ei de la data când a fost scrisă scrisoarea de avertisment. Amândoi au dispărut fără urmă. La poliție nu s-a înregistrat nici o plângere, aşa că Beddoes lua o simplă amenințare drept un fapt împlinit. Hudson a fost văzut învârtindu-se prin împrejurimi, şi poliția a fost convinsă că l-a lichidat pe Beddoes, iar după aceea a fugit. Eu, personal, sunt de părere că adevărul este cu totul altul. Cred mai degrabă că Beddoes, deznădăjduit şi socotindu-se trădat, s-a răzbunat pe Hudson şi a fugit din țară cu banii pe

---

[1] Regiune din nordul Indiei.

care i-a putut strânge la repezeală. Astea sunt datele cazului respectiv, doctore, şi dacă ele pot fi de vreun folos colecției tale, ți le ofer cu dragă inimă.

TRATATUL NAVAL

În vara în care m-am căsătorit, luna iulie a devenit memorabilă din pricina a trei cazuri interesante, în care am avut prilejul de a fi alături de Sherlock Holmes şi deci de a-i putea studia metodele. Găsesc aceste anchete relatate în însemnările mele sub titlurile „Povestea celei de a doua pete", „Întâmplarea cu tratatul naval" şi „Aventura căpitanului obosit". Însă primul caz se referă la nişte lucruri de o importanță atât de mare şi implică atâtea familii de primă mână din regatul nostru, încât mulți ani de aici încolo va fi încă imposibil să-l dăm în vileag. Totuşi, nu se poate spune că vreunul din cazurile de rezolvarea cărora s-a ocupat vreodată Holmes a ilustrat mai clar valoarea metodelor sale de analiză, sau a impresionat mai puternic pe intimii lui. Şi acum păstrez o relatare aproape textuală a discuției în cadrul căreia a dezvăluit realitatea în cazul respectiv, în fața domnului Dubuque de la poliția pariziană şi în fața lui Fritz von Waldbaum, binecunoscutul specialist din Danzig — după ce aceştia îşi irosiseră zadarnic energia pe nişte urme

pe care Sherlock Holmes le-a dovedit cu totul secundare şi neinteresante. Dar va trebui să las să se mai scurgă încă multă vreme până să se poată spune toată povestea fără nici un risc. Între timp, voi trece la cel de al doilea caz de pe lista mea, care şi el promitea la un moment dat să capete o importanță națională şi a fost marcat de mai multe incidente, din care reiese caracterul său cu totul deosebit.

Pe vremuri, la şcoală eram bun prieten cu un băiat numit Percy Phelps, care, deşi cam de aceeaşi vârstă cu mine, se afla cu vreo două clase înaintea mea. Era un băiat remarcabil şi lua numai premii, în cele din urmă izbutind să câştige şi o bursă, datorită căreia a putut să-şi continue cariera triumfală la Universitatea din Cambridge. După câte îmi aduc aminte, avea nişte rubedenii foarte sus-puse şi încă le pe când eram copii ştiam cu toții că fratele mamei lui este lordul Holdhurst, marele politician conservator. Această rudă cu o înaltă poziție în societate nu i-a slujit la mare lucru în şcoală; dimpotrivă, pe noi aceste înalte rubedenii ne ațâțau oarecum să-l necăjim pe terenul de joc şi adeseori se întâmpla să-l pocnim cu câte un băț de cricket peste fluierul piciorului. Lucrurile s-au schimbat însă radical când a ieşit în lume. Auzisem vag de faptul că, pe de o parte, capacitatea lui, şi pe de altă parte

protecția de care se bucura, i-au dobândit o situație splendidă la Ministerul de Externe, dar după aceea Phelps mi-a ieşit complet din minte, până ce următoarea scrisoare mi-a amintit de existența lui:

Vila Brierbrae Woking

„Scumpul meu Watson,

Nu mă îndoiesc că-ți mai aminteşti şi acum de Phelps, poreclit Mormolocul, care era în clasa a cincea când tu te aflai într-a treia. Nu-i imposibil chiar să fi auzit că, datorită influenței unchiului meu, am obținut un serviciu foarte bun la Ministerul de Externe şi că dețineam un post de mare încredere şi răspundere, până când a survenit o nenorocire îngrozitoare care mi-a zdrobit deodată cariera. N-are rost să-ți scriu toate amănuntele acestui eveniment înspăimântător. În cazul în care îmi vei accepta rugămintea, e probabil că va trebui să-ți povestesc toate aceste lucruri. Abia de curând mi-am revenit dintr-o boală îngrozitoare. Am zăcut nouă săptămâni din cauza unei meningite, şi sunt şi acum teribil de slăbit. Crezi că ai putea reveni la mine cu prietenul tău Holmes? Aş vrea să-i cer părerea în acest caz, deşi autoritățile mă asigură că nu mai e nimic de făcut. Te rog, străduieşte-te să-l aduci încoace cât mai curând posibil.

Trăind în această aşteptare încordată şi nesuferită, fiecare clipă mi se pare un ceas. Te rog să-l asiguri că nu i-am cerut mai devreme sfatul nu din cauză că nu i-aş aprecia talentele, ci pentru că mi-am pierdut mințile din momentul când am primit acea lovitură. Acum mi s-a limpezit iarăşi capul, deşi nu îndrăznesc să mă gândesc prea mult la toate astea, de teamă să nu-mi revină boala. Sunt încă atât de slăbit, încât, după cum vezi, nu pot să-ți scriu eu, ci mă văd silit să dictez scrisoarea cuiva.

Te rog, străduieşte-te să-l aduci aici...

Vechiul tău camarad de şcoală

Percy Phelps".

Când am citit scrisoarea, m-a afectat profund insistența înduioşătoare cu care repeta apelurile de a-l aduce pe Holmes. Eram atât de mişcat, încât chiar dacă ar fi fost pentru mine un lucru dificil, tot aş fi încercat să fac ceea ce mi se cerea; dar, bineînțeles, ştiam precis că Holmes e atât de îndrăgostit de arta sa, încât trebuia să fie la fel de nerăbdător să-i ajute unui client, cât era şi clientul de nerăbdător să fie ajutat. Soția mea a fost de acord cu mine că nu e cazul să pierdem nici o clipă în prezentarea chestiunii în fața lui Holmes, aşa că la un ceas după gustarea de dimineață mă aflam din nou în vechiul

apartament din Baker Street.

Holmes, în halat, se afla instalat la măsuța laterală şi lucra intens la o experiență chimică. O retortă cât toate zilele fierbea furioasă deasupra flăcării albastre a unui bec Bunsen şi picăturile distilate se condensau într-un recipient cu o capacitate de doi litri. Prietenul meu aproape că nici n-a ridicat ochii la intrarea mea, iar eu, dându-mi seama că trebuie să fie o experiență foarte importantă, n-am vrut să-l deranjez, aşa că m-am aşezat într-un fotoliu şi am aşteptat. El a mai umblat când la o sticlă, când la alta, a scos câteva picături din fiecare cu pipeta şi în cele din urmă a adus la masă o eprubetă cu o soluție în ea. În mâna dreaptă ținea o fâşie de hârtie de turnesol.

— Ai picat într-un moment crucial, Watson — zise el. Dacă hârtia asta rămâne albastră, totul e în regulă. Dacă se înroşeşte, e în joc viața unui om.

Zicând acestea, muie în eprubetă hârtia, care se coloră într-o clipă într-un stacojiu murdar, nu prea intens.

— Hm! Mi-am închipuit eu! strigă el. Peste o clipă am să fiu la dispoziția ta, Watson. Dacă vrei, găseşti tutun în papucul persan.

Holmes se întoarse către biroul lui şi scrise în grabă textele câtorva telegrame, pe care le înmână

băiatului de serviciu. Apoi se trânti în fotoliul din fața mea şi-şi trase genunchii la gură, împreunându-şi degetele deasupra picioarelor lui lungi şi subțiri.

— Un mic omor cât se poate de banal — zise el. Sper că tu-mi aduci ceva mai interesant. Tu eşti un fel de pasăre a furtunii, Watson. Prezența ta prevesteşte o fărădelege. Ce s-a mai întâmplat?

I-am dat scrisoarea pe care el a citit-o cu atenția cât se poate de concentrată.

— Da, nu prea spune mare lucru — observă el dându-mi-o înapoi.

— Mai nimic.

— Şi totuşi scrisul e foarte interesant.

— Dar nu e scrisul lui.

— Tocmai, e scrisul unei femei.

— Al unui bărbat, negreşit! am strigat eu.

— Aş, al unei femei, şi încă al unei femei cu o personalitate puternică. Vezi tu, la începutul oricărei cercetări contează foarte mult să-l ştii pe clientul tău în strâns contact cu o persoană care are o fire excepțională, fie în bine, fie în rău. Cazul de față a şi izbutit să-mi stârnească interesul. Dacă eşti gata, pornim imediat în Woking, să dăm ochii cu acest diplomat ajuns la ananghie, precum şi cu cucoana căreia îi dictează el scrisorile.

Am avut norocul să prindem foarte devreme un tren din gara Waterloo şi după mai puțin de un

ceas, ne aflam printre brazii şi ierburile înalte din localitatea Woking. Vila Brierbrae era o clădire mare, izolată, aflată într-un vast parc, foarte aproape de gară. Când ne-am prezentat cărțile de vizită, am fost introduşi într-un salonaş mobilat elegant, în care, peste câteva minute ne-a întâmpinat, extrem de ospitalier un bărbat corpolent. Avea cam treizeci-patruzeci de ani, mai probabil aproape de patruzeci, dar era aşa de rumen la față şi avea nişte ochi atât de jucăuşi, încât îți mai făcea încă impresia unui băiețel durduliu şi neastâmpărat.

— Vai ce bine-mi pare că ați venit! zise el, strângându-ne mâinile cu efuziune. Percy a întrebat toată dimineața de dumneavoastră. Vai, bietul băiat, se agață şi de un pai! Taică-su şi maică-sa m-au rugat să vă întâmpin eu, pentru că lor le face rău până şi să audă de această poveste.

— Deocamdată nu ni s-au dat nici un fel de amănunte — remarcă Holmes. După câte observ, dumneavoastră nu sunteți din familie.

Gazda noastră păru surprinsă, iar apoi, uitându-se în jos, începu să râdă:

— Bineînțeles, ați văzut monograma de pe medalionul meu. literele J.H. — zise gazda. O clipă m-am gândit că ați făcut cine ştie ce deducție complicată. Numele meu este Joseph Harison şi întrucât Percy urmează să se

căsătorească cu sora mea, Annie, am să fiu rudă cel puțin prin alianță. Pe sora mea o găsiți în camera lui, pentru că de două luni îl îngrijeşte cu devotament, fără a-l scăpat o clipă din ochi. Poate n-ar fi rău să intrăm imediat la el în cameră, căci numai eu ştiu cât de nerăbdător e.

Încăperea în care am fost introduşi se afla tot la parter, ca şi salonaşul. Era mobilată jumătate ca odaie de zi şi jumătate ca dormitor şi prin toate colțurile erau aranjate foarte elegant flori. Un tânăr foarte palid şi epuizat zăcea pe o canapea din preajma ferestrei deschise, prin care pătrundea mireasma puternică a grădinii şi aerul îmbălsămat al verii. Lângă el şedea o femeie care se ridică la intrarea noastră.

— Să ies, Percy? întrebă ea.

El o apucă strâns de mână ca s-o rețină.

— Ce mai faci, Watson? îmi spuse el cordial. Cu mustața asta mi-ar fi fost imposibil să te recunosc; şi bănuiesc că nici tu n-ai fi jurat în privința identității mele. Presupun că dumnealui e celebrul tău prieten, domnul Sherlock Holmes?

Am rostit câteva cuvinte de prezentare şi apoi amândoi ne-am aşezat. Domnul corpolent care ne primise ne-a părăsit, dar sora lui a rămas încă acolo, ținându-l pe bolnav de mână. Era o femeie cu o înfățişare impresionantă, puțin cam scundă şi plină, dar cu un ten frumos, măsliniu, cu nişte

ochi mari, negri de italiancă şi un păr bogat şi întunecat ca abanosul. Prin contrast, coloritul ei puternic dădea o înfăţişare şi mai stoarsă şi jalnică feţei albe a bolnavului de lângă ea.

— Nu vreau să vă irosesc timpul — zise el ridicându-se în capul oaselor pe canapea. Am să intru în miezul chestiunii fără prea multă introducere. Domnule Holmes, am fost un om fericit şi cu succes în viaţă şi ajunsesem în pragul căsătoriei, când, deodată, o nenorocire îngrozitoare mi-a distrus viitorul.

Se prea poate ca Watson să vă fi spus că lucram la Ministrul de Externe şi datorită influenţei unchiului meu lordul Holdhurst, m-am ridicat foarte rapid, ajungând la un post de înaltă răspundere. Când unchiul meu a devenit ministru de externe, în actualul cabinet, mi-a încredinţat câteva misiuni confidenţiale şi întotdeauna le-am dus la bun sfârşit, ceea ce l-a făcut până în cele din urmă să capete o încredere absolută în capacitatea şi tactul meu.

Acum aproape zece săptămâni sau, ca să fiu mai exact, în ziua de 23 mai, m-a chemat în biroul lui şi după ce m-a felicitat pentru treaba bună pe care am făcut-o, m-a informat că vrea să-mi încredinţeze executarea unei noi misiuni de mare răspundere.

— Uite — mi-a zis el, scoţând din birou un sul

de hârtie cenuşie — ăsta este originalul acelui tratat secret dintre Anglia şi Italia în privința căruia, trebuie s-o spun cu tot regretul, s-au şi răspândit câteva zvonuri, pătrunzând chiar şi în presă. Pentru noi este extrem de important să nu se mai afle nimic în plus. Ambasadele străine ar plăti o sumă imensă ca să afle conținutul acestor documente. Ele nici n-ar trebui măcar să iasă din biroul meu, dacă n-ar fi absolut necesar să le dau la copiat. În biroul tău ai o mobilă pe care s-o poți încuia?

— Da.

— Atunci ia tratatul şi încuie-l acolo. Am să dau instrucțiuni ca să poți să rămâi după orele de serviciu, când pleacă ceilalți acasă, pentru a-l putea copia pe îndelete, fără teama de a ți se uita cineva peste umăr. Când ai terminat, închide-l la loc, atât originalul cât şi copia, şi dă-mi-le mie personal, mâine dimineață.

Eu am luat hârtiile şi...

— Iertați-mă o clipă — zise Holmes — erați singuri în timpul acestei conversații?

— Absolut singuri.

— Într-o cameră mare?

— Cam zece metri pe zece.

— În mijlocul ei?

— Da, aproximativ.

— Şi vorbeați cu glas scăzut?

— Unchiul meu vorbeşte întotdeauna cu glas foarte scăzut. Iar eu aproape că n-am vorbit.

— Mulțumesc — zise Holmes, închizând ochii — vă rog să continuați.

— Am făcut exact cum mi-a spus el, şi am aşteptat până au plecat ceilalți funcționari. Unul dintre ei, care lucra în aceeaşi încăpere cu mine, Charles Corot, rămăsese în urmă cu nişte lucrări pe care voia să le termine, aşa că l-am lăsat acolo şi m-am dus să iau cina. Când m-am întors, el plecase. Eram nerăbdător să termin repede lucrarea, întrucât ştiam că Joseph, domnul Harrison pe care l-ați văzut adineauri, e la Londra şi o să plece la Woking cu trenul de ora unsprezece şi voiam, dacă era posibil, să prind şi eu acelaşi tren.

Când am ajuns să examinez tratatul, am constatat dintr-o ochire că este atât de important, încât unchiul meu nu exagerase de loc în ceea ce îmi spusese. Fără să intru în amănunte, aş putea să zic că el definea poziția Marii Britanii fața de Tripla Alianță, şi prevestea politica țării noastre în cazul în care flota franceză ar fi obținut dominația totală asupra flotei italiene în Mediterana. Chestiunile de care se ocupa erau de domeniu pur naval. La sfârşitul documentului se aflau semnăturile înalților demnitari care-l încheiaseră. Mi-am aruncat ochii pe document, şi apoi m-am

apucat să îndeplinesc sarcina copierii lui.

Era un document lung, scris în limba franceză: conținea douăzeci şi şase de articole. Copiam cât de repede puteam, dar se făcuse ceasurile nouă şi eu nu izbutisem să transcriu decât nouă articole, aşa că părea pierdută orice speranță de a mai prinde trenul acela. Eram toropit şi chiar prostit parcă, poate şi din pricina cinei, dar şi de pe urma muncii intense de toată ziua. O cafea mi-ar fi limpezit creierul. Toată noaptea rămânea un om de serviciu într-o gheretă micuță de la capătul scărilor, şi el avea obiceiul de a face cafea la lămpița lui cu spirt pentru orice funcționar ce rămânea să lucreze ore suplimentare. Aşadar, am sunat clopoțelul, ca să-l chem.

Spre marea mea surprindere, la chemarea mea a răspuns o femeie, o femeie vârstnică, masivă, cu o față vulgară şi încinsă cu un şorț pe dinainte. Mi-a explicat că e îngrijitoare, soția omului de serviciu, aşa că i-am comandat ei cafeaua.

Am copiat vreo două articole şi fiindu-mi mai somn ca oricând, m-am ridicat şi am început să mă plimb prin odaie, ca să mă dezmorțesc. Cafeaua mea tot nu venise, aşa că începusem să mă întreb care e pricina întârzierii. Deschizând uşa am pornit în jos, pe coridor, ce să aflu ce se

întâmplă. Culoarul era foarte strâmt şi prost luminat. Era singura ieşire a camerei în care lucrasem eu. Se termina cu o scară cotită, la capătul căreia se afla ghereta servitorului. La jumătatea acestei scări e un mic palier, pe care dă un alt culoar perpendicular pe ele. Cel de-al doilea coridor duce la o scăriță, care se termină la o uşă laterală — intrarea de serviciu; adeseori şi funcționarii folosesc acest drum mai scurt, când vin prin Charles Street. Uitați o mică schiță a clădirii.

— Mulțumesc, de fapt cred că am reținut ce ați spus — zise Sherlock Holmes.

— Este extrem de important să nu pierdeți din vedere acest amănunt. Am coborât scările, şi am ajuns în hol, unde l-am găsit pe servitor dormind dus în ghereta lui; ibricul fierbea în clocot pe lampa cu spirt, şi apa dădea mereu pe dinafară. Tocmai întinsesem mâna ca să-l scutur pe individ şi să-l scol din somnul lui profund, când deasupra capului lui a răsunat puternic un clopoțel, şi el s-a trezit, sărind brusc în sus.

— Vai, domnule Phelps! zise el, uitându-se năuc la mine.

— Am coborât să văd dacă mi-e gata cafeaua.

— Tocmai pusesem ibricul la fiert, când am adormit, domnule Phelps.

Se uită la mine, şi apoi în sus, la clopoțelul

care încă vibra, şi pe faţa lui se răspândi o uimire din ce în ce mai puternică.

— Dacă dumneavoastră sunteţi aici, domnule Phelps, atunci cine a sunat clopoţelul? întrebă el.

— Clopoţelul? am zis eu. Dar ce clopoţel e ăsta?

— E clopoţelul din odaia în care lucraţi dumneavoastră.

În clipa aceea mi-am simţit inima strânsă ca într-un cleşte de o mână îngheţată. Prin urmare, se afla cineva în camera aceea, unde pe masă zăcea preţiosul meu tratat. Am alergat ca un nebun pe scări în sus şi pe coridor. Pe coridor nu era nimeni, domnule Holmes. Nici în birou nu era nimeni. Toate erau exact aşa cum le lăsasem, afară doar de faptul că documentele ce mi se dăduseră mie în grijă dispăruseră de pe masa unde erau înainte. Adică mai bine zis, copia era acolo, dar originalul se făcuse nevăzut.

Holmes se îndreptă din şale şi începu să-şi frece mâinile. Vedeam limpede că problema îl interesează în mod deosebit.

— Ei, şi ce-aţi făcut atunci, vă rog? murmură el.

— Mi-am dat seama imediat că hoţul trebuie să fi urcat scările intrând pe uşa de serviciu. Bineînţeles, dacă-ar fi venit pe dincolo, ar fi trebuit să mă întâlnesc nas în nas cu el.

— Aţi stabilit cu precizie că n-a rămas cumva ascuns tot timpul în cameră, sau pe coridorul pe care l-aţi descris chiar adineauri ca fiind prost luminat?

— E absolut imposibil. Nici în cameră, nici pe coridor nu s-ar fi putut ascunde măcar un şobolan. Nu există nici un lucru îndărătul căruia să se adăpostească.

— Mulţumesc, vă rog continuaţi.

— Omul de serviciu, înţelegând după paloarea feţei mele că s-a întâmplat un lucru înspăimântător, venise sus după mine. Acum ne-am repezit amândoi pe coridor şi am coborât scara abruptă ce dă în Charles Street. Uşa de jos era închisă, dar nu încuiată. Am deschis-o de perete şi ne-am repezit afară. Mi-aduc perfect aminte că în momentul acela s-au auzit trei bătăi de clopot de la o biserică învecinată: era ora zece fără un sfert.

— Asta este o chestiune de enormă importanţă — zisa Holmes, notându-şi amănuntul pe manşetă.

— Era o seară foarte întunecoasă şi cădea o ploaie măruntă de vară. Pe Charles Street nu era nimeni, dar pe Whitehall, în capătul celălalt, traficul era foarte intens. Am pornit-o amândoi în goană pe trotuar, aşa cu capul gol cum eram, şi la colţ am găsit un poliţist.

— S-a săvârşit un jaf! am strigat eu la el, trăgându-mi sufletul. De la Ministerul de Externe s-a furat un document de o valoare deosebită. A trecut cineva pe aici?

— Stau aici de un sfert de oră, domnule — zise poliţistul. În timpul ăsta n-a trecut decât o singură persoană, o femeie în vârstă, înaltă, înfăşurată într-un şal scoţian.

— A, aia nu poate să fie decât nevastă-mea — strigă servitorul. Altcineva n-a mai trecut?

— Nu.

— Atunci probabil că hoţul a fugit pe dincolo — strigă servitorul, trăgându-mă de mânecă.

Eu, însă, nu eram mulţumit şi încercările lui de a mă îndepărta de acolo mi-au înteţit bănuielile.

— Pe unde a apucat-o femeia? am strigat eu.

— Nu ştiu, domnule, am observat-o că a trecut, dar nu aveam nici un motiv special de a o urmări sau supraveghea. Părea foarte grăbită.

— Cât timp e de atunci?

— A, câteva minute.

— Nu mai mult de cinci?

— Nu cred să fie mai mult de cinci.

— Vă pierdeţi vremea de pomană, domnule Phelps, şi acum fiecare clipă e preţioasă! strigă servitorul. Vă rog să mă credeţi că baba mea nu are nici un amestec în toată povestea asta;

haideți, veniți la capătul celălalt al străzii. Mă rog, dacă dumneavoastră nu vreți să mergeți, mă duc eu — zise el, şi cu asta fugi în direcția opusă.

Dar eu l-am urmărit într-o clipă şi l-am apucat de mânecă.

— Unde stai? l-am întrebat.

— În Brixton, pe Ivy Lane numărul 16 — mi-a răspuns. Dar nu vă lăsați atras de o urmă înşelătoare, domnule Phelps. Veniți la capătul celălalt al străzii, să vedem dacă nu putem afla ceva acolo.

În fond, dacă-i urmam sfatul, n-aveam nimic de pierdut. Împreună cu polițistul am pornit-o foarte repede în josul străzii, dar la colț n-am găsit altceva decât circulația intensă de pe strada cealaltă, o mulțime de lume, care venea şi pleca, toți fiind cum nu se poate mai nerăbdători de a-şi găsi un adăpost ca lumea într-o seară atât de ploioasă. N-am dat peste nici un pierde-vară, ca să ne poată spune cine trecuse pe acolo.

Apoi ne-am întors la birou şi am cercetat şi scările, şi coridorul, fără nici un rezultat. Coridorul care duce la biroul meu are un fel de linoleum de culoare deschisă pe care se vede uşor orice urmă. L-am cercetat amândoi cu multă atenție, dar n am găsit conturul vreunui picior de om.

— Plouase toată seara?

— De pe la şapte.

— Atunci cum se face că femeia care a intrat în cameră pe la ora nouă n-a lăsat urme cu ghetele ei pline de noroi?

— Îmi pare bine că ați ridicat această problemă. În momentul respectiv mi-a venit şi mie în minte. Femeile de serviciu au obiceiul să-şi scoată încălțările acolo în ghereta servitorului, şi să-şi pună papuci de cârpă.

— Asta e foarte limpede. Deci nu erau nici un fel de urme, cu toate că era o seară atât de ploioasă? Înlănțuirea evenimentelor prezintă un interes extraordinar. Şi dumneavoastră ce-ați mai făcut după aceea?

— Am cercetat împreună cu ceilalți şi odaia. Nici urmă de uşă secretă, iar ferestrele se află la o înălțime de aproape zece metri de la pământ. Amândouă erau închise pe dinăuntru. Covorul exclude posibilitatea existenței unei trape, iar tavanul e din acela obişnuit văruit. Aş putea să jur că persoana care mi-a furat documentele, cine o fi ea, n-a putut să intre prin altă parte decât pe uşă.

— Dar căminul?

— N-avem; avea o sobiță. Şnurul clopoțelului atârnă de o sârmă în dreapta mesei mele de lucru. Persoana care l-a făcut să sune trebuie să fi venit până la masa de lucru pentru a o face. Dar ce rost

ar fi avut ca un răufăcător să tragă clopoțelul? E un mister de nerezolvat.

— Fără doar şi poate că incidentul e neobişnuit. Ca măsuri ați mai luat? Ați cercetat încăperea, bănuiesc, ca să vedeți dacă intrusul a lăsat vreo urmă, de pildă vreun capăt de trabuc sau o mănuşă, sau, să zicem, un ac de cap sau cine ştie ce alt fleac?

— Nu era nimic din toate astea.

— Nici un miros?

— La asta nu m-am gândit.

— Într-o asemenea cercetare, mirosul de tutun ar fi putut să fie un indiciu foarte prețios.

— Eu personal nu fumez, aşa că bănuiesc că m-ar fi frapat mirosul de țigară. Dar n-a fost nici un fel de indiciu. Singurul lucru palpabil era faptul că soția omului de serviciu, se numeşte doamna Tangey, plecase în mare grabă de acolo. El n-a putut să dea altă explicație decât că aceea era ora obişnuită când pleacă soția lui de la serviciu. Polițistul şi cu mine am căzut de acord că cel mai bun lucru pentru noi ar fi fost s-o prindem pe femeie înainte de a putea să se descotorosească de documentele acelea, presupunând că le-ar fi avut în posesia ei.

Între timp, Scotland Yardul fusese înştiințat şi detectivul Forbes a venit imediat la fața locului şi a preluat conducerea cercetărilor cu multă

energie. Am chemat o birjă şi peste o jumătate de oră am ajuns împreună la adresa ce ne fusese indicată. Ne-a deschis o tânără, care s-a dovedit a fi fiica mai mare a doamnei Tangey. Maică-sa nu se întorsese încă, dar am fost poftiți să aşteptăm în odaia din față.

Cam peste vreo zece minute s-a auzit o bătaie în uşă şi aici noi doi am făcut o greşeală gravă, singura, de altfel, pe care mi-o reproşez. În loc să deschidem noi uşa, am lăsat-o pe fată s-o deschidă. Am auzit-o spunând: „Mamă, te aşteptă în casă doi domni, care vor să-ți vorbească", şi peste o clipă am auzit tropăit de picioare alergând pe coridor. Forbes a deschis uşa de perete şi ne-am repezit amândoi în odaia din fund sau în bucătărie, ce era, dar femeia ne-o luase înainte. Ne-a privit cu ochi sfidători, dar apoi, recunoscându-mă deodată, pe fața ei s-a ivit o expresie de uluire.

— Vai de mine, să mor eu, dacă nu e domnul Phelps de la birou! strigă ea.

— Ei, haide, haide, drept cine ne-ai luat când ai fugit de noi?

— Am crezut că sunteți nişte creditori — zise femeia. Am avut ceva neplăceri cu un negustor pe care nu l-am plătit.

— Mă tem că nu-i ăsta adevărul — insistă Forbes. Avem toate motivele să credem că

dumneata ai luat de la Ministerul de Externe un document important şi ai fugit în odaia asta ca să te descotoroseşti de el. Trebuie să vii cu noi la Scotland Yard, să te percheziționăm.

Degeaba a protestat şi s-a împotrivit femeia! Am chemat o trăsură închisă şi am pornit cu ea toți trei. Mai întâi am cercetat bucătăria şi în special focul din vatră, ca să vedem dacă nu cumva a aruncat acolo documentele în clipa în care a fost singură. Nu existau însă nici un fel de semne sau urme de hârtie arsă ori scrum. Când am ajuns la Scotland Yard, am predat-o pe doamna Tangey funcționarei însărcinată cu percheziționarea femeilor. Am aşteptat, chinuiți de nerăbdare, până am primit raportul ei: nici urmă de documente.

Şi atunci, pentru prima oară, m-am trezit la realitate, văzând situația înspăimântătoare în care mă aflam. Până atunci acționasem neîncetat, şi activitatea aceasta îmi amorțise gândurile. Fusesem atât de încrezător că o să reintru imediat în posesia tratatului, încât nici nu îndrăzneam măcar să mă gândesc ce consecințe ar fi urmat dacă nu-l regăseam. Acum, însă, nu-mi mai rămăsese nimic de făcut, şi deci aveam răgaz să-mi dau seama în ce situație mă aflu. Era îngrozitor! Watson, aici de față, ar putea să vă spună că la şcoală eram un băiețel nervos şi

sensibil. Aşa e firea mea. M-am gândit la unchiul meu şi la colegii săi din cabinet, la ruşinea pe care o adusesem asupra lui, asupra mea, asupra tuturor persoanelor legate de mine. Deşi eram victima unui accident extraordinar, când sunt în joc interese diplomatice nu se face nici un fel de concesie în privința accidentelor. Eram ruinat; eram ruinat într-un mod ruşinos şi fără nădejde. Nu ştiu ce-a mai fost cu mine. Probabil că am făcut o criză de nervi. Îmi amintesc parcă de un grup de funcționari care s-au strâns în jurul meu, încercând să mă liniştească. Unul dintre ei m-a adus cu trăsura la gara Waterloo şi m-a urcat în trenul de Woking. Sunt convins că ar fi venit cu mine până aici, dacă nu s-ar fi întâmplat ca doctorul Ferrier, vecinul nostru, să urce şi el în acelaşi tren. Doctorul, foarte amabil, m-a luat sub îngrijirea lui, şi foarte bine a făcut, pentru că în gară m-a apucat un acces, şi până să ajung acasă eram practic nebun: aiuram. Vă puteți închipui în ce hal s-au speriat cei de aici când i-a trezit din somn doctorul sunând, şi când m-au văzut în starea aceea. Biata Annie şi cu maică-mea au fost pur şi simplu distruse. Doctorul Ferrier aflase în gară, de la detectiv, doar câteva lucruri, ca să-i pună la curent cu ceea ce s-a întâmplat, dar relatarea lui n-a îndreptat cu nimic situația. Era evident pentru toată lumea că mă aştepta o boală

îndelungată, aşa că Joseph a fost dezmoştenit peste noapte de acest dormitor agreabil, care s-a transformat în rezervă de spital pentru mine. Aici am zăcut, domnule Holmes, mai bine de nouă săptămâni, fără cunoştinţă şi aiurând din pricina meningitei. Dacă n-ar fi fost domnişoara Harrison şi îngrijirile doctorului, nici n-aş fi putut să vă vorbesc acum. Domnişoara Harrison m-a îngrijit zi şi noapte, şi a angajat o infirmieră, ca să-mi poarte de grijă noaptea, pentru că în accesele mele de nebunie eram în stare de orice. Încet-încet, mi s-au limpezit minţile, dar abia de trei zile mi-a revenit pe deplin memoria. Uneori, parcă-mi zic că era mai bine dacă nu-mi revenea. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i telegrafiez domnului Forbes, cel ce se ocupă de cazul respectiv. El a venit încoace şi mi-a spus că nu s-a descoperit nici cel mai mic indiciu, deşi m-a asigurat că s-a făcut tot posibilul. Omul de serviciu şi cu soţia lui au fost cercetaţi în tot felul, dar fără să se poată arunca vreo lumină asupra acestei chestiuni. Bănuielile poliţiei s-au oprit atunci asupra tânărului Corot care, după cum vă amintiţi poate, a rămas în seara aceea la birou, făcând ore suplimentare. Acest fapt şi cu numele său de origine franceză erau în fond singurele elemente care au făcut să cadă bănuiala asupra lui; însă, în realitate, eu nu începusem să lucrez decât după

plecarea sa. Familia lui e hughenotă, însă la fel de britanică din punctul de vedere al simpatiilor şi tradițiilor, cum sunteți şi dumneavoastră, şi eu. Nu s-a putut descoperi nimic care să-i implice în vreun fel oarecare în această afacere, şi cu asta povestea a căzut baltă. Îmi îndrept rugămințile către dumneavoastră, domnule Holmes, ca fiind cu adevărat ultima mea speranță. Dacă dumneavoastră nu mă scoateți din această situație disperată, atunci cinstea şi situația mea sunt definitiv compromise.

Bolnavul recăzu pe perne, istovit de această lungă relatare, în timp ce infirmiera îi turnă un pahar dintr-o băutură tonică. Holmes rămase în tăcere, cu capul dat pe spate şi cu ochii închişi, într-o atitudine care unui străin ar fi putut să-i pară detaşată sau chiar absentă; eu însă, fiind în cunoştință de cauză, ştiam că, dimpotrivă, ea trădează cea mai intensă absorbire.

— Povestirea dumneavoastră a fost atât de explicită — zise el în cele din urmă — încât de fapt n-ați lăsat decât prea puține puncte în privința cărora să mai am de pus întrebări, însă o chestiune rămâne de cea mai mare importanță. Ați spus cumva vreunei persoane că aveți de îndeplinit aceasta sarcină specială?

— Nimănui.

— Nici măcar domnişoarei Harrison, de

exemplu?

— Nu. Nu m-am întors la Woking între momentul primirii ordinului şi cel în care m-am apucat să-l execut.

— Şi n-a venit cineva dintre rude să vă viziteze, din întâmplare?

— Nimeni.

— Dar cunoştea vreuna din rude aşezarea încăperilor de la serviciul dumneavoastră?

— O, da, mai toate rudele fuseseră pe la mine pe la birou, şi le plimbasem peste tot.

— Deşi, bineînțeles, dacă n-ați spus nimănui despre tratat, aceste întrebări sunt cu totul nesemnificative.

— N-am spus nimic.

— Despre omul de serviciu ştiți ceva?

— Nimic, decât că a fost pe vremuri soldat.

— În ce regiment?

— După câte am auzit, în regimentul de gardă Coldstream.

— Mulțumesc. Nu mă îndoiesc că de la Forbes am să pot căpăta şi alte amănunte. Autoritățile sunt excelente în ceea ce priveşte culegerea faptelor, deşi nu întotdeauna ştiu să le folosească cum trebuie. Vai, ce frumos lucru e un trandafir!

Sherlock Holmes trecu pe lângă canapea şi se îndreptă spre fereastra deschisă, ridică o tulpină de trandafir bătut şi privi la amestecul delicat de

culori — stacojiul florii şi verdele frunzei. Pentru mine, aceasta părea a fi o latură nouă a caracterului său, pentru că nu-l văzusem până atunci să manifeste vreun interes atât de intens faţă de produsele naturii.

— În nici o altă privinţă deducţia nu e mai necesară decât în religie — zise el rezemându-se cu spatele de obloane. Un spirit raţional o poate construi ca pe o ştiinţă exactă. Pentru mine, cea mai înaltă asigurare a bunătăţii providenţei mi se pare întruchipată în flori. Toate celelalte lucruri, puterile noastre, dorinţa noastră, hrana noastră sunt într-adevăr primordial necesare pentru existenţa noastră. Iată de pildă, acest trandafir e un adevărat dar al naturii. Parfumul şi culoarea lui sunt o podoabă a vieţii, nu o condiţie esenţială a ei. Darurile ni le oferă generozitatea şi, deci, eu susţin din nou că avem multe de sperat de la flori.

Percy Phelps şi cu infirmiera îl priviră pe Holmes în timpul acestei exhibiţii pe de o parte cu surprindere, iar pe de altă parte cu dezamăgire — ambele fiind clar exprimate de mutrele pe care le făcură. Holmes căzuse într-o reverie şi continua să ţină în mână trandafirul. Tăcerea dură vreo câteva minute bune, până ce tânăra domnişoară o întrerupse:

— Domnule Holmes, vedeţi vreo perspectivă de rezolvare a acestui mister? întrebă ea cu puţină

asprime în glas.

— A, misterul! răspunse el, revenind cu o tresărire la realitățile vieții. Mde, ar fi absurd să neg că acest caz este foarte obscur şi complicat; vă pot însă promite că voi studia chestiunea şi vă voi informa cu privire la orice elemente care mă vor frapa.

— Dar nu vedeți nici o cheie a misterului?

— Dumneavoastră mi-ați oferit şapte chei ale misterului, dar, bineînțeles, trebuie mai întâi să le încerc, înainte de a mă pronunța cu privire la valoarea lor.

— Bănuiți pe cineva?

— Mă bănuiesc pe mine însumi...

— Cum?...

— Că mă fac vinovat de pripeală în tragerea concluziilor.

— Atunci duceți-vă la Londra şi puneți-vă la încercare concluziile.

— Sfatul dumneavoastră este cum nu se poate mai bun, domnişoară Harrison — zise Holmes, ridicându-se. Watson, cred că nu avem nimic mai bun de făcut. Domnule Phelps, nu trebuie să vă lăsați legănat de iluzii false. Afacerea este foarte încâlcită.

— O să mor de nerăbdare, până când o să vă revăd — strigă diplomatul.

— Ei bine, voi reveni aici mâine, cu acelaşi

tren, deşi e foarte probabil ca raportul meu să fie negativ.

— Vă mulțumesc din suflet pentru promisiunea de a veni — strigă clientul nostru. Mă simt renăscând, dacă ştiu că se face totuşi ceva. Apropo, am primit o scrisoare de la lordul Holdhurst.

— Da? Şi ce zice?

— Tonul lui este rece, dar nu aspru. Bănuiesc că gravitatea bolii mele l-a împiedicat să-mi vorbească cu asprime. A repetat că chestiunea este de cea mai mare importanță şi a adăugat că nu se vor lua nici un fel de măsuri în privința viitorului meu, cu alte cuvinte, în privința concedierii mele, până când nu mă însănătoşesc şi nu am posibilitatea de a-mi îndrepta situația nefericită.

— Ei, păi asta-i o atitudine foarte rezonabilă şi înțeleaptă — zise Holmes. Haide, Watson, că ne aşteaptă o zi grea în capitală.

Domnul Joseph Harrison ne conduse la gară şi curând mergeam ca fulgerul cu expresul de Portsmouth. Holmes căzuse într-o meditație profundă şi aproape că nu deschise gura până ce trenul nu se apropie de Londra, trecând de gara Clapham.

— E un lucru foarte îmbucurător să vii la Londra pe o linie dintr-astea, cu terasament înalt,

care îți permite să priveşti de sus acoperişurile caselor.

Credeam că glumeşte, pentru că priveliştea era destul de neatrăgătoare, dar curând el îşi explică gândurile:

— Uită-te la grupurile acelea de case mari, izolate, care se ridică deasupra olanelor ca nişte insule de cărămidă într-o mare plumburie.

— Şcolile comunale.

— Farurile, băiete! Farurile viitorului. Fructe în formă de capsule, fiecare din ele plin de semincioare colorate, din care va răsări Anglia mai înțeleaptă şi mai bună a timpurilor viitoare. Sper că Phelps ăsta nu e beţiv?

— Cred că nu.

— Nici eu nu cred, dar suntem obligați să ținem seama de orice posibilitate. Fără doar şi poate, bietul om s-a băgat într-o încurcătură înfiorătoare şi e un mare semn de întrebare dacă vom izbuti vreodată să-l scoatem la liman. Ce părere ai de domnişoara Harrison?

— O fată cu personalitate foarte puternică.

— Da, însă o personalitate pozitivă, dacă nu mă înşel. Ea şi cu fratele ei sunt singurii copii ai unui mic industriaş de prin Northumberland. Phelps s-a logodit cu ea iarna trecută, când era într-o călătorie, şi ea a venit la Woking ca să fie prezentată familiei lui, fiind escortată de fratele ei.

Apoi a venit marea lovitură şi ea a rămas să-şi îngrijească iubitul, în timp ce fratele, Joseph, găsindu-şi un cuib destul de comod şi plăcut, a rămas şi el aici. După cum vezi, am făcut câteva mici investigații pe cont propriu. Dar ziua de astăzi trebuie să o consacram întru totul cercetărilor.

— Clientela mea... — am început eu.

— Mă rog, dacă ți se pare că ai de rezolvat cazuri mai interesante decât ale mele... — mi-a răspuns Holmes, oarecum iritat.

— Eu voiam să zic altceva: clientela mea se poate dispensa destul de uşor de mine o zi-două, întrucât e perioada cea mai puțin solicitată a anului.

— Perfect! zise el, recăpătându-şi buna dispoziție. Atunci o să studiem problema împreună. Cred că ar trebui să începem prin a lua legătura cu Forbes. Probabil că el o să ne poată da amănuntele de care avem nevoie, până ce aflăm din ce unghi putem să abordăm acest caz.

— Dar ziceai că deții o cheie a problemei?

— Mde, avem mai multe, dar nu putem să le verificăm valoarea decât cu ajutorul a noi investigații. Criminalul cel mai greu de descoperit este acela care comite o crimă fără nici un scop aparent. E drept, de data aceasta crima nu este fără scop. Dar cine profită de ea? Poate fi vorba de

ambasadorul vreunei puteri străine, de persoana, cine o fi ea, care vrea să vândă secretul unuia dintre ambasadori, sau ar putea să fie însuşi lordul Holdhurst.

— Lordul Holdhurst?...

— Da. Nu e de neconceput pentru un politician să se găsească într-o situație în care să vadă fără regret că un asemenea document e distrus datorită unei simple întâmplări.

— Dar nu un politician cu o activitate atât de onorabilă ca lordul Holdhurst.

— Totuşi, lucrul este posibil şi nu ne putem permite să trecem peste această idee. Astăzi o să-l vizităm pe nobilul lord şi o să aflăm dacă el ne poate spune ceva. Între timp, am şi început câteva cercetări.

— Dar când?

— Din gara Woking am trimis telegrame tuturor ziarelor londoneze. Iată anunțul pe care-l vor insera.

Holmes îmi înmânã e foaie ruptă dintr-un carnețel, pe care scria cu creionul:

„Recompensă zece lire pentru cine va spune numărul birjei care a lăsat un client la poarta Ministerului de Externe de pe Charles Street, la 23 mai, ora zece fără un sfert seara. Adresați-vă în Baker Street 221-B”.

— Dar e sigur că hoțul a venit cu birja?

— Dacă nu, în orice caz anunțul nu poate să strice. Dar dacă domnul Phelps nu greşeşte declarând că nu există nici o ascunzătoare, nici în camera lui, nici pe coridoare, atunci persoana trebuie să fi venit de afară. Dacă a venit de afară pe o seară atât de ploioasă şi totuşi nu a lăsat nici o urmă de apă pe linoleumul care a fost examinat la câteva minute de la intrarea ei, atunci e mai mult decât probabil că persoana a venit cu birja. Da, cred că putem presupune că a fost o birjă, fără riscul de a ne înşela.

— Pare plauzibil.

— Ăsta e unul din indiciile de care vorbeam. S-ar putea să ne ducă la ceva. Şi apoi, bineînțeles, mai există şi chestiunea clopoțelului, care pare să fie trăsătura cea mai deosebită a acestui caz. De ce să sune clopoțelul? Oare chiar hoțul a sunat, şi doar aşa, numai ca să sfideze? Sau mai era cineva cu hoțul, şi acest cineva a tras clopoțelul, pentru a împiedica săvârşirea delictului? Sau a fost un accident? Sau poate...

Sherlock Holmes căzu din nou în starea aceea de meditație intensă şi tăcută din care abia ieşise, dar mie mi se păru, datorită experienței pe care o aveam şi prin care mă deprinsesem cu toanele lui, că deodată îi venise în minte cine ştie ce nouă posibilitate de interpretare. Când ajunserăm la punctul final al călătoriei, era trei şi douăzeci, şi

după ce luarăm în grabă prânzul la bufetul gării, pornirăm imediat spre Scotland Yard. Holmes îi şi telegrafiase lui Forbes şi acesta ne aştepta; era un omuleț cu o mutră ascuțită de vulpe şi deloc simpatică. Ne primi cât se poate de rece, mai ales când auzi în ce chestiune venisem.

— Vă cunosc eu metodele, domnule Holmes — spuse el acru. Dumneavoastră sunteți întotdeauna gata să folosiți toate informațiile pe care vi le poate servi pe tavă poliția, dar apoi încercați să duceți cercetările la bun sfârşit pe cont propriu, ca să ne discreditați.

— Dimpotrivă — zise Holmes — din ultimele cincizeci şi trei de cazuri pe care le-am rezolvat, numele meu a apărut numai în patru, pe când în restul de patruzeci şi nouă de cazuri, poliția a primit toate laudele. Nu te țin de rău, pentru că nu ştii toate acestea, întrucât eşti tânăr şi lipsit de experiență; dar dacă doreşti să avansezi în noua dumitale slujbă, atunci vei vedea că e mai folositor să lucrezi cu mine decât împotriva mea.

— Aş fi foarte fericit dacă mi-ați da vreo indicație cât de mică — spuse detectivul, schimbând imediat tonul. Deocamdată, n-aş putea să zic că am primit vreo apreciere favorabilă datorită activității mele în acest caz.

— Ce măsuri ați luat?

— L-am pus sub urmărire pe omul de serviciu

Tangey. El a părăsit regimentul de gardă cu referințe foarte bune şi n-am putut să găsim absolut nimic împotriva lui. Nevastă-sa însă, e o păcătoasă. Bănuiesc că ştie mult mai multe decât pare în această chestiune.

— Pe ea ai pus-o sub urmărire?

— Am pus o femeie din serviciul nostru pe urmele ei. Doamna Tangey e cam beţivă şi funcționara noastră a fost de două ori cu ea la cârciumă, când se cam făcuse, dar n-a putut s-o tragă deloc de limbă.

— După câte am înțeles, aveau nişte creditori care îi urmăreau?

— Da, însă i-au plătit.

— Cu ce bani?

— Nici ăsta nu-i un lucru dubios. Tocmai aştepta să-i vină pensia; alte semne că s-ar fi îmbogățit peste noapte n-au existat.

— Dar cum a explicat femeia că a răspuns ea când a sunat domnul Phelps după cafea?

— Ea zice că soțul ei era foarte obosit, şi a vrut să-l scutească de un nou deranj.

— Mde, asta într-adevăr se potriveşte cu faptul că puțin mai târziu domnul Tangey a fost găsit dormind pe un scaun. Zici că împotriva lor nu e nici un indiciu decât reputația acestei femei. Ai întrebat-o de ce era aşa de grăbită în seara aceea? Graba cu care a plecat a atras şi atenția

gardianului din colț.

— Întârziase mai mult decât de obicei, şi voia să ajungă acasă mai repede.

— Ai insistat asupra faptului că dumneata şi cu domnul Phelps, pornind la drum cel puțin cu douăzeci de minute mai târziu, ați ajuns acasă înaintea ei?

— Ea explică asta prin aceea că birja merge mai repede decât omnibuzul.

— Dar nu v-a spus de ce, când a ajuns acasă la ea, s-a repezit în bucătăria din fund?

— Pentru că acolo avea banii cu care să plătească creditorii.

— În orice caz, e greu de spus despre ea că nu are un răspuns pregătit pentru fiecare întrebare. Ai întrebat-o dacă nu cumva, la plecarea de la Ministerul de Externe, s-a întâlnit cu cineva, sau a văzut pe cineva învârtindu-se în jurul localului din Charles Street?

— N-a văzut pe nimeni, decât pe gardian.

— Ei, în orice caz, se pare că i-ai luat un interogatoriu foarte amănunțit. Altceva ce-ai mai făcut?

— L-am supravegheat atent pe funcționarul Corot în tot cursul acestor nouă săptămâni, dar fără nici un rezultat. Nu am putut să dovedim absolut nimic împotriva lui.

— Altceva?

— Păi nu mai avem nici un alt indiciu pe care să-l folosim. Nici un fel de dovadă.

— Ai ajuns la vreo teorie în privința faptului că a sunat clopoțelul?

— Mde, trebuie să mărturisesc că această chestiune mă depăşeşte. În orice caz, oricine a fost persoana care a făptuit furtul, trebuie să fi avut mult sânge rece ca să dea singură alarma în felul ăsta.

— Da, într-adevăr, a fost ceva foarte ciudat. Îți mulțumesc foarte mult pentru tot ceea ce mi-ai spus. Dacă putem să-ți dăm făptaşul pe mână, o să te anunț. Haide, Watson!

— Acum unde mai mergem? l-am întrebat eu, părăsind biroul detectivului.

— Mergem să-i luăm un interviu lordului Holdhurst, actualul ministru şi viitor prim-ministru al Angliei.

Am avut norocul să aflăm că lordul Holdhurst se află încă în Downing Street, şi când Holmes i-a trimis cartea de vizită, am fost introduşi imediat. Politicianul ne-a primit cu acea curtoazie demodată, în privința căreia e renumit, şi ne-a poftit să luăm loc în două fotolii, de o parte şi de alta a căminului. Rămânând în picioare pe covoraşul dintre noi — siluetă înaltă şi subțire, o față gânditoare, cu trăsături ascuțite şi cu părul buclat, încărunțit prematur — părea să reprezinte

tipul acela destul de rar de găsit — nobilul care este cu adevărat nobil.

— Numele dumneavoastră mi-e foarte cunoscut, domnule Holmes — zise el zâmbind — şi, bineînțeles, n-aş putea să mă prefac că nu ştiu deloc care este scopul vizitei dumneavoastră. În birourile noastre nu s-a petrecut decât un singur lucru care ar fi putut să vă atragă atenția. Dai îmi permiteți să vă întreb, în favoarea cui vreți să lucrați?

— Vreau să vin în ajutorul domnului Percy Phelps — răspunse Holmes.

— A, nefericitul meu nepot! Cred că nu vă este greu să înțelegeți că legătura noastră de rudenie mă pune într-o imposibilitate şi mai mare de a-l proteja, decât dacă ar fi fost vorba de altcineva. Tare mă tem că incidentul o să aibă un efect dăunător asupra carierei lui.

— Dar dacă documentul se găseşte totuşi?

— A, bineînțeles, asta ar fi cu totul altceva.

— Aveam vreo două întrebări, pe care aş fi vrut să vi le pun, milord.

— Sunt fericit să vă pot da orice informații pe carte le dețin.

— Asta e camera în care i-ați dat instrucțiuni nepotului cu privire la copierea documentului?

— Da.

— Atunci ar fi fost greu să vă audă cineva de

afară.

— E absolut imposibil.

— Ați pomenit cuiva de faptul că trebuie să dați tratatul la copiat?

— Nimănui

— Sunteți absolut sigur de lucrul ăsta?

— Absolut sigur.

— Atunci, întrucât dumneavoastră n-ați spus nimic nimănui, şi nici domnul Phelps n-a spus nimănui şi nimeni altcineva n-a ştiut absolut nimic despre această chestiune, înseamnă că prezența hoțului în cameră a fost cu totul întâmplătoare. El a văzut că i se prezintă o şansă deosebită şi a profitat de ea.

Politicianul zâmbi.

— Aici mă atrageți într-un domeniu în care nu mă pricep deloc.

Holmes chibzui o clipă.

— Mai e o altă chestiune foarte importantă, pe care aş dori s-o discut cu dumneavoastră — zise el. După câte am înțeles, v-ați temut că aflarea unor detalii cu privire la acest tratat ar putea să antreneze nişte rezultate foarte grave.

Pe fața expresivă a omului de stat se abătu o umbră.

— Da, chiar foarte grave.

— Şi ele s-au produs?

— Încă nu.

— Dacă tratatul ar fi ajuns la Ministerul de Externe al vreunui stat străin, ați fi auzit, probabil, ceva în această privință?

— Fără doar şi poate — zise lordul Holdhurst strâmbându-se.

— Atunci, din moment ce au trecut aproape zece săptămâni şi nu s-a auzit nimic n-ar fi oare rezonabil să presupunem că, din cine ştie ce motive, tratatul n-a ajuns încă în mâinile străine?

Lordul Holdhurst dădu din umeri.

— E greu de presupus, domnule Holmes, ca hoțul să fi luat tratatul doar ca să-l pună în ramă şi să-l atârne pe perete.

— Poate că aşteaptă să obțină un preț mai bun.

— Dacă mai aşteaptă încă puțin, n-o să mai obțină nici un preț pe el. Peste câteva luni, tratatul va înceta să mai constituie un secret.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Bineînțeles, se poate face o presupunere, cu o oarecare bază realistă, că, pe neaşteptate, hoțul a căzut bolnav.

— De exemplu, de meningită, nu? întrebă politicianul, fulgerându-l cu privirea.

— N-am spus asta — răspunse Holmes imperturbabil. Şi acum, milord, cred că v-am răpit prea mult din timpul dumneavoastră prețios, aşa că o să ne luăm rămas bun.

— Vă urez succes în cercetările dumneavoastră, indiferent cine ar fi delicventul — răspunse aristocratul, înclinându-se în fața noastră, după ce ne condusese până la uşă.

— E un om bine — zise Holmes, când ieşeam în strada Whitehall. Dar se luptă din greu ca să-şi mențină poziția. Nu e prea bogat şi trebuie să facă față la multe. Fără doar şi poate, ai observat că a trebuit să-şi pingelească de curând ghetele vechi. Şi acum, Watson, nu vreau să te mai rețin de la treburile tale obişnuite. Astăzi n-am să mai fac nimic, decât doar dacă primesc un răspuns de la anunțul din ziare în legătură cu birja. Ți-aş fi însă extrem de recunoscător dacă ai vrea să vii mâine cu mine la Woking, cu acelaşi tren cu care am fost şi astăzi.

Drept care, a doua zi dimineață m-am întâlnit cu el şi am călătorit împreună până la Woking. Mi-a spus că n-a primit nici un răspuns la anunțul pe care l-a inserat în ziare, şi că nici o rază de lumină n-a venit să lămurească cercetările în cazul în chestiune. Când avea o asemenea dispoziție, figura lui Sherlock Holmes căpăta perfecta imobilitate a unei piei roşii şi din înfățişarea lui nu mai puteam să deduc dacă este mulțumit sau nu de situația cazului respectiv. Îmi aduc aminte că toată conversația s-a rezumat la sistemul antropometric propus de Bertillon,

Holmes exprimându-şi admirația entuziastă pentru savantul francez.

Pe clientul nostru l-am găsit tot sub îngrijirea devotatei lui infirmiere, dar arătând mult mai bine decât cu o zi înainte. Când am intrat pe uşă, s-a ridicat fără prea multă greutate de pe canapea şi ne-a salutat.

— Veşti noi? întrebă el nerăbdător.

— După cum mă aşteptam, raportul meu este negativ — zise Holmes. Am vorbit cu Forbes, am vorbit şi cu unchiul dumneavoastră, şi am adoptat vreo două linii de cercetări, care ar putea să ducă la vreun rezultat.

— Deci nu v-ați pierdut speranța?

— Nicidecum.

— Dumnezeu să vă mulțumească pentru că spuneți acest lucru! strigă domnişoara Harrison. Dacă ne păstrăm curajul şi răbdarea, adevărul trebuie să iasă la lumină.

— Atunci înseamnă că noi avem mai multe să vă spunem decât aveți dumneavoastră să ne spuneți nouă — zise Phelps, aşezându-se din nou pe canapea.

— Speram eu să aveți ceva să ne spuneți.

— Da, noi am trecut peste noapte printr-o aventură, şi încă o aventură care ar fi putut să se dovedească foarte gravă. În timp ce vorbea, expresia lui Phelps deveni sumbră şi în ochii lui se

ivi un sentiment înrudit cu frica. Vedeți — zise el — încep să cred că, fără să ştiu, am devenit ținta unei conspirații monstruoase şi că mi-e amenințată şi viața, nu numai onoarea.

— Da? întrebă Holmes cu glas tare.

— Pare de necrezut, întrucât, după câte ştiu, n-am pe lumea asta nici un duşman. Şi, totuşi, este singura concluzie la care pot să ajung, după cele ce s-au petrecut astă-noapte.

— Povestiți-mi, vă rog.

— Trebuie să ştiți că a fost prima noapte din ultima vreme în care am dormit fără să am infirmiera în cameră. Mă simțeam atât de bine, încât m-am gândit că pot să mă dispensez de serviciile ei. Am păstrat însă o lămpiță aprinsă. Ei bine, pe la ora două noaptea mă cuprinsese somnul când, deodată, m-a trezit un zgomot slab, cam ca cel pe îl face un şoarece când roade scândurile. Am stat o vreme ascultând, cu impresia că e într-adevăr un şoarece. Dar apoi zgomotul s-a întețit şi deodată am auzit un pocnet metalic la fereastră. M-am ridicat, uimit, în capul oaselor. Acum nu mai rămânea nici o îndoială în privința sunetelor. Zgomotul cel slab îl produsese cineva care încerca să strecoare un instrument în deschizătura dintre canaturile ferestrei, iar cel de-al doilea sunet îl produsese răsucirea foraibărului.

Apoi a urmat o pauză de vreo zece minute, ca

şi cum persoana ar fi aşteptat să vadă dacă zgomotul m-a trezit sau nu. Pe urmă am auzit un scârțâit uşor. Fereastra se deschidea încetişor. Am ajuns la capătul răbdării, pentru că nu mai am nervii aşa de buni ca pe vremuri. Am sărit din pat şi am deschis larg obloanele. Sub fereastră se tupila un bărbat. Nu l-am văzut prea bine, întrucât a dispărut într-o clipă. Era înfăşurat într-un fel de pelerină, care-i ascundea şi partea de jos a feței. De un singur lucru sunt sigur, şi anume că avea în mână o armă. Mi s-a părut a fi un cuțit lung. În momentul în care a luat-o la fugă, am văzut clar cum scânteia lama cuțitului.

— Asta e foarte interesant — zise Holmes. Spuneți-mi, vă rog, ce-ați făcut în continuare?

— Ar fi trebuit să sar prin fereastra deschisă şi să mă iau după el, dac-aş fi fost mai în puteri; însă în situația în care mă aflam, nu am făcut altceva decât să sun şi să trezesc pe cei ai casei. Asta mi-a luat oarecare vreme, întrucât clopoțelul sună în bucătărie, iar servitorii dorm sus la etaj. Am început să strig, şi la strigătul meu a coborât Joseph, care i-a trezit pe ceilalți. Joseph şi cu grăjdarul au găsit urme de paşi în fața ferestrei, pe stratul de flori, dar în ultima vreme pe aici n-a mai plouat de loc, aşa că le-a fost imposibil să urmărească aceşti paşi pe iarbă. Pe de altă parte, în gardul de lemn dinspre drum există, după câte

îmi spun ei, un loc în care se văd unele semne din care s-ar putea deduce că cineva a sărit gardul, rupând vârful unui leaț. Deocamdată, n-am spus nimic poliției locale, pentru că m-am gândit că ar fi cel mai bine să vă cer întâi părerea dumneavoastră.

Această povestire a clientului nostru păru să aibă un efect extraordinar asupra lui Sherlock Holmes. El se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe agitat prin odaie, prada unei emoții de nestăpânit.

— Nenorocirile nu vin niciodată singure — zise Phelps zâmbind, deşi era evident că aventura prin care trecuse îl cam zdruncinase.

— Fără îndoială, dumneavoastră ați avut o porție destul de serioasă — zise Holmes. Credeți că ați putea să vă plimbați puțin cu mine în jurul casei?

— O, da, mi-ar plăcea să umblu puțin pe la soare. O să vină şi Joseph.

— Şi eu — zise domnişoara Harrison.

— Mă tem că nu — zise Holmes, clătinând din cap. Îmi pare rău, dar trebuie să vă rog să rămâneți aşezată exact unde vă aflați.

Domnişoara Harrison îşi reluă locul cu un aer de nemulțumire, în schimb, fratele ei se alăturase grupului nostru şi pornirăm tuspatru prin grădină. Înconjurarăm peluza, ca să ajungem în

fața ferestrei de la camera diplomatului. După cum ne spusese, acolo găsirăm urmele unor paşi pe răzor, dar erau foarte vagi şi indistincte, aşa că nu ne puteau da prea multe speranțe. Holmes se aplecă o clipă asupra lor, dar apoi se ridică, dând din umeri.

— Am impresia că nimeni n-ar putea să tragă vreo concluzie datorită acestor urme — zise el. Să mergem de jur împrejurul casei, şi să vedem de ce răufăcătorul a ales tocmai această cameră. Eu credeam că ferestrele mari de la salon şi de la sufragerie ar fi fost mai degrabă de natură să-l atragă.

— Dar poate că sunt mai vizibile din drum — sugeră domnul Joseph Harrison.

— A, da, bineînțeles. Dar văd aici o uşă, la care ar fi putut să încerce. La ce serveşte?

— Este intrarea de serviciu pentru furnizori. Bineînțeles, peste noapte e încuiată.

— Ați mai avut până acum vreo alarmă de acest gen?

— Niciodată — răspunse clientul nostru.

— Aveți în casă argintărie sau alte lucruri, care să-i ispitească pe spărgători?

— Nici un obiect de mare valoare.

Holmes se plimbă în jurul casei, cu mâinile în buzunare şi cu un aer neglijent, neobişnuit la el.

— Apropo — îi spuse el lui Joseph Harrison —

după câte am înțeles, ați găsit locul pe unde individul a escaladat gardul. Ia să-l vedem şi noi.

Domnul Harrison ne conduse la un loc în care scândura de la gard plesnise. O bucățică de lemn din ruptura respectivă atârna încă şi acum. Holmes o smulse şi o examina cu ochi critici.

— Şi credeți că bucățica asta s-a rupt azi-noapte? Mie mi se pare destul de veche ruptura.

— Mde, se prea poate.

— Nu văd nici un fel de urme lăsate de cineva care să fi sărit de partea cealaltă a gardului. Nu, tare mi-e teamă că de aici n-o să obținem nici un indiciu. Să ne întoarcem în dormitor, şi să discutăm toată problema.

Percy Phelps mergea foarte încet, sprijinindu-se de brațul viitorului său cumnat. Holmes porni cu pas rapid de-a curmezişul peluzei de iarbă, aşa că noi doi ajunserăm la fereastra dormitorului cu mult înaintea celorlalți.

— Domnişoară Harrison! zise Holmes, vorbind cât se poate de apăsat. Trebuie să rămâneți exact unde vă aflați, toată ziua. Să nu lăsați să vă abată nimic de la această îndatorire. Este un lucru de o importanță vitală.

— Cu plăcere, domnule Holmes, dacă asta e dorința dumneavoastră — zise fata uimită.

— Când vă culcați, vă rog să închideți pe dinafară uşa de la odaia asta, şi să păstrați cheia

la dumneavoastră. Vă rog să-mi făgăduiți că veți face întocmai ce v-am rugat.

— Dar Percy?

— El o să vină cu noi la Londra.

— Şi eu trebuie să rămân aici?

— O faceți pentru binele lui. Aveți prilejul de a-i veni în ajutor! Făgăduiți-ne repede!

Fata încuviință din cap, tocmai când se apropiau ceilalți doi bărbați.

— Annie, ce stai aşa bosumflată acolo? strigă fratele ei. Vino şi tu afară, la soare!

— Nu, mulțumesc, Joseph, mă cam doare capul, şi în odaia asta e foarte plăcut, e răcoare şi bine.

— Şi acum ce intenționați să faceți, domnule Holmes? întrebă clientul nostru.

— Păi, ocupându-ne de această chestiune măruntă, nu trebuie să pierdem din vedere investigația noastră principală. Mi-ar fi de mare ajutor dacă ați avea amabilitatea să veniți cu noi la Londra.

— Chiar acum?

— Mă rog, cât mai curând cu putință, dacă nu e deranjul prea mare. Să zicem, peste o oră.

— Acum mă simt destul de zdravăn, aşa că dacă credeți că pot într-adevăr să vă fiu de folos...

— Chiar de cel mai mare folos.

— Poate ați dori să rămân acolo peste noapte?

— Chiar voiam să vă propun asta.

— Atunci, dacă prietenul care m-a vizitat astă-noapte mă caută din nou, o să găsească cuibul gol. Suntem cu toții în mâinile dumneavoastră, domnule Holmes, şi trebuie să ne spuneți exact ce vreți să facem. Poate că ați prefera să vină şi Joseph cu noi, ca să mă îngrijească?

— A, nu, doar ştiți că prietenul nostru Watson e medic de profesie, şi o să vă îngrijească el. O să luăm masa aici, dacă ne permiteți, şi apoi o să pornim împreună spre Londra.

Lucrurile se aranjară aşa cum propusese el, deşi domnişoara Harrison îşi ceru scuze şi refuză să părăsească dormitorul, îndeplinind întocmai rugămințile lui Holmes. Eu nu izbuteam să înțeleg scopul manevrelor prietenului meu, decât doar dacă o fi fost vorba s-o țină pe domnişoară departe de Phelps, care, bucurându-se că se înzdrăveneşte şi că are înaintea lui perspectiva unei oarecari activități, luă masa cu noi în sufragerie. Dar Holmes avea să ne pregătească o surpriză şi mai spectaculoasă, întrucât, după ce ne însoți până la gară şi ne văzu urcați în vagoane, ne anunță foarte calm că n-are intenția să plece din Woking.

— Mai sunt vreo două mici amănunte pe care aş dori să le lămuresc înainte de plecare — zise el.

Absența dumneavoastră, domnule Phelps, va izbuti oarecum să mă ajute. Watson, când ajungi la Londra, fii te rog amabil şi du-l pe prietenul nostru cu birja direct în Baker Street, şi rămâi cu el până la revenirea mea. Ce bine s-a nimerit că ați fost colegi de şcoală! Fără doar şi poate, aveți o mulțime de lucruri de discutat împreună. Pe domnul Phelps îl poți culca astă-seară în dormitorul musafirilor, iar eu o să vă regăsesc mâine dimineață la timp ca să luăm micul dejun împreună, întrucât am un tren care mă poate duce la gara Waterloo la ora opt.

— Dar cum rămâne cu cercetările de la Londra? întrebă Phelps cu glas plin de regret.

— Le putem face şi mâine. Cred că în momentul de față prezența mea e mai utilă aici.

— Poate n-ar fi rău să le spuneți la vilă, la Brierbrae, că sper să mă înapoiez mâine seară! strigă Phelps, în momentul în care trenul nostru se punea în mişcare.

— Nu prea cred să mă mai întorc la Brierbrae — răspunse Holmes, şi ne făcu semn voios cu mâna, în timp ce trenul lua viteză.

Pe drum am discutat toată chestiunea cu Phelps, întorcând-o şi pe o parte şi pe alta, dar nici unul din noi n-a putut să găsească o explicație plauzibilă pentru această nouă întorsătură pe care o luaseră lucrurile.

— Bănuiesc că vrea să descopere vreun nou indiciu cu privire la spargerea săvârşită astă-noapte, dacă într-adevăr a fost vorba de o spargere. În ceea ce mă priveşte, eu nu cred că a fost un hoț de rând.

— Dar ce crezi tu, de fapt?

— Pe cuvântul meu, se prea poate să atribui toate astea nervilor mei slăbiți, dar eu cred că în jurul meu se țese o puternică intrigă politică şi că, pentru un motiv care depăşeşte puterea mea de înțelegere, complotiştii au de gând să-mi ia viața. Pare pretențios şi absurd, dar judecă şi tu realitatea! Ce rost ar fi avut ca un hoț să încerce să intre pe fereastra de la dormitor când n-avea nici o speranță de a fura ceva şi ce rost ar fi avut să vină cu un cuțit lung în mână?

— Eşti sigur că nu era o rangă?

— A, nu, era un cuțit! Am văzut limpede cum îi scânteia lama.

— Dar ce rost ar avea să te urmărească cu atâta duşmănie?

— Da, asta e întrebarea.

— Păi dacă şi Holmes împărtăşeşte acelaşi punct de vedere, atunci asta explică acțiunea lui, nu? Presupunând că teoria ta este justă, dacă el izbuteşte să pună mâna pe omul care ți-a amenințat viața astă-noapte, înseamnă că a făcut un mare pas înainte către descoperirea aceluia

care a furat tratatul naval. E absurd să presupunem că ai doi duşmani, unul care te jefuieşte, în timp ce altul îți amenință viața.

— Dar domnul Holmes zicea că nu se duce la Brierbrae!

— Eu îl cunosc de mult — i-am răspuns — dar niciodată nu mi s-a întâmplat să-l văd făcând vreun lucru care să nu aibă o justificare foarte serioasă.

Şi cu asta conversația noastră a alunecat spre alt subiect. Pentru mine, însă, a fost o zi foarte obositoare.

Phelps era încă slăbit după boala îndelungată şi necazurile îl făceau nervos şi plângăreț. Degeaba am încercat să-i stârnesc interesul în privința Afganistanului, a Indiei, a problemelor sociale sau a oricărui subiect de natură a-i abate puțin gândurile. El revenea mereu la tratatul pierdut, îşi punea întrebări, emitea ipoteze, făcea speculații cu privire la activitatea lui Holmes, la măsurile pe care urma să le ia lordul Holdhurst, la veştile pe care urma să le căpătăm dimineața. Şi pe măsură ce seara trecea, nervozitatea lui devenea din ce în ce mai chinuitoare.

— Mă rog, tu ai o încredere oarbă în Holmes? întrebă el.

— L-am văzut făcând lucruri de-a dreptul remarcabile.

— Dar el n-a adus niciodată lumină într-un caz atât de întunecat ca ăsta.

— Ba da, cum să nu; l-am văzut rezolvând probleme în care existau şi mai puține fire de care să se agațe decât în problema asta.

— Dar nu şi cazuri în care să fie în joc interese atât de mari.

— Asta nu ştiu. Dar ştiu precis că el a slujit în nişte chestiuni de o importanță vitală pentru trei din casele domnitoare ale Europei.

— Tu îl cunoşti foarte bine, Watson. E un om atât de misterios, încât niciodată nu ştiu exact ce să presupun în privința lui. Crezi că acum e descurajat, sau nutreşte oarecari speranțe? Crezi că se aşteaptă să ducă lucrurile la bun sfârşit?

— N-a spus nimic.

— Asta-i semn rău.

— Dimpotrivă, am observat că de câte ori a pornit-o pe o pistă greşită, nu s-a sfiit s-o mărturisească. În schimb, când a adulmecat vreo urmă şi nu-i chiar sigur-sigur că este pista cea mai bună, atunci e mai tăcut. Şi acum, dragul meu, n-o să putem să ajutăm cu nimic cercetările dacă ne pierdem calmul, aşa că nu te superi dacă te rog să te culci, ca să fii odihnit şi bine dispus pentru evenimentele pe care ni le rezervă ziua de mâine, indiferent de ce natură or fi ele.

În cele din urmă, am izbutit să-l conving pe

prietenul meu să-mi asculte sfatul, deşi simțeam din tulburarea lui că nu are prea multe şanse de a dormi. Într-adevăr, starea lui s-a dovedit molipsitoare, pentru că şi eu am stat treaz peste noapte, zvârcolindu-mă în pat şi meditând asupra acestei probleme încâlcite şi inventând o sută de teorii, dintre care una era mai imposibilă decât cealaltă. De ce rămăsese Holmes la Woking? De ce o rugase pe domnişoara Harrison să rămână toată ziua în camera bolnavului? De ce avusese grijă să nu-i informeze pe cei de la Brierbrae că intenționează să rămână în preajma lor? Mi-am bătut capul până n-am mai putut, şi în cele din urmă am adormit străduindu-mă încă să găsesc o explicație care să elucideze toate aceste lucruri. M-am trezit la ora şapte şi m-am dus imediat în camera lui Phelps, pe care l-am găsit frânt şi istovit, după o noapte de nesomn. Prima lui întrebare a fost dacă a sosit Holmes.

— O să vină când a făgăduit — i-am răspuns eu — nici o clipă mai devreme sau mai târziu.

Şi cuvintele mele se adeveriră, pentru că scurt timp după ora opt, pe stradă se auzi trapul unui cal de birjă, din care sări într-o clipă prietenul nostru. Stând la fereastră, văzurăm amândoi că are mâna înfăşurată într-un bandaj şi că e foarte palid şi tras la față. Întră în casă, dar nu urcă imediat sus.

— Pare un om înfrânt — strigă Phelps.

M-am văzut silit să mărturisesc că are dreptate.

— La urma urmelor — i-am spus — s-ar putea ca totuşi cheia enigmei să se afle aici, la Londra.

Phelps gemu.

— Nu ştiu cum se face — zise el — dar îmi pusesem mari speranțe în întoarcerea lui. Dar parcă ieri nu era bandajat la mână, nu? Ce i s-o fi întâmplat?

— Ce, Holmes, eşti rănit? l-am întrebat în momentul în care a intrat în odaie.

— Aş, o zgârietură pe care am căpătat-o din cauza neghiobiei mele — răspunse el, spunându-ne bună dimineața. Cazul ăsta al dumitale, domnule Phelps, este fără doar şi poate unul dintre cele mai încurcate pe care le-am anchetat vreodată.

— Am ştiut eu că s ar putea să vă depăşească.

— A fost o experiență de-a dreptul remarcabilă.

— Bandajul ăla mă face să mă gândesc că au fost multe peripeții — i-am spus eu. Nu vrei să ne povesteşti ce s-a întâmplat?

— După ce luăm micul dejun, dragul meu Watson. Nu uita că azi dimineață, pe parcursul a cincizeci de kilometri, am tras în piept aerul

provinciei Surrey. Mă tem că nu s-a primit nici un răspuns la anunțul meu în privința birjei? Ei, de, ce să-i faci, nu ne putem aştepta să ne meargă lucrurile întotdeauna în plin.

Masa era pusă, şi tocmai când dădeam să sun, doamna Hudson intră cu ceai şi cafea. Peste câteva minute, ne aduse şi mâncarea, aşa că ne aşezarăm cu toții la masă. Holmes era mort de foame, eu mort de curiozitate, iar Phelps căzut într-o stare de sumbră depresiune.

— De astă dată, doamna Hudson a fost la înălțime — zise Holmes, ridicând capacul unei tăvițe pe care era un pui gătit cu multe condimente, ca la indieni. Ea nu face prea multe feluri de mâncare, dar, ca toate scoțienele, are cea mai justă idee despre micul dejun. Tu ce ai acolo, Watson?

— Ouă cu şuncă — i-am răspuns.

— Bravo, Dumneata ce iei, domnule Phelps? Pui, ouă, sau te serveşti singur?

— Mulțumesc, dar nu pot mânca nimic — zise Phelps.

— Vai de mine şi de mine! Încearcă să vezi dacă nu-ți place mâncarea pe care o ai dinainte.

— Mulțumesc, dar prefer să nu mănânc.

— Mă rog, mă rog — zise Holmes clipind şiret şi poznaş din ochi. Atunci sper cel puțin că n-ai nimic împotrivă să mă serveşti pe mine.

Phelps săltă capacul şi în momentul următor scoase un țipăt, şi rămase cu ochii țintă la platou. Fața lui căpătă culoarea veselei de porțelan. În mijlocul platoului se afla un mic sul de hârtie gri-albăstrie. Îl ridică în sus, sorbindu-l din ochi, şi apoi începu să țopăie nebuneşte prin cameră, strângând sulul la piept şi țipând de fericire. Apoi căzu într-un fotoliu, aşa de frânt şi istovit din pricina propriilor sale emoții, încât ne văzurăm siliți să-i turnăm coniac pe gât ca să nu leşine.

— Ei, gata, gata! zise Holmes, bătându-l pe umeri ca să-l liniştească. A fost o ticăloşie din partea mea să-ți fac această surpriză chiar aşa pe neaşteptate; dar prietenul nostru poate să-ți confirme că n-am izbutit niciodată să rezist ispitei de a crea mici efecte teatrale.

Phelps îi luă mâna şi i-o sărută.

— Domnul să vă binecuvânteze — strigă el — mi-ați salvat onoarea!

— Ei, dar ştii, era şi onoarea mea în joc — zise Holmes. Te asigur că nici eu nu pot să sufăr să eşuez în cercetarea unui caz, după cum nici dumitale nu-ți place să dai greş în îndeplinirea unei îndatoriri.

Phelps înfundă prețiosul document în buzunarul dinăuntru al hainei.

— Nu mă lasă inima să vă întrerup micul dejun, dar pe de altă parte mor de curiozitate să

ştiu unde era şi cum l-aţi găsit.

Sherlock Holmes înghiţi o ceaşcă de cafea, şi apoi îşi îndreaptă atenţia către ochiurile cu şuncă. Pe urmă se ridică, îşi aprinse pipa şi se instală în fotoliu.

— Să vă spun ce am făcut mai întâi, şi ce am ajuns să fac după aceea — zise el. După ce v-am părăsit la gară, am făcut o plimbare încântătoare prin admirabilul peisaj al provinciei Surrey, până la un sătuc numit Ripley, unde am luat ceaiul la un han, şi pe urmă am avut precauţia de a-mi umple plosca şi de a-mi pune în buzunar un pachețel cu sandvişuri. Am rămas acolo până seara, şi atunci am pornit din nou către Woking, aflându-mă după apusul soarelui pe şosea, în faţa vilei Brierbrae.

Ei bine, am aşteptat până a fost drumul liber — am impresia, de altfel, că nu e un loc prea umblat — şi apoi m-am cățărat pe gard, intrând în grădină.

— Bine, dar bănuiesc că era deschisă şi poarta, nu? strigă Phelps.

— Da; însă gusturile mele în aceste privinţe sunt foarte ciudate. Am ales locul unde se află brazii şi sub protecţia lor am sărit gardul, fără ca cineva din casă să mă poată vedea. M-am pitit printre tufişurile de pe partea cealaltă, şi m-am târât în patru labe printre ele, dovadă starea

jalnică a genunchilor de la pantaloni, până ce am ajuns la pâlcul de rododendroni din fața ferestrei dormitorului dumitale. M-am aşezat pe vine şi am aşteptat să văd ce se întâmplă.

Jaluzelele nu erau lăsate în odaia dumitale, şi o vedeam pe domnişoara Harrison cum stă acolo la masă, cu o carte în mână. Era zece şi un sfert când a închis cartea, a tras oblonul şi s-a retras. Am auzit-o cum închide uşa şi am fost sigur că o încuie cu cheia.

— Cu cheia?! strigă Phelps.

— Da, îi dădusem domnişoarei Harrison instrucțiuni precise să încuie uşa pe dinafară şi să ia cheia cu ea, când se duce la culcare. Ea mi-a îndeplinit toate indicațiile punct cu punct şi fără doar şi poate că dacă nu m-aş fi bucurat de colaborarea ei, n-ai fi avut dumneata acum hârtia aia în buzunar. Deci, ea s-a îndepărtat, luminile s-au stins şi eu am rămas, şezând pe vine, în tufişul de rododendron.

Era o noapte frumoasă, dar cu toate acestea, garda pe care o făceam nu era de loc odihnitoare. Bineînțeles, o asemenea aşteptare nu e lipsită de oarecari emoții, ca şi acelea ale vânătorului care se ascunde la locul de adăpare al animalelor şi aşteaptă vânatul să se apropie. Totuşi, a fost o aşteptare foarte lungă, aproape la fel de lungă, Watson, ca şi garda pe care am făcut-o împreună

în camera în care domnea o tăcere de moarte, când cu cercetarea fleacului aceluia legat de „banda pestriților”. Ceasul de la biserica din Woking bătea în depărtare sferturile, dar mie mi s-a părut în repetate rânduri că s-a oprit. Deodată însă, pe la ora două după miezul nopții, am auzit sunetul unui zăvor care este tras uşurel şi apoi scârțâitul unei chei. Peste o clipă, s-a deschis intrarea servitorilor, şi la lumina lunii s-a ivit domnul Joseph Harrison.

— Joseph! strigă Phelps.

— Era cu capul gol, dar pe umeri avea o pelerină, aşa că-şi putea ascunde fața într-o clipă, dacă era vreo alarmă. O porni în vârful picioarelor în umbra peretelui şi când ajunse la fereastră băgă un cuțit cu lamă lungă între cercevele şi împinse foraibărul. Apoi deschise fereastra şi strecurându-şi cuțitul în deschizătura obloanelor, le forță şi le dădu în lături.

De acolo de unde mă aflam vedeam perfect interiorul odăii şi toate mişcările lui. Aprinse cele două lumânări de pe polița căminului şi apoi ridică colțul dinspre uşă al covorului. Îndată după aceea se apleacă şi săltă un pătrat de scândură, dintr-acelea care permit instalatorilor să umble la racordurile țevilor de gaz aerian. De fapt, acest pătrat acoperea racordul țevii care alimentează bucătăria de la subsol. Scoase din ascunzătoare

acest mic sul de hârtie, pe care îl cunoaşteţi, puse pătratul de scândură la loc, netezi covorul, stinse lumânările şi sări drept în braţele mele, dat fiind că eu îl aşteptam cu braţele deschise în faţa ferestrei.

Ei bine, aflaţi că tânărul domn Joseph este capabil de mai multă ticăloşie decât l-aş fi crezut în stare. S-a repezit la mine cu cuţitul şi a trebuit să-l trântesc de două ori la pământ, rănindu-mă la degete, până să-l pot face inofensiv. Când am terminat cu el, cu singurul ochi pe care îl mai putea folosi, mi-a aruncat o privire criminală, să mă omoare, nu alta! Dar până la urmă l-am adus la realitate, şi mi-a predat documentul. După ce am reintrat în posesia tratatului, i-am dat drumul lui Harrison, însă azi-dimineaţă i-am telegrafiat lui Forbes toate amănuntele. Dacă ştie să acţioneze destul de rapid ca să prindă pasărea, cu atât mai bine pentru el! Dacă însă, după cum bănuiesc cu oarecare viclenie, o să găsească cuibul gol până să ajungă el acolo, cu atât mai bine pentru guvern. Bănuiesc că, pe de o parte lordul Holdhurst şi pe de altă parte domnul Percy Phelps ar prefera ca afacerea să nu ajungă să fie dezbătută de un tribunal de instrucţie.

— O, Doamne! icni clientul nostru cu răsuflarea întretăiată. Adică vreţi să-mi spuneţi că de-a lungul acestor nesfârşite săptămâni de chin,

documentul furat era acolo, chiar în camera în care am stat şi eu tot timpul?

— Chiar aşa.

— Şi Joseph! Cum, Joseph să fie un ticălos şi un hoț?

— Hm! Mă tem că Joseph are un caracter mult mai ascuns şi mai primejdios decât am fi putut noi să credem după înfățişarea lui. Din câte am auzit de la el azi-dimineață, deduc că a pierdut sume mari de bani în nişte speculații de bursă şi că e gata să facă orice, numai să-şi îndrepte situația financiară. Fiind un om foarte egoist, când i s-a ivit ocazia, el nu s-a dat în lături de la nimic, nici de dragul fericirii surorii lui, nici de dragul reputației dumitale.

Percy Phelps recăzu în fotoliu.

— Mi se învârte capul — zise el. Cuvintele dumneavoastră m-au amețit.

— În cazul dumitale, principala dificultate — observă Holmes în maniera lui didactică — constă în faptul că erau prea multe dovezi. Elementul de o importanță vitală era supraîncărcat şi ascuns de lucruri fără nici o importantă. Dintre toate elementele care ni se prezentau nouă, trebuia să alegem tocmai pe cele pe care le considerăm esențiale, şi apoi, ca şi într-un joc, să le reaşezăm în ordinea lor normală, pentru a putea reconstitui acest şir de evenimente de-a dreptul ieşite din

comun. Eu şi începusem să-l bănuiesc pe Joseph de când mi-ai spus că aveai intenţia să te întorci cu el în seara aceea la Woking, şi că, prin urmare, era destul de probabil ca el să treacă pe la dumneata, în drum spre casă, cunoscând destul de bine birourile de la Foreign Office. Când am auzit că cineva a dorit atât de intens să pătrundă în dormitorul în care nimeni altul decât Joseph nu ar fi putut să ascundă ceva (dumneata ne-ai povestit cum l-au mutat pe Joseph din odaie când ai venit dumneata bolnav, împreună cu doctorul), bănuielile mele s-au transformat în certitudine, mai ales pentru că atentatul s-a produs tocmai în prima noapte în care infirmiera n-a dormit în odaie, ceea ce arată cu precizie că intrusul cunoaşte perfect rosturile casei.

— Vai, ce orb am fost!

— Elementele componente ale acestui caz, în măsura în care am reuşit să le stabilesc, sunt următoarele: Acest Joseph Harrison a intrat în biroul dumitale de la Foreign Office prin uşa din Charles Street şi, cunoscând perfect drumul, a venit direct la dumneata exact când ieşiseşi de acolo. Negăsind pe nimeni, a sunat imediat clopoţelul şi chiar în clipa în care a făcut acest lucru, a dat cu ochii de hârtiile de pe masă. Dintr-o privire a înţeles că norocul i-a scos în cale un document de stat de imensă valoare şi într-o

străfulgerare l-a băgat în buzunar şi a dispărut. După cum îți aminteşti, au trecut câteva minune până ce omul de serviciu, somnoros să-ți atragă dumitale atenția în privința clopoțelului, şi acest timp i-a fost suficient hoțului ca să se poată face nevăzut.

A plecat la Woking cu primul tren şi după ce a cercetat prada şi s-a asigurat că într-adevăr are o imensă valoare, a ascuns-o în ceea ce considera el un loc sigur, cu intenția de a o scoate imediat, peste o zi sau două, şi de a o duce la ambasada franceză sau oriunde credea el că poate să obțină un preț bun. Şi atunci s-a produs brusc întoarcerea dumitale. Fără să i se acorde vreun răgaz, a fost scos din camera lui şi de atunci încoace tot timpul s-au aflat acolo cel puțin doi dintre dumneavoastră, ceea ce-l împiedica deci să reintre în posesia comorii. Pentru el, situația trebuie să fi fost înnebunitoare; dar în cele din urmă i s-a părut că i se iveşte marea ocazie. A încercat să se strecoare noaptea în cameră, dar l-a zăpăcit faptul că dumneata erai treaz. Poate-ți aduci aminte că în seara aceea nu ți-ai băut obişnuita porțiune somniferă.

— Da, îmi aduc aminte.

— Îmi închipui că el avusese grijă să facă acea băutură cât mai eficace şi că se bizuia foarte mult pe starea dumitale de inconştiență. Fireşte, mi-am

dat seama că avea să repete încercarea în orice moment în care ar fi putut s-o facă fără primejdii. Faptul că dumneata ai părăsit încăperea i-a acordat şansa dorită. Am reținut-o pe domnişoara Harrison toată ziua în casă, pentru ca el să nu poată să ne-o ia înainte. Apoi, după ce l-am făcut să creadă că are cale liberă, am rămas de strajă, aşa cum v-am povestit. Eu ştiam însă că documentele sunt mai mult ca sigur în odaia respectivă, dar nu doream să smulg toată podeaua şi să scotocesc peste tot. Prin urmare, l-am lăsat pe el să scoată hârtiile din ascunzătoare şi am fost scutit astfel de o mulțime de complicații. Mai rămâne vreun alt punct pe care aş putea să vi-l lămuresc?

— De ce a încercat în primul caz să intre pe fereastră? am întrebat eu, când, de fapt, ar fi putut să intre pe uşă?

— Ca să ajungă la uşă, ar fi trebuit să treacă prin fața a şapte dormitoare. Pe de altă parte, pe peluză putea să ajungă foarte uşor. Altceva?

— Nu crezi, deci, că avea vreo intenție criminală? Cuțitul avea destinația de unealtă de lucru?

— Se prea poate să fie şi aşa, dar se poate să fie şi altfel — răspunse Holmes, dând din umeri. Singurul lucru pe care îl pot spune cu certitudine este că domnul Joseph Harrison este un

gentleman în mila căruia nu m-aş încrede în nici un caz.

CUPRINS

FIR-DE-ARGINT.....4
O ÎNTÂMPLARE CU ŞASE NAPOLEONI 53
O ÎNTÂMPLARE CU TREI STUDENŢI 94
COAMA LEULUI.....128
POVESTEA CORABIEI GLORIA SCOTT 166
TRATATUL NAVAL 204
CUPRINS.....269

EXEMPLAR GRATUIR